

SURETE şi IZVOADE

(BAŞOTEŞTII şi POMÂRLA)

STUDIU GENEALOGIC ŞI ISTORIC

VOLUMUL XXIII – XXIV

DE

GH. GHIBĂNESCU
Profesor, membru corespondent al Academiei Române

IAŞI
VIAŢA ROMÎNEASCA S. A.
1929
‹EDITURA CASEI ŞCOALELOR›

BAȘOTEȘTII
ȘI
POMÂRLA

(STUDIU GENEALOGIC ȘI ISTORIC)

DE

GH. GHIBĂNESCU
Profesor, membru corespondent al Academiei Române

IAȘI
VIAȚA ROMÎNEASCA S. A.
1929
‹EDITURA CASEI ȘCOALELOR›

«SURETE ŞI IZVOADE vol. XXIII»

PREDOSLOVIE

Intru proslăvirea numelui lui Anastasie Başotă, care a dispus prin testamentul său din 25 Oct. 1869 înfiinţarea unui institut academic la Pomârla, pentru fiii de săteni de pe moşiile sale : Pomârla, Şilişeu, Lişna, Popeni *şi* Cucorăni, *astăzi când s'au împlinit 50 de ani de la înfiinţare (18 Febr. 1879), comitetul asociaţiei foştilor elevi ai Institutului Başotă, în unire cu direcţia actuală a Liceului şi în conglăsuire cu administraţia Casei Şcoalelor, care de la 1906 a preluat pe a sa samă întreţinerea* Liceului Başotean, *a înţeles că cel mai bun omagiu jubilar, ce se poate aduce ilustrului testator este a se proslăvi prin o lucrare* de istorie *şi* genealogie, *atât trecutul moşiei Pomârla, de care se leagă Institutul Başotean, cât şi istoricul neamului Başotă, dintru urzita lui până la Anastasie Başotă, ultimul vlăstar în linie bărbătească a acestei vechi şi ilustre familii.*

La adresa ce mi s'a trimis în scris de cătră Preşedintele acestei asociaţii, dl. dr. I. Popescu, *fostul meu elev din seria lui 1890, şi fost elev* al Liceului *Başotă şi înainte de a veni la Şcoala normală şi după ce a absolvit şcoala normală „Vasile Lupu", după o cercetare a izvoarelor scrise şi inedite, am răspuns că-mi pot lua asupră-mi sarcina de a le scrie : a)* o istorie *a evoluţiunii proprietăţii pe moşia Pomârla. b) Un studiu* genealogic *al familiei Başotă dintru începuturile sale ; înălţările şi scăderile acestei familii prin membrii săi. c) Istoricul epitropiei averii Başoteşti, care a izbutit să descurce toate afacerile materiale ale succesiunii Başotă, şi a pus începuturile liceului Başotean, până la 1906, când se preia de minister conducerea şi întreţinerea acestui institut.*

Intru aducerea la îndeplinire a acestui deziderat al comitetului asociaţiei foştilor absolvenţi, nu era lucru uşor. Şti-

rile despre Başoteşti sânt şi puţine şi împrăştiate în multe şi variate publicaţiuni de documente. Două izvoare mai preţioase şi mai bogate în date mi-au stat la îndămână: Studiile şi documentele *d-lui N. Iorga în cele 25 volume, şi* Ispisoacele şi Zapisele *mele în actele moşiei Epitropiei sf. Spiridon din Iaşi, anume* Bodeşti *de la Neamţ, în care apar Başoteştii cătră sfârşitul secl. XVI-a. Dar cea mai veche ştire am căpătat'o în bogata arhivă de la* Stânca Roznovanului, *unde am găsit uricul lui* Manoil Başotă din 1427. *Legând ştire de ştire din documentele publicate şi nepublicate, mai ales din bogata mea colecţie în manuscript* Suretele şi Izvoadele, *din care azi am 64 volume mari legate, am putut da cea întăi* spiţă genealogică, *cărpind pe ici pe colea filiaţiunile după indicii verosimile, pentru a putea citi şi tălmăci sufletul ultimului Başotă-Anastasie logofătul şi donatorul — din şiraoa lungă a înaintaşilor săi, căci ele sunt o verigă vie din lungul şir al Başoteşţilor, cari au trăit viaţa pământului ţării şi a statului, rădicând treptele puterii, sporind lucrul moral şi religios al ţării prin nenumărate ctitorii de biserici, căci numai la lumina istoriei unei familii întregi de sute de ani citeşti tălmăcirea unor stări sufleteşti, ce pornesc din cutele inconştiente ale sufletului, pentru a lăsa în amintirea contemporanilor acea nedumerire, acea îndoială, că n'a putut porni din sufletul lui înfăptuirea unor năzuinţi aşa de nobile, căci cel mai adesea contemporanul vede în om* relativul, *şi nu poate cuprinde* generalul.

Acum când se împlinesc 50 de ani de viaţă a Liceului Başotean, noi cari am cetit şi notat toate broşurile scoase în cursul timpului asupra proceselor deschise de cei interesaţi şi a ponegririlor aruncate asupra sufletului lui Anastasie Başotă, e locul a pune jos tot bagajul pasional şi interesat al vremii, a prinde din Anastasie Başotă numai sufletul său, numai gândul lui cel ales, numai vroinţa lui stăpânită de simţirea altruistă şi de gândul de sporire a bunului naţiunei prin şcoală, prin cultură.

„Fiind că prin cultură şi învăţătură omul poate numai deveni util societăţii, pentru că numai prin lumină poate osebi căile rătăcite de acele, care conduc la adevărata cunoştinţă a binelui şi a răului, *regulez .....să se înfiinţeze pe moşia mea Pomârla un institut Academic cu titlul „Institutul Anastasie*

Başotă" ; aşa glăsueşte art. 9 din testamentul său. Dacă Anastasie Başotă ar fi formulut acest postulat cultural, dar n'ar fi lăsat un ban pentru opera sa culturală, ci simple legate băneşti temporare prin caracterul lor, s'ar fi evaporat postulatul său, ca al atâtor altor teoreticiani, cari de şi formulează teza, nu pot însă dispune nimic întru realizarea acestui postulat.

Anastusie Başotă a ştiut să îmbine credinţa cu fapta — act de voinţă — căci el ca om religios ştia că „credinţa fără fapte bune moartă iaste". *El face parte din generaţia, care a văzut cu ochii şi a pătimit ruperea Moldovei în două, Moldova din a dreapta şi din a stânga Prutului, după cum tatăl său a văzut cu ochii şi a pătimit de răpirea Bucovinei. Ioniţă Başotă era tânăr de 15 ani, când a văzut la Iaşi rătezându-se capul voevodului Grigore Alexandru Ghica. S'a cutremurat şi s'a îngrozit ţara, iar interesele lui au pătimit din îngustimea Moldovei în partea de nord, tocmai pe unde venia Pomârla lui.*

Ruperea Moldovei în trei *a zguduit adânc generaţiunile lui Ioniţă şi Anastasie Başotă. Prutul cel blăstămat a rupt legăturile dintre tată şi fiu, pentru afacerile lor, căci tatăl dus de sentimentul, ce stăpânia pe atunci mare parte din boerimea timpului, a crezut că va duce mai bine supt oblăduirea Rusiei şi şi-a stabilit aşezările în Basarabia. Puterea Rusască l'a cinstit, l'a făcut cavaler al ordinului Sfintei Anna clasa II cu cordon la grumaz; boerimea l'a ales de mareşal al ei; iar fiul — Anastasie — a rămas de-a dreapta Prutului, chivernisindu-şi averile sale de pe tată şi de pe soţie, şi în această cinstire a muncii de la ţară, căci cu vălva puterii zilei nu prea era în căutare, noi cată să ne explicăm fondul sufletului său de mare donator.*

Nimic ca natura nu te dispune la gânduri bune! In faţa a tot puterniciei naturei, în care credinciosul vede mâna lui Dumnezeu, omul se prosterne, îşi vede micimea şi nimicnicia sa, şi atunci încolţeşte în sufletul omului muritor ideia de mai bine, facerea de bine, nu pentru a-şi proslăvi în vecinicie trupul lui — un pumn de ţărină —, ci sufletul lui, căci natura îţi dă iluzia de un suflet, din a cărui fiinţă e şi sufletul omului. Ori pentru mântuirea acestui suflet de păcatele, ce trupul i le pune în spete, marele donator îşi închină toată agonisita vieţei sale întru înălţarea altora.

După cum omul din natură a supt ideia Dumnezeirei,

tot din natură a prins şi dragostea de semenul său, căci bucuria unuia e bucuria tuturor, scârba unuia e scârba tuturor, şi în această apropiere sufletească, umbra de avere ce o adună cineva, prin ajutorul mânei lui Dumnezeu, o închină bunului tuturora, căci prin munca tuturora s'a sporit avutul unuia, şi prin dăruirea unuia se sporeşte bunul tuturora.

Aşa îmi place să văd sufletul lui Anastasie Başotă, care acum după 50 ani pluteşte în văzduh ca duh de-asupra satului, unde a trăit, deasupra aşezământului de cultură, pe care l'a închinat tuturora spre sporul bunurilor lor, şi ne prilejeşte nouă celor de azi să unim în cântece de proslăvire fapta lui măreaţă, demnă pilduire şi celora, care vor fi chemaţi a se lua pe urmele lui.

Din raza de soare, din picătura de ploae, din bătaia vântului, din fulgul de neauă, el a supt rodul muncii sale şi a celor de pe moşiile sale; din aceiaşi rază de soare, din acelaşi strop de ploae, din acelaşi vânt şi fulg de neauă, el a

supt dragostea de şerbii pământului —sătenii lui— şi lor le-a închinat agonisita muncei sale.

Ale tale dintru ale tale, ţie aducem de toate şi pentru toate; *aşa închee biserica imnul de proslăvire a Celui prea înalt!*

Unitatea gândului întemeetorului institutului Anastasie Başotă, *pluteşte în gândul celor ce au avut parte de a fi elevi ai acestui institut. Nimic nu modelează mai mult sufletul unor generaţii de elevi de cât unitatea şcoalei, ce-au frecventat'o. Vedeţi-i în societate: magistraţi, doctori, avocaţi, ingineri, profesori, militari; ori care le-ar fi cariera, în toţi umblă acelaşi suflet, sufletul şcoalei lor unitare, sufletul întemeetorului acestui insiitut, a lui* Anastasie *Başotă.*

* * *

Ca corolar al cunoaşterii neamului Başotă, am dat în partea a doua ştiri despre vechimea Pomârlei. *Intru început a fost urzitor de sat acel* popă Draghie *din suta a XV-a. Povestea Pomârlei e la fel cu povestea mai a tuturor moşiilor din Moldova. Dacă omul — boer sau popă — a fost urzitorul vieţii şi prin meleagurile Pomârlei; nu omul însă, ci terenul a fost acela, care a dat denumire locului. Şi Dorohoiul* e plin de asemenea denumiri topografice, după teren, nu după oameni: Prelipca, Trestiana, Broscăuţi, Cobâlele, Buhaiul, Pomârla, etc.

Boerimea noastră veche, mai mult de ţară, de moşie nu de slujbe, îşi are viaţa şi istoria ei în legătură cu moşia. Atât ştim de boerii vechi cât ştim de moşiile lor; iar acolo unde ştirile de oameni lipsesc, cunoştinţele de moşie, ne lămuresc ştirile de oameni, de stăpâni. Şi cu cât ştii ceti mai bine în istoria moşiilor, cu atâta ştii mai bine despre oameni. Cam aşa e cazul şi cu Başoteştii. Unde ştirile de legătura generaţiilor ne lipsesc, ne lămurim prin legăturile lor cu pământul.

Apoi de pământ se leagă toate obiceiurile, toate legile. In istoria unei moşii se resfrânge istoria unei epoce: Cine va ceti cu atenţie istoria Pomârlei, *va cunoaşte o samă de obiceiuri juridice şi practice administrative, cum şi va cunoaşte felul transmiterii proprietăţii după rude, după răzeşi, după amestecul statului în afacerile oamenilor, şi după bătaia lui Dumnezeu; foamete, omoruri, înecuri, robiri, etc.*

Cunoaşterea pământului ţării în evoluţiunile sale prin stăpânii lor, e a cunoaşte sufletul neamului nostru pururi le-

gat de pământul țării. Iar boerimea țării va fi mai cinstită de noi ceşti de astăzi, când o vom cunoaşte mai de aproape în raportul ei cu pământul. Această cunoaştere nu cere însă idei preconcepute din partea cercetătorului In istoria Pomârlei, noi n'am spus de cât adevărul istoric dedus din acte. Zapisele şi cărțile domneşti au vorbit, noi n'am făcut alta de cât că le-am coordonat şi tălmăcit! Fondul pasional al vremei nu l'am luat de cât ca exponent al cunoaşterii adevărului.

* * *

Şi acum ca încheere. Eu care am închinat şcoalei publice 44 ani de muncă; eu care am închinat țării mele cea mai mare publicație de documente străvechi, în cele ale mele 23 volume de Surete *şi* Isvoade, *cum şi în cele 10 volume de* Ispisoace *şi* Zapise: *cum şi în cele 8 volume din* „Ioan Neculce“; *cum şi în studiile mele din* Arhiva, *din revista* Teodor Codrescu, *din* Uricarul *lui T. Codrescu (vol. XVIII, XXIII şi XXIV), cum să nu fiu adânc mulțămit că am avut prilej să ofer asociației elevilor Başoteni râvna mea, munca mea, şi să sporesc astfel cunoştințele istorice ale țării de sus, pe lângă cele două volume închinate, unul (vol. XII)* Dorohoiului, *altul (vol. XIV)* Şendricenilor.

In acest ultim gând, mulțumesc inițiatorilor că mi-au dat fericit prilej de a înoda la cele XXII ale mele volume de Surete şi Izvoade, până acum, pe acest al douăzeci şi treilea volum, *prinos adus țării mele, oamenilor săi mari, strămoşilor noştri mulți şi mărunți, cari au udat glia strămoşească cu sudoarea frunții lor, au brăzdat cu ferul plugului de lemn brazda roditoare şi ne a dat nouă sfântă moştenire, dragostea de țară, de neam şi de oamenii mari binefăcători ai neamului, între care Anastasie Başotă creşte în mărime, cu cât perspectiva istoriei va aşterne mai mulți ani între el şi noi.*

Iaşi 1929 Iulie 5, zi Vineri, orele 12 din noapte.

Gh. Ghibănescu

I. FAMILIA BAȘOTĂ

1. *Vechimea familiei Bașotă.* Nu e ușor de a se afla începuturile unei familii, căci cel dintâi nume pomenit în actele timpului nu înseamnă că el e începătorul familiei, dar însemnările istorice despre cei dintâi, ne dau indicațiuni prețioase despre vechimea acestei familii. Așa e și cu *Bașoteștii.* Cel dintâi *Bașotă* — Manoil — apare în 1427 Dec. 4 ‹6936›, când Vodă Alexandru cel Bun întărește mănăstirei Neamțului, cu hramul Inălțarea Domnului, dania ce i-a făcut-o Manoil Bașotă, un *sat uricit,* (оурючное) anume *Bașoteanii.* (башотѣни) [1]›.

Ca Manoil Bașot să zică că are satul Bașoteanii *uricit,* înseamnă că-și căpătase ori el de la Alexandru cel Bun, ori părinții săi de la domnii anteriori lui 1400, uricul pentru satul Bașoteani.

A *urici* „да боудетъ емоу оурик" = să-i fie lui uric, era o expresie consacrată în vechile acte domnești, prin care Vodă dădea în deplină și *pentru totdeauna* ‹magh. *örök*› stăpânire asupra satului, moșiei sau locului, aceluia care ori l'a cumpărat cu ai săi *drepți și curați bani.* (правїи и питомїи пинѣзи) ori pentru slujbele (кыслоужение) făcute domnului și țării, îl căpăta din osebita milă domnească (нашею ѡсобною милостїю), ca moșie *donativă.*

Ca satul să aibă numele de *Bașoteani,* in 1427, nu înseamnă că Manoil Bașot l'a întemeiat, ci că ori tatăl său ori bunicul său au făcut primile așezări de case, căci numai după a doua sau a treia generație de stăpâni se dà numele satului *în plural,* după numele feciorilor sau nepoților primului stăpân. Intâi s'a zis în plural *urmașilor* primului proprietar, *Bașoteani* și apoi după numărul așezărilor de case s'a trecut prin *metonimie* la așezări, și deci la satul format din casele urmașilor primului stăpân. Când se vorbește în vechile urice de primul stăpân, care nu avea încă sat, ci numai

1› Surete și Izvoade V. 110.

casa lui, se zicea *„unde-i iaste casa lui“* (где естъ домъ его); iar dacă primul stăpân n'a putut da naștere la un sat, ci i-a rămas numai amintirea lui c'a trăit cu casa lui pe cutare vale, se zicea în urice: *„unde a fost casa lui“*, sau *„unde a fost Husul“*. (где била домъ его, sau где била хусул).

Așa și la Bașoteani, trebue să-i punem începuturile cu cel puțin 60 de ani înainte de dania, ce o face Manoil Bașot către mănăstirea Neamțului. Deci așezarea satului *Başoteani* cade cam tocmai odată cu descălecatul Moldovei—1352!

2. *Numele Başotă.* Cuvântul *Başot* face parte din o serie de nume patronimice apelative cu înțeles de filiațiune și diminutiv, special secl. XIV și XV, ca și alte sufixe străvechi, *şin, şa, ci, cea*, etc: *Mic*—Micșa— Micșin—Micotă, *Drag*—Dragșea—Dragșin—Dragotă; *Cap*—Capșa, Capșea, Capotă; *Toma*—Tomșa—Tomșea; *Cupco*, Cupcici, etc.

Sufixul acesta apelativ—*ot, otă*—nu-i străin nici Maramureșului, căci cam pe aceiași vreme la 1428 Noembrie 2, un Ion *Balotă* „Iwan filio Balothapap" capătă o jumătate din o treime din Apșa de mijloc de Iwan Hozui, fiul lui Vlad; iar o altă șesime de la Iwan, Tador, Coste, *Şandrin*, „*Micotă*“ (I. Mihaly. Doc. Maramureșene 273).

De altfel formațiunea numelor comune și proprii de sate și oameni cu sufixul *ot* și *otă* e foarte răspândită pe toată întinderea țării.

Iată o serie de nume *comune* cu sufixul *ot, otă* (G. Pascu. Sufixele românești. Buc. 1916, Nr. 274); *bobote* (sârb. бобот), cârcotă (sl. крък, кръкот, tapage), *chìcot* (pol. chych, chychat, rire), *chipotă, clòcot* (sl. клокотъ, bouiller), *clopot* (sl. клопоть), *cùcută* serb. кукуга), *fòrfotă* (gr. φαρφαρὰ ?), *gròhot* (omon. *grohăi*), *hòrbotă* (pol forbot, horbota), *pìpotă* (sl. пипот), *ròbotă* (sl. работъ), *ròpot* (sl. ропотати), *şipot* (mgh. *sip*), *tròpot* (bul. тропоть), *troscot* (mlr. троскоть), *vâlvotă* (sl. влъхвъ), *zgomot* (rus. гомонъ).

Cât despre *denumirile topografice*, ca un derivativ al vechilor *nume proprii*, cu tulpina apelativă, V. Bogrea ne dă nu mai puțin de 109 nume *proprii* apelative cu sufixul *ot, otă* (V. Bogrea „In amintirea lui Anastasie Bașotă cu prilejul desvălirii bustului de la Pomârla". Văleni de Munte 1916). Extragem din acea lungă listă cele mai cunoscute: *Albotă* (alb), *Arnotă* (mgh. *arnăut*); *Bàlotă* (mgh. bál=Stângul), *Barbotă* (barbă), *Bărzotă* (Bărzul), *Başotă*

<cuman baş>, *Bootă* (bou), *Bumbotă* <bumb>;—*Calotă* <cal.>, *Capotă* (cap>, Caşotă <mag. caş>, Cârcotă <Cârc>, Cocotă <coc>, Coşotă <mgh. *Kos*=ţap; sl. *Koşula*=cerva>;— *Dobrotă* <Dobru>, *Dragotă* Drag>; *Epotă* <iapă>; — Fumotă <fum>; – *Gerotă* <ger>, *Hromotă* <sl. χромъ=şchiop>;—*Iapotă* <iapă>, *Inotă* <în>; Jacotă <jac>, Laiotă (laiu, negru>, *Leotă* <leu>, *Lomotă* (sl. ломъ, locus paludosus);— Maîotă <sl. малъ = paucitas>, *Micotă* <mic>, *Marotă* (mar), *Marcotă* <Marcu>; *Nanotă* <Nan>, *Neagotă* <Neag>, Omotă <om>;—*Palota* <Pál>, *Pancota* <derbedeu>, *Piscotă* <Piscu>, *Probota*;—*Racotă* <rac>;–*Sacotă* <Sac>, Sirotă <sl. сиръ=sărac>, *Slipotă* <sl. слипъ= orb>. *Sohotă* <Soh = uscat>, *Şchiopotă* <schiop>, *Şerbotă* <Şerbea>;— *Ţicotă* <ţic, Ţicău>,—*Vacotă* <vacă>, etc.

Alipirea sufixului *ot, otă* la atât de variate tulpine: latineşti <cap,>, maghiare <bál>, slavone <drag>, arată vechimea lui, din primul nostru amestec cu slavii, căci от, отъ este slavon, intrat întâi în cuvintele cu înţeles comun apelativ în starea lor integrală cu formaţiunea pe terenul limbei slavone, pentru a-i da *apoi o întrebuinţare specifică românească întru a denumi filiaţiunea şi apoi denumiri topografice* pe tot întinsul ţării.

In cuvântul *Başot*, *Başotă*, avem netăgăduit sufixul *ot, otă*, alipit la o tulpină turanică; ar putea zice cineva că e turcească; dar cum istoriceşte înriurirea directă turcească apare în Moldova, cu secl. XVI: după închinarea Moldovei: sau cel mai de vreme cu anul 1456, când Petru Vodă Aron cu marele său logofăt Mihail tratează pacea cu Turcii: şi cetim cuvântul *peşcheş*; în ori ce caz nu putem vedea înriurirea directă turcească nici în numele *Başotă Manoil* din 1427, nici în satul *Başoteani*, care era deja format în acel an, după vechii săi stăpâni *Başotă* de prin 1352, când nici pomeneală nu era de Turci în Moldova, cum nici în apa *Başăului*. Prin urmare înriurirea turanică pentru a da poreclă la unii Moldoveni de *baş*, în loc de *cap*. trebue privită că s'a putut face pe calea sudului Basarabean, prin Tatarii *şi Cumanii*, cari au stăpânit Moldova de jos înainte de 1352, şi chiar până la 1392, când Roman Vodă îşi întinse stăpânirea până la marea cea mare, şi deci au putut atunci să trăiască în aceste părţi de loc Moldoveni, cari să primească de la stăpânii lor Tatari şi Cumani porecla de *Baş*, ei fiind de fapt numiţi *Cap*; şi după cum de la *Cap* am avut vechii boeri *Capotă*, de unde *Căpoteşti* sat, şi *Căpotescul* fiul lui Capotă; asemenea s'a luat moda sudului de a se

zice congenerului său *Baş*, cu aceiaşi metodă de formaţiune: *Başotă*, *Băşoteani*,— ba, la aceiaşi tulpină cumano-tătărască *baş*, să se dea şi alte sufixe apelative: *eani* în *Băşeani*[1] ca în *Deleani*, din deal, în *Văleani*, din vale, în *Lungani* din Lungul, sau chiar sufixul maghiar *ău* în *Başău*, apă din ţinutul Dorohoiului, ca în *Tarcău*, *Bacău*, *Tazlău*, *Ceahlău*, *Inău*, tău, birău, ceangău etc., aceasta încă de prin secl. XII, cred.

Cuvântul *baş*, are mai multe înţelesuri în limba română, cu senzurile, ce Turcii le-au dat Balcanilor. a) *baş*, agio, change, (t. bâch, ngr. μπάσι). (Din Traista cu vorbe...) «bani *cu baş*», b) *baş* (t. bâch) tête, grand, premier, în vorbe ca *baş* boer (titlu cu care Ioniţă Sandu Sturza Vodă a onorat pe T. Balș, ca recunoștință că i-a înlesnit venirea sa la domnie în 1822 Iulie 1, i-a dat titlu de *baş boer*, adică *cel dintâi dintre boeri*, *primat*; tot așa în *baş ciohodar*, *baş talhar*, *baş cioban*, *baş* gelepi, *baş* Coste Arman, *baş* terziman, *baş* vechil,[2]) etc. Iar Hajdeu în Magnum etimologicum 2663, crede că *cucoş baş* sau *baş cocoş*, este «un épithète du coq qui chante *le premier*, qui annonce *le premier* le minuit»[3]). In turcă cuvântul *baş* are o bogată întrebuințare în ar-

---

1) *Băşeani*, sat la Turia (sl. тγръ=bivol, taur), în județul Iași, e pomenit încă din secl. XV, când era stăpân unul Gavril. Cu ispisocul de la Ștefăniță Vodă din 7028 (1520), îl stăpânește fiica sa Maria, de la 1560 e stăpân fiul Maricăi, Avraam, de la Avraam satul trece la fiica sa Maria, cu fii săi Ionașcu și Dumitru, cari îl vând cu 50 taleri lui Petre comișel în 7115 (1607). (Ispisoace și Zapise 1, 2, 62, 141, 142).

2). In **baş***ardină*, (ital. bestardina). V. Bogrea vede o etimologie populară, fără să aibă întru câtva a face cu tulpina turanică *baş*. Apropierea ce o face Bogrea cu ţigănescul *baş*lo, *baş*no, sau turcescul *baş*lă, nu are a face cu *baş*, tête, ci cu turcescul *beş*, cinq, *beşli*, qui contient cinq (Iusuf).

3). In serbă cuvântul baș (баш) însamnă *prora*, *ipsum*, *plene*; iar *başa* (rom. Paşa) este un *beg*, ca Useiu *başa*, Smail *başa*; însamnă și свекра, *soceri*; *başča* (башка) înseamnă hortus, grădină, *baştină*, solum natale, bașca (t. bașca, serb башка, separatim); în sfârșit *başova gradina* (башока градина) pentru Balșova, Baoșeva, *Başeva* = Ruine am Lago di Scutari). Faptul că în serbă grupul *el* *al* s'a vocalizat în *o* sau s'a elidat: Belgrad = *Beograd*, Balșova, = *Başova*, ar urma ca să vedem în *Baş*, pe *Balş*, deci *Başotă* ar fi Balșotă, adică fiul lui Balş nu a lui Baş (cap). Iată o problemă pe care o las filologilor să o descurce, nu cu puţini sorţi de izbândă).

mată: *binbaş* (bin = o mie), major, chef de bataillon, chef de mille soldats, *onbaş* (*on*, zece), caporal = întâiul peste zece; iar în *beşleagă* avem pe *başleğa*, principal, adică *primul agă;* iar în măsuri de lungime, pe lângă stânjeni şi palme, turcii ne-au dat pe *parmac* (t. parmak, doigt), şi la degetul *întâiu* sau cel mare i s'a zis *başparmac*, (greşit *palmac*).

Fiul lui *Baş* (cap), satul lui *Baş* (Băşeani, Băşoteani), pârăul lui *Baş* (Basău), iată unele din curiozităţile apelative ale secl. XIV, cel mai tărziu. Se prea poate ca Tatarii sau chiar Cumanii, cari au stăpânit efectiv Moldova de jos câteva sute de ani, să fi dat la unii din supuşii lor Vlahi, poreclă pe limba lor de *baş* (cap), cum mai apoi Turcii au dat la unii români porecle de *ghiumuş* (t gumuş = argent), sau *Conduratu* (t. kundura = soulier), întocmai cum la nord, în părţile maramureşene, valahii au primit sute de porecle maghiare prin o vădită tendinţă de stat spre maghiarizare, ca *Balotă* (Stângaciu). *Aciu* (Lungul), *Heghediş* (Scripcariul), etc.

3. *Başoteştii în secol. XVI-a.* Pomenirea lui *Manuil Başotă* în 1427 este o indicaţiune că au fost cel puţin 2 generaţii înaintea lui spre a da fiinţă satului *Başoteani*, în plural, cum şi că au urmat serii de alţi Başoteşti în tot secl. XV-a şi XVI-a, când către sfârşitul secl. pe la 1580, începe a se pomeni de alţi Başoteşti în legătură cu mersul proprietăţii în satul *Bodeşti* pe Cracău, deci spre Neamţ.

Başoteştii în Bodeşti, stau în strânsă legătură cu neamul lui *Ciolpan* [1]), boeri cunoscuţi în secl. XV-a şi al XVI; şi în adevăr către 1500 *Şandru*, parcalabul de Roman, *care e un Ciolpan*, capătă de la Stefan Voevod moşia *Bodeştii pe Cracău.* Deci între Başotă Manuel din 1427 şi Başotă Toader din 1580, în satul Bodeşti, unde-i găsim apărând în secl. XVI-a, către sfârşit, se interpun *Ciolpăneştii* secl. XV şi XVI-a, Şandru parcalabul de Cetatea Nouă (Roman), a început prin a fi comis în 1479, ca să fie rădicat la rangul de parcalab de Novograd în 1491, unde rămâne până în 1507 supt Bogdan Vvod. Şandru Ciolpan avu de fiu pe Gheorghe Ciolpan şi o fată, care, — credem — a fost măritată după un *Başotă* — cel bătrân, de oarece urmaşii acestor doi descendenţi din Şandru Ciolpan stăpânesc fiecare pe câte o jumătate din *Bo-*

1). Ciolpan e turc. *čulb*, housse, haillon, şi *ban*, care arată persoana activă, ca în *derban:* portar; *bagban* (grădinar), *čulban* = cergar (cergă de cal).

deşti[1]. Şi anume: *Drăgan Ciolpan, Gheorghiţă Ciolpan, Anuşca* şi *Dumitra* stăpânesc o jumătate de sat de Bodeşti, iar Toader Başotă pivniceriul şi Anton Başotă stăpânesc cea de a doua jumătate.

Un Gheorghiţă Ciolpan se găseşte *diac* în 1579 (Surete II, 33). El se dă de fecior Agafiei Ciolpăneasă, nepot Lupei Ciuhoreanul, strănepot Muşei. Peste 8 ani se găseşte un *Ciolpan* parcalab de Neamţ în 7095 (Surete II, 325) care e Drăgan Ciolpan. Cred că acestui Ciolpan (Gheorghiţă) trebue dat ca fiu Patraşco Ciolpan diac în 1599 (Surete II 18) pomenit şi în 1630 (Surete II, 129). El cred că are de frate pe *Grigore Ciolpan* postelnic în 1615 (Surete II, 29).

Iată cum a curs proprietatea în Bodeşti:

1. *Bod* = dogar

2. Bod *a*, Bod *b*, Bod *c* fac satul *Bodeşti*
moşie confiscată de Stefan cel Mare (nu ştim pentru ce) se dă danie lui

3. *Şandru Ciolpan* comis şi apoi parcalab de Roman (1479 – 1507)

4. Gheorghe Ciolpan, = x Agafia n. Ciuhoreanul nepoată Muşei ½ — fată = Başotă cel bătrân ½

5. Drăgan, 1/4×1/2 — Gheorghiţă, 1/4×1/2 — Anuşca, Gavril = Balici 1/4×1/2 — Dumitra = Lupul Fartig 1/4×1/2 — Anton, Başotă 1/2×1/2 — Toader Başotă pivnicer 1/2×1/2

6. Pătraşco, Ciolpan diac — Grigore Ciolpan postelnic — Ion — Nastasia — Ileana — Ionaşco — Gh. Roşca — Ştefania — Anisia — Miron — Gheorghe — Iuraşco — Nastasia — Ifrosina

Bodea se găseşte în Oct. 1492 Oct. 26 stăpân în Sârbii pe *Slive* (prun) cu fraţii săi *Stan, Sima* şi Bogdan, feciorii lui *Grama*

1). *Bodeştii* e satul feciorilor lui *Bodea, Bod.* Cred că în cuvântul *bod* nu putem vedea o tulpină *slavă*, ci una maghiară, unde *bod* este *bodnar*, dogar, butnar, tonnelier, nu *bod* = *surdul*. Numele *Bodea* apare des în onomastica secl. XV-a.

‹I. Bogdan Doc. Stef. II, 29›. Un alt *Bodea* din Dumbrava cumpără cu 40 zloţi un loc în pustiu pe Bărzote de la Tatul în 1465 Dec. 8 ‹o. c. I, 113›; Alţi doi *Bodea* se găsesc stăpânind pe Prut în sus de târgul Sărăţii, și anume *Bodea Sârbul* de la Târgul Sărăţii în sus până spre Leova de astăzi, iar *Bodea Rumărul* stăpânea alte seliște de la Bodea Sârbul în sus până spre Stănileștii de azi; aceasta în 1489 Mart 13 ‹o. c. I 375›. Un alt *Bodea ploscarul* a fost bunul lui Oană, care vinde în 1502 Mart 14 satul Mileștii pe Sohului ‹Saca›, unde a fost Milea Uliul ‹o. c. II, 207›. De un *Bodeşti* pe Probota se vorbeşte în 1472 Aug. 19 ‹o. c. I, 171›. In sfârșit între marii boeri ai lui Stefan Vodă apare un *Bodea* spatar de o dată în 1469/70, pentru a ajunge vornic între 1471—1476, și căruia îi urmează în vornicie Hrană, ca unul ce cade mort în bătălia de la Războeni, cu mulţi alţi boeri. Un *Bodea* se găsește parcalab de Iaşi în 1546, când se face prima încercare de mutare a Capitalei la Iași.

Am stăruit asupra acestui nume, căci nu e ceva obișnuit a găsi în satul *Dogarului* ‹Bod›, ca stăpân vechiu pe un *Cergar* ‹čulban›, înrudit de aproape cu un *Başotă* ‹Capotă›!

Cu anii 1580 ‹7088 Februar 5› știrile de Bașotești încep a se înmulţi. Vlădica de Roman Evstatie dă zapis într'o pricină dintre Gheorghiţă și Drăgan Ciolpan fraţi și vărul lor Toader Bașotă pivnicerul. Gheorghiţă Ciolpan se împrumutase cu 402 zloţi tătărăști de la Toader Bașotă, pentru care pune zălog părţile sale din Bodești, luîndu-și zi de soroc. La vadea n'a putut plăti banii; atunci T. Bașotă mai dă încă 300 zloţi tătărăști și ia toate părţile lui Gheorghiţă Ciolpan din Bodești. Zapisul e iscălit de o samă de marturi, ca Miron *şoltuzul* de Roman, Lupul *diacul*, Maxin Bârbea și Isaia ieromonah ot Slatina, cărturariul timpului. Văzând atâtea mărturii Vlădica Eustatie scrie marelui logofăt, Lupului Stroici «când a veni Bașotă la dumneta să-i faci ispravă cu privilegiile de la domnie» adică să i se scoată ispisoc domnesc [1]. ‹Ispisoace și Zapise I, 1, 151.

După 2 ani Drăgan Ciolpan, fratele lui Gheorghiţă cu dreptul său de protimisire, ca frate, cere la divan ca să-i se dea înapoi

1›. Marele logofăt era şeful cancelariei domnești; el era acel care parafa actul domnesc, și învăţa pe diac să scrie actul: Domnul zicea în încheere: gspdnu *cazal, reč*, ori *veleal* ‹a arătat, a zis, a poruncit›; marele logofăt *a învăţat* ‹ucil›; diacul a *scris* ‹pisal›.

moșia fratelui său, de oarece el a întors banii, dar Toader Bașotă pivniceriul nu vrea să-i dea moșia. De oarece la zi de soroc, Drăgan Ciolpan n'a fost venit, el pierde pâra, e dat rămas, iar Toader Bașotă se îndreaptă și pune *ferăe* în vistiiarul domnesc (Isp. și Zapise I, 1, 159); aceasta în 7090 Mart 10 = 1582.

Drăgan Ciolpan nu se lasă bătut, și de și se pusese ferăe în visterie, ca să se închiză pâra, el reîncepe procesul în 7094 Oct. 9 (1585), iar Petru Vodă Șchiopul dă carte la mâna lui Dragan Ciolpan că are drept să lepede cei 700 zloți tătărăști și să-și ia Bodeștii de la Toader Bașotă, căci dânsul era rudă mai aproape cu vânzătorul — ca frate — de cât lui T. Bașotă, care era văr cu vănzătorul. Se vede din acte că Drăgan Ciolpan era numai un cicălitor, căci la zi el nici n'a venit, nici banii nu i-a întors (Isp. și Zapise I, 1, 166, 168.

In vara aceluiași an — 7094 Iunie 29 (1586) Toader Bașotă cumpără cu 1000 zloți tătărăști toate părțile lui Gheorghiță Ciolpan și din Bodești, și din *Dănceşti;* și pentru a se apăra cu totul dinspre partea lui Drăgan Ciolpan, capătă o nouă carte domnească în 1591 April 20, de la Petru Vodă Șchiopul, în care se poruncește lămurit că Toader Bașotă biv pivnicer să-și ia toate părțile lui Ghiorghiță Ciolpan, din Bodești, iar semințenia lui Drăgan Ciolpan să aibă a se tocmire pentru alte sate (Isp. și Zapise I, 1, 200).

Cu aceste știri intrăm în plin secl. XVII-a.

Moșia Bodeștii o credem astfel împărțită în pragul secl. XVIII-a:

<table>
<tr><td colspan="6">Bod are Bodeștii sat întreg</td></tr>
<tr><td colspan="6">Șandru Ciolpan parcalab de Roman 1500</td></tr>
<tr><td colspan="4">½ Gheorghe Ciolpan</td><td colspan="2">½ fată = Bașotă bătrânul</td></tr>
<tr><td>¼ Anușca</td><td>¼ Dumitra</td><td>¼ Dragan</td><td>¼ Ghiorghiță</td><td>Toader Bașotă = Anghelina</td><td>Anton Bașotă</td></tr>
<tr><td colspan="2">au o pătrime din sat</td><td colspan="3">T. Bașotă pivniceriul are 2 pătrimi din tot satul</td><td>are o pătrime din tot satul</td></tr>
</table>

4. *Bașoteștii în secl. XVII-a.* Știrile despre Bașotești se înmulțesc în acest veac, întru cât mai mulți membri rădică treptele

puterii, slujind domniei și țării ca vornici, hatmani și chiar vel logofeți, cum e Pătrașco Bașotă vel logofăt în primii ani ai domniei lui Vasile Lupul. Urmașii în zapisele lor cum și în cărțile de judecată își lămuresc driturile de proprietate, amintind de răstrămoșii lor, așa că în acest chip le putem face filiațiunea.

In acest secol Bașoteștii ridică treptele puterii, ajungând vornici, hatmani, parcalabi și chiar vel logofeți. Despre toți acești Bașotești avem bogate știri în actele timpului, fără însă a putea înjgheba o filiațiune perfect documentată, căci tocmai actele de această natură ne lipsesc, nefiind publicate zeci de mii de acte din secl. XVII-a, iar unele zăcând încă ascunse prin arhivele particulare.

Toată povestea Bașoteștilor se grupează în jurul urmașilor lui *Toader Bașotă* pivniceriul și a lui *Anton Bașotă*, amândoi stăpâni în Bodești, pe câte o pătrime, alăture cu verii lor Ciolpănești De la mersul proprietății în Bodești știm câte ceva despre Bașotești. Din faptul că ei stăpânesc câte o pătrime în Bodești îi bănuim a fi frați feciori bătrânului Bașotă, care a fost ginere Ciolpăneștilor.

Toader Bașotă pivniceriul, apoi postelnic, era mort în 1602. El stăpânise partea lui de moștenire — o pătrime — alăturea de fratele său Apostol Bașotă de la 1585 până la 1602, avându-și uricite părțile sale cu direse în regulă. Pârile pornite de vărul său Drăgan Ciolpan nu-i tulburase stăpânirea. Căci Petru Vodă Schiopul văzând că pârâtul nu vine la divan, la zioa de soroc, l'a dat rămas din lege. 17 ani a stăpânit cu *uric* Toader Bașotă părțile sale din Bodești. Cum moare însă el — la 1602, bătrânul Drăgan cu feciorii săi și nepotul său de frate Pătrașco Ciolpan diacul, fiul lui Ghiorghiță Ciolpan și al Agahiei *îi* Ciolpăneasă, plecară din nou cu pâră la divan contra celor 3 feiori ai lui Toader Bașotă: *Miron, Bașotă*, *Gheorghe Bașotă* și *Iurașco Bașotă* și cer de la domnie să întoarcă banii Bașoteștilor și să-și ia moșia. Eremia Moghilă Vodă judecă pricina în 7111 (1603) și zice în ispisocul său: «de 17 ani sânt satele uricite pe numele lui Toader Bașotă și cât timp acesta a fost viu nimene nu s'a arătat să-i întoarcă banii, nici să-i strice diresele, nici a-i radere cumpărătura». (Ispisoace 1, 2, 10). Ca urmare acestui proces cei 3 frați Bașotești se îndreaptă înaintea legii și pun ferăe 28 zloți tătărăști în vistiariul domnesc.

a) *Miron Bașotă aprodul.* Pe temeiul acestei cărți domnești *Miron Bașotă* aprodul, fratele cel mai mare, își cumpără în Bo-

dești și Dăncești părțile lui Gavril Balici „din tot locul, din sat, din țarină, din fănațe, din muncel și din apă" (Ispisoace 1, 2, 34), aceasta în 7112 Iunie 17 (1604), după un an și jumătate față cu uricul adus mai sus. Cum aflară rudele lui Gavril Balici, că el și-a înstrăinat ocina vânzând-o lui Miron Bașotă, și înfuriați că fusese dați rămași la divanul lui Ieremia Vodă Movilă, se adunară toți la un loc: *Pătrașco Ciolpan, (Patrașco) Bașotă* și *Lupul Balici*, urmașii lui Grig. Ciolpan, nepoții lui Gh. Ciolpan bătrânul și cer de la Vodă să-i azvârle banii lui Miron Bașotă și pare că Vodă le dă dreptate, căci scrie *răstit* lui Miron Bașotă: *„nu ți s'a căzut ție să cumperi ocină de la Gavril Balici; drept aceia să-ți iai banii îndărâpt și să nu mai ai treabă cu moșia lor"*; aceasta în 30 Julie 7112 (1604), iar ca măsură generală zice aiurea: „au dreptul dmlor feciorii lui Ciolpan (Drăgan și Gheorghiță) să întoarcă banii la toți aceia, ce vor voi să mai cumpere și alte părți din Bodești „(Ispisoace 1, 2, 34, 36). Dar lucrurile se așează și în 7113 April 2 (1605), adică abia după 7 luni Gavril Balici biv stegar și cu fratele său Lupul Balici vând cu 30 taleri de argint toate părțile lor din Bodești și Dăncești aceluiași Miron Bașotă aprod, jumătate din a patra parte" (Isp. 1, 2, 37). Ca martor iscălește în acest zapis și un alt Bașotă aprod, pe care eu îl cred a fi Pătrașcu, văr cu cumpărătorii.

Dacă din actele de stăpânire iese că Toader Bașotă a avut numai trei feciori, pe Miron, pe Iurașcu și pe Gheorghe Bașotă, după pomelnicul Bisericanilor, unde Toader Bașotă e ctitor și donator se mai adaugă aceste nume: *Nastasia* și *Eufrosina*, și că numele lor a tuturor se pomenia la 11 Octombr în ziua de st. Apostol Filip" (Uricar XXIII, 337). Unind aceste date ar ieși această filiațiune:

Toader Bașot postelnic
= Anghelina

Miron Bașot, Gheorghe Bașot, Nastasia, Iurașcu Bașot, Ifrosina, Mărica = Miron clucerul

Toți aceștia fac 5 chilii la mănăstire, dau 18 boi, 8 vaci și o trăsură cu 4 cai.

Tot în pomelnicul Bisericanilor cetim știri despre Gavril Ba-

lici și ai lui, că ar fi dat mănăstirii mai mulți stupi ‹Uricar XXIII, 347›, și că ar fi avut aceşti urmași: *Ioan Balici, Nastasia, Ileana, Ştefania cu Gh. Roşca* și *Anisia*".

b› *Gheorghe Başotă visternicul.* Al doilea fecior a lui Toader Bașotă pivniceriul. El ținea în căsătorie pe Nastasia ‹Pomelnicul Bisericanilor, Uricar XXIII, 317›. El e aprod în 7118 ‹Surete XX, 182, 187›, apoi cămăraş între 1610—1617 ‹Iorga Documente XI, 92, 276›; ajunge medelnicer între 1625—1630. Ca medelnicer dă zapis de mărturie cum Toma postelnicul al doilea cumpără de la Nichita din Sărbi 7 pământuri în Bodești ‹Isp. I, 2, 173, 220›, tot ca medelnicer e martor pentru Nichita Moțoc în 7134 Dec. 20 ‹Isp. I, 2, 777›, tot medelnicer este și în 7138 ‹1630›. ‹Isp. II, 1, 55, 62›. In 1630 Ghenar 25 Gheorghe Bașotă iscălește ca visternic, când ia parte la împărțala averilor dintre frații Cantacuzinești: *Iordachi şi Toma.* ‹Isp. I, 2, 216›; are misiune la Brașov ‹N. Iorga Doc. IV, 76› iscălește ca biv visternic în 7146 ‹Isp. II, 1, 158›; Surete IX, 110, 121›. In 7138 Mart 28 ‹1630› visternicul Gh. Bașotă împreună cu fratele său Iurașco Bașotă, vornic de gloată cumpără cu 165 ughi şi 390 taleri toate părțile lui Ilie Udrea, a lui Ionașco Capotă, a lui Ifrim și Vasiian Ciolpan din Porcești ‹Isp. I, 1, 223›; II, 1, 63, 65, 66›. In 7146 Mart 18 ‹1638› când se iscă procesul pentru Porcești, între Iurașco de Porceșt și ai lui, se judecă pâra între *cneaghina* lui *Gheorghe Başotă biv visternic* și cu nepotul ei de cumnată Toma Cantacuzino, marele stolnic, care țin în căsătorie pe Aftimia, fata Maricăi Cluceroae, sora lui Gheorghe Bașotă vist.; ceiace arată că Gh. Bașotă era mort la acea dată ‹Zap. II, 1, 157›. El are în pecete o *albină.*

c› *Iuraşco Başotă hatman.* El este hânsar în 7130, și parcalab de Neamț în 7132, iscălește fără nici o boerie în zapisul din 7134 Dec. 13 ‹Suret V. 1625, 270› când Toma Cantacuzino vtori postelnic cumpără cu 80 taleri via Titianei dela Cotnari în dealul Laslăului ‹Isp. I, 2, 175, IV, 1. 47›. E vornic de poartă între 7137 —7139 ‹1629—1631›, când iscălește actul de împărțala averilor Cantacuzinești între frații Toma sulgeriul și Iordachi ‹Isp. I. 2, 216, Surete IX 127; Isp. II 1, 58, 65›. Martur în 7138 Mart 7 ‹1636› ‹Isp. 1, 2, 220›. In acelaş an 7138 Febr. 20 ‹1630›, cumpără cu 12 galbeni loc de 4 casă în Porcești dela Capotă, rămânând dator cu 87½ taleri proști, pentru care se obligă să dea vită, boi, vaci

și pâne [1]. ‹Isp. I, 2, 221›. El ținea în căsătorie pe Eufrosina [2] ‹Pomelnicul Bisericanilor în Uricar XXIII, 327›. Iscălește ca hatman în 7142 ‹Surete III, 125; IV 65, XI, 111, Isp. II, 1, 148›; ca biv hatman în 7145 ‹Isp. II, 1, 14›. El era mort în 1642. El are în pecete *un pom*.

d› *Mărica cluceroaea*. In actul de împărțală a averilor lui Teodor Bașotă pivnicerul din 7145 Iunie 5 ‹1637› ‹Isp. II, 1, 139› se vorbește de acești urmași: *Maria cluceroae, Gheorghe* și *Iurașcu Bașotă*. Toader Bașotă lăsase aceste moșii: *Bodeşti* o pătrime, *Dănceşti* o pătrime, *Cuciulați*, părți, și *Bereşti* ‹părți›; toate aceste cumpărate dela vărul său Gh. Ciolpan. Iar cneaghina lui *Anghelina* avea de baștină aceste moșii: *Boteştii* pe Moldova, părți, *Mogoșeștii* pe Bistrița părți, *Şerbăneştii* ‹părți›.

Cei trei feciori își împart astfel ocinele: *Marica cluceroae* ia Bodeștii, Dănceștii și Boteștii; iar *Gheorghe* și *Iurașco* își iau: Cuciulații, Bereștii, Mogoșeștii și Şerbăneștii, pe lângă care se mai adaugă și părțile din *Porceşti*, cumpărate dela Bosie Capotă.

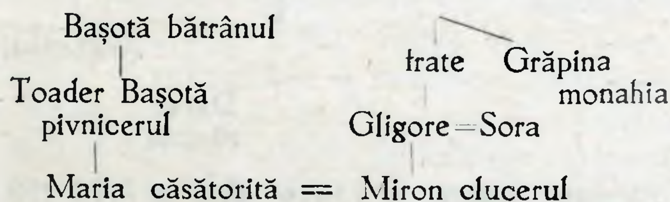
Despre Mărica ne pomenește pomelnicul Bisericanilor, în felul următor: „luna lui Ianuarie 18: *Miron, Mărica*, Izmaragda, Alexandru, Gligore, Ileana și copii lor; Toma stolnicul Cantacuzino,

1› In dosul actului se arată modul cum s'a făcut plata astfel: *4* taleri, apoi *5* taleri proști, apoi *25* taleri, apoi *28* taleri și 4 potronici, apoi 5 taleri și 2 potronici, care fac 2 lei bătuți, și un poloboc cu miere; iar peste tot fac $87^1/_2$ taleri; adunând talerii iese 67 și 6 potronici; iar polobocul de miere a costat 20 de taleri. Nu-mi explic cum 5 taleri proşti și 2 potronici să prețuiască numai 2 lei, ceiace ar însemna că talerul, care avea 12 potronici, ca și leul vechiu, să fie prețuit în 1630 numai 15 parale ‹sau 44 bani›, căci în alte zapise ale timpului cetim că 18 ughi prețuiau 30 taleri, talerul având 12 potronici, și potronicul 10 bani; ceiace arată că un taler avea 120 bani — ca și leul — iar *un ug avea 200 bani*.

2› Acestei Ifrosine i se închină piatra mormântală din 7158 Oct. 30 zile, de către sora ei Dumitra, cneaghina lui Patrașco, cum sună inscripția dela biserica din Văleni, Roman din acest an: „această groapă o au făcut și o au împodobit Dumitra, cneaghina lui Patrașcu, surorii sale Efrosina, foastă cneaghină a lui Iurașcu Bașotă biv hatman în anul 7158 luna Octombrie „30 zile" ‹N. Iorga Inscripții 1, 18›. Tot la această biserică din Văleni e îngropat și copilul Neculai, fiul Dumitrei, cneaghina lui Patrașcu „această piatră de pe mormânt o au împodobit pan Patrașcu și cu cneaghina lui Dumitra" fiului lor Nicolae, ce s'a pristăvit la anul 7137 Sept. ‹1628› ‹o. c. 18›.

Iftimia, — au făcut o pivniță în trapezar și pridvorul bisericii. Pomenirea lor se va face în ziua de 21 Maiu: Miron, Mărica, Izmaragda, Toma postelnic, Iftimia, Ana și copii lor (Uricar XXIII, 351, 357) cei 7 frați. Chiar I. Tanoviceanu, care a scris de Bașotești în Arhiva dela Iași, credea că pe această Mărica a fost ținut-o Ionașcu Prăjescul. De fapt din acte reiese că bărbatul ei a fost Miron clucerul, feciorul postelnicului Gligore și al Sorei, care și acesta era nepot de frate Grăpinei monahia. El a avut de soră pe *Tudosia*, măritată cu Onciul și pe *Dochia*, din care se trage preutul Vasile din Șerbești. Ea este soacra lui Toma Cantacuzino, marele vornic al țării de jos, căci ținea în căsătorie pe *Iftimia*, fata ei, cu care a trăit 20 de ani și a avut 5 copii, toți însă i-au murit; iar Tudosia Onciuleasa a avut 2 fete, pe Maria și pe Agafia. Marica cluceroaea era moartă în 1636 (7144).

Am putea dar întocmi această spiță a Maricăi cluceroae:

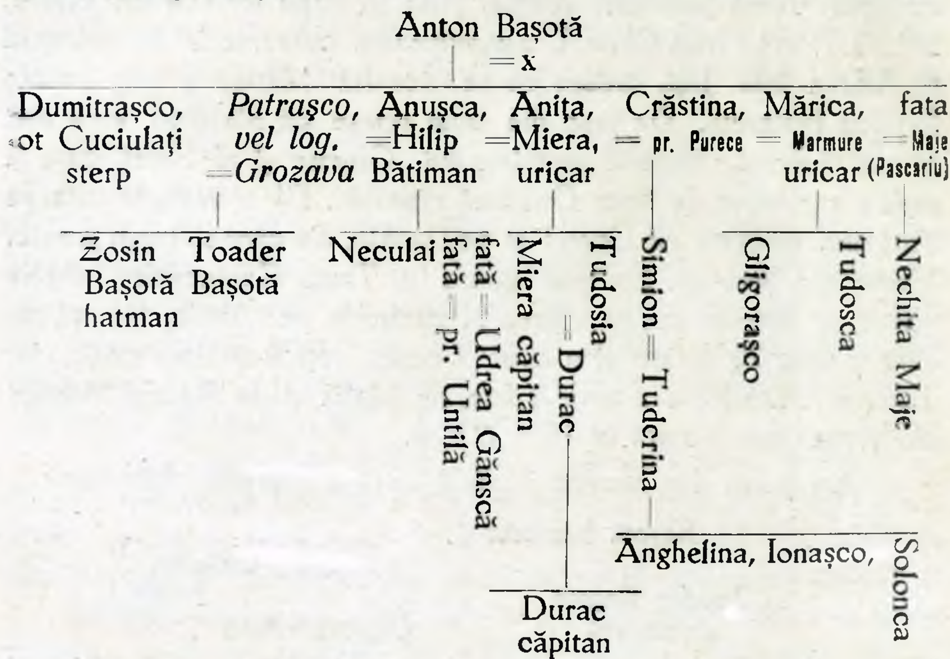

Izmaragda, Alexandru, Gligore, Ileana, Iftimia = Toma Cantacuzino

5. *Pătrașco Bașotă marele logofăt.* Dacă despre cei 6 copii ai lui Toader Bașotă pivnicerul știm așa de puțin, în schimb personalitatea lui Pătrașco Bașotă umple întreaga diplomatică a secl. XVII întru întâia jumătate, și are parte să vorbească și cronicile țării despre dânsul. Nicăiri în actele interne, el nu spune a cui fiu este; ar părea după formă că ar fi frate cu cei trei Bașotești, feciorii lui Toader Bașotă. Dar nu e așa. Intr'un zapis ulterior din 7164 (1756) Febr. 27 (Isp. III, 1, 72) vorbindu-se de Neculai Bătiman, feciorul Anușcăi, *zice că era nepot de soră logofătului Bașotă.* Deci Pătrașco Bașotă, marele logofăt din primii ani de domnie ai lui Vasile, era frate cu Anușca Bătiman [1]). Din actele ulterioare

1. Despre Batiman avem știri bogate în marea carte de judecată din 1817 Oct. 17, scrisă pe 6 coli de hârtie mare turcească pe îmbe fețele (Surete ms. XLIX, 973—1045) în pâra pentru Totoești, pe pârâul Alb. Stăpânirea în Totoești a curs așa: Cel dintâi stăpân a fost *Simeon Totoescul,* (ung. Tot = slovac) care a lăsat 2

reiese că Anton Bașotă, stăpân pe o pătrime din Botești, ca și fratele său Toader Bașotă pivnicerul, a avut acești urmași în întâia și a doua generație:

Pătrașco Bașotă se găsește diac în 7113 (1605) Mart 21 (Surete II, 21); în 7114 (1606) același Bașotă, dar fără boerie cumpără cu 85 ughi datoria unchiului său Drăgan Ciolpan, ce rămase el la Iani visternicul pentru dările județului Tutovei (Isp. 1, 2, 39). Tot atunci Pătrașco Bașotă e oprit de Ieremia Vodă Moghilă de a nu stăpâni mai mult în Bodești peste partea lui Miron clucerul, fiul lui Gligore clucerul, cumnatul său de vară primară (Isp. I, 1, 239). Tot ca diac Pătrașco Bașotă mai plătește pentru unchiul său Drăgan Ciolpan biv parcalab, datoriile ce i-au rămas de la Tutova, când a umblat după sulgiu (dare pe vaci sterpe = *ialovițe*) și văzând că feciorii lui Drăgan Ciolpan — verii săi colaterali — nu vreau să plătească, a plătit el pentru dânșii 70 de

---

urmași: *Totoescul* și *Tomina.* Totoescul are de urmași pe *Sava, Pasco* și *Zoica* (pe la 1522). Sava are o fată, măritată cu Batiman, și altă fată măritată cu Grig. Vlaicu (pe la 1560). Batiman are pe Ion, Ionașco și pe Toma (pe la 1580) și probabil pe *Hilip*; însurat cu Anușca, fata lui Anton Bașotă și soră cu logofătul Patrașco Bașotă (pe la 1620). Ion Batiman are pe Ionașco, pe Iurașco, Crăciun și pe Marco (pe la 1650).

ughi și le ia pentru sine părțile lor din Bodești și Dăncești (Ispisoace I, 2, 50; II, 1, 42; Surete XVI, 12). Tot în 1606 (7114) mai ia în zălog tot în Bodești pentru 25 taleri părțile lui Lupul Fartig, probabil un alt ginere a lui Gheorghe Ciolpan, bărbatul Dumitrei (Ispisoace IV, 1, 47). Ca diac scrie mai multe acte, așa ispisoacele din 15 April 7118 (Surete II, 71, XX, 143, 195), ispisocul din 7119 Aug. 22 pentru Dădești, a lui Arpentie Prăjescul (Isp. I, 2, 86); zapisul din 7122 (1614) pentru vânzarea unui țigan din Borlești (Isp. I, 2, 94); ca martur iscălește în zapisul din 7127 Aug. 12 (Isp. I, 2, 130). Surete V, 261). Supt simplu numele *Patrașco Bașotă din Bodești* e însărcinat prin carte gospod de Gașpar Vodă Grațiani în 7128 Mart 15 (1620) să cerceteze pricina de hotară în Războeni la Neamț între Lupul Prăjescul și Ionașco vătav de comișei din Uscați (Isp. I, 2, 134. El fiind rudă cu Prăjeștii, nu se amestecă în această pâră și Vodă Gașpar Grațiani rânduește pe Cazan biv postelnic să facă cercetare. (Isp. I, 2, 235). In 7130 Noembre 14 (1621) Stefan Vodă Tomșa alege pe Pătrașco Bașotă, *ca om înțălept* și *cuminte*, să aleagă lui Nechita diac din Vârtop un vad de moară pe apa Cracăului (Isp. I, 2, 141). Tot în 7130 Dec. 21 (1621), se întărește o cumpărătură de țigani (N. Iorga Doc. XVI, 295).

In 7136 Decembre (1627) e rânduit logofăt al 2-a (N. Iorga Doc. VII, 90); Surete V, 272, 273) logofăt al doile e și în 7136 Mart 6, când iscălește in zapisul lui Lupul Talpă pentru Lăslăoani la Cracău (Isp. I, 2, 194).

In 7138 Ghenar 25 iscălește cu verii săi Gh. Bașotă vist. și Iurașco Bașotă vornic de gloată actul de împărțală între frații Iordachi și Toma Cantacuzino (Isp. 1, 2, 216). In 7138 (1630) Febr. 7 iscălește cu aceiași zapisul prin care Iordache Cantacuzino vinde fratelui său Toma sulger cu 100 galbeni jumătate sat din Corni la Neamț (Isp. I, 2, 220). In 7139 Aug. 5 (1631) marele visternic Patrașcu Bașotă cumpără cu 20 galbeni pe țiganul Plotea dela ficiorii Tudorei (Isp. XVI, 296). Cumpărături de țigani fură mai multe; așa în 7144 Febr. 9 (1636) și Martie 28 Pătrașco Bașotă vel logofăt cumpără doi țigani dela Toader Moțoc (Iorga, Doc. XVI, 297); iar în 7144 Noembrie 10 (1635) cumpără cu 38 ughi pe Pepelea și sora lui Nastasia dela nepoții doamnei Marica a lui Ioan Vodă, și anume dela Dumitru Hrom (Șchiopul), ficiorul Nastasiei „*li*" Ciolpănese și dela Nastasia și Ioan, fratele Anghelușii (Iorga,

Doc. XVI, 296›. Ţiganii începuse a-i avea danie dela Ştefan Vodă Tomşa, care-i dă 10 sălaşe de ţigani ‹N. Iorga, Doc. XVI, 295›, In 7139 în 21 Ghenar e logofăt. ‹Surete III, 121› apoi e ridicat visternic ‹Arch. ist. I, 1, 71, 106, 112›. In 7140 Iulie 12 iscăleşte iarăşi ca vtori logofăt în zapisul prin care Gh. Roşca vornicul de gloată vinde jumătate sat Oncani ‹Isp. II 1, 10›, iar în 24 Iulie acelaş an iscăleşte ca logofăt al doilea scrisoarea Lupului Prăjescul şi Ionaşcu Prăjescul fraţi ‹Isp. II, 1, 11›. In 17 August 7140 capătă întăritură dela Alexandru Vodă Iliiaş pentru cumpărăturile ce a făcut în Bodeşti şi Dănceşti, o a şesea parte, dela mătuşa sa *Crăstina Pureceoae*, soră cu tatăl său Anton Başotă, cum şi alte ocini în sumă de 314 taleri ‹Isp. II, 1, 12›. In 7141 Dec. ‹1632› e hatman ‹N. Iorga Doc. VI, 19›.

Dar despre Pătraşco Başotă vorbesc letopiseţele ţării în cele mai tulburi vremi din viaţa domnilor Moldovei, ţinându-se aproape de politica marelui vornic Lupul Coci, finul lui Gaspar Vodă Graţiani, şi ginerele celui mai mare bogătaş al vremii, Coste Băcioc, cumnat cu Iordachi Cantacuzino după femei. Intre cei 80 boeri ai Moldovei, ce au pornit cu zarvă contra domniei lui Alex. Vd. Ilieş era şi Pătraşco Başotă logofătul al doilea ‹Let. I, 292›. Delegaţia borilor fu îndemnată să se împace cu Ilieş Vodă, îşi jurară unii altora credinţă la patriarhie, dar cum se instălă domn Ilieş Vodă căută să-i omoare. Boerii se răzvrătiră din nou şi chiamă domn de a doua oară pe Miron Barnovschi dela Ustia, unde trăia retras în Polonia. Dintre cei închişi la Edecule în Ţarigrad erau Ionaşco Cehan vornicul, Ionaşco Ghianghea logofătul, Roşca visternicul, Alexa Costin postelnicul şi Pătraşco Başotă logofătul al doilea ‹Let. I[2], 298›. Ei aleg de Vodă pe Moise Movilă cu a doua domnie e rânduit hatman în iarna lui 1632 subt Alex. Vodă Iliaş, cedează hătmănia lui Alexandru Costin, şi ajunge mare logofăt în 7141 Mai, odată cu înscăunarea lui Vasile Vodă Lupul. Nu ştim bine legăturile sale de înrudire cu marile familii de boeri, căci ne-am explica şi mai bine vertiginoasa lui rădicare la treapta de mare logofăt în primele divanuri ale lui Vasile Vodă Lupul.

Supt Vasile Vodă Lupul se găseşte iscălind ca mare logofăt toate actele între 7141 Mai şi 7144 Mart 10 ‹Surete III 108, 115, 117, seq.›; IV, 65; V. 272 seq.; VIII, 279, XIV, 13 seq. XVI, 59, 60›; Ispisoace şi Zapise în II, 1, 82 seq.›. In logofeţia mare îi urmează Gavrilaş Mateiaşi, care iscăleşte în 4 Aug. 7144 ‹1636›,

iar Pătrașco Bașotă iscălește ca vel logofăt în Mart 20, 7144 ‹1636›. Deci el a murit în 1636 prin Iunie [1]›

In pomelnicul Bisericanilor se citesc următoarele știri despre Pătrașco Bașotă: „deci cel întăi îndemnător a fost Pătrașco Bașotă marele logofăt, și cu *cneaghina lui Grozava.* Acesta a zidit turnul cel despre miazănoapte în zilele lui Miron Barnovschi Vodă la anul 7135, după cum adeverează titlușul, care iaste scris deasupra ușii, întru care sânt scrise numele lor cu slove în piatră“ ‹N. Iorga, Doc. XVI, 238›; dar nici în Melhisedec, nici în Iorga nu ne sânt date aceste inscripții, ceiace arată că s'au prăpădit. Dar tot în pomelnicul Bisericanilor, publicat de mine cu text slavon în Uricar ‹XXIII, 367› se scrie că în ziua de Sâmbătă Sf. Treime ‹Pentecoste› se pomenește **Pătrașco logofăt,** *Maria, Ileana cu copii lor și părinții lor,* cari au făcut un turn și au dat 80 matce. Iar în lista de pomeniri a boerilor se citește: **Petre Bașotă**, *Maria, Ileana și copii lor*; *Miron, Mărica, Izmaragda, Toma postelnic.* Din această alăturare de nume, reiese că Pătrașco Bașotă a avut 3 femei: pe *Grozava*, pe *Maria* și pe *Ileana*, lucru posibil, cum și Iordachi Ruset vornicul a avut tot 3 femei.

6. *Urmașii lui Pătrașco Bașotă logofătul:* In zapisul din 7158 ‹1650› se arată cari au fost urmașii lui Pătrașco Bașotă: *Toader Bașotă stolnicul, Zosin Bașotă hatmanul, o fată* măritată cu Vasile Șoldan visternicul, *o fată* măritată cu Gheorghe Șeptelici și pe *Anghelina* măritată cu C. Stărcea părcălab de Hotin ‹Uricar XVII, 182›.

a› *Toader Bașotă:* In 7163 Iunie ‹1655›, urmașii lui Pătrașco Bașotă atestă că lui Toader Bașotă biv stolnic i s'au venit la împărțală următoarele moșii: *Șoldăneștii, Plotuneștii* și *Broștenii* — la Suceava, — *Dubnicenii, Broștenii* și *Joldenii* la Dorohoi, — *Hulpășeștii* la Neamț, — *Dăncăuții* la Hotin, — *un vad de moară* în Bistrița, *Tihuleștii, poiană, Ciutureștii* la Bacău, — *o poiană* pe Tutova, și Giurgeștii, jirebii, 4 fălci vie la Cotnar în *dealul Mândru în ulița Râșcanilor*; și altă falce vie și trei fărtae în dealul Pișcup“ ‹N. Iorga Doc. XVI, 418, VII—336›.

In pomelnicul Bisericanilor vorbind de frații Toma sulger și

---

1. De aceia credem că s'a scris greșit data din ispisocul din 7145 Mart 10 ‹1637›, în care iscălește Pătrașco Bașotă ca vel logofăt ‹Surete VIII, 278›.

Iordachi Cantacuzino vist. cu jupânesele lor Eftimia, fata lui Gh. Bașotă vist. și Ecaterina, fata lui Coste Băcioc, care fac pridvorul, pivnița și trapezăria la Bisericani, venind la *Toderaş Başotă* zice că s'a îndemnat să se facă ctitor și a făcut 2 chilii de lemn durate, cele despre apus, și ostenitor a fost Andonie ieromonah, și zece ani a ținut zidirea, începându-se supt Miron Barnoschi Vodă în 7145 (1637) (N. Iorga Doc. XVI, 239/240.

Despre Toader Bașotă mai avem știri în zapisul din 7160 (Isp. III, 1, 9, 10 seqq.). Ca un singur fecior să ia atâtea moșii, siliște, poene și vii, însamnă că Pătrașco Bașotă marele logofăt a strâns o mare avere, fie prin râvna și situația lui personală, fie luate ca zestre de pe cele trei femei ale sale: Grozava, Maria și Ileana.

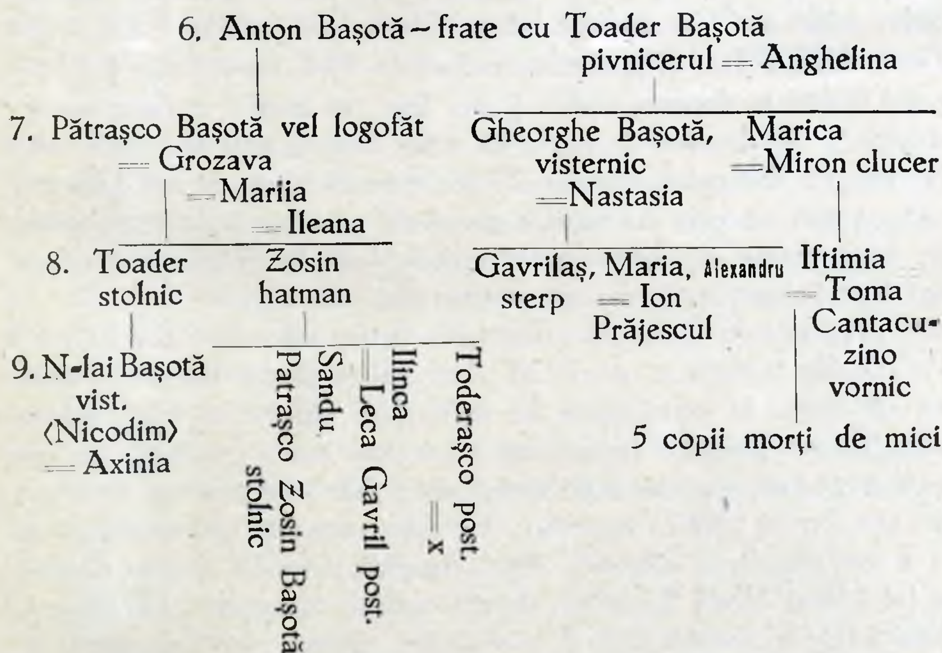
b) *Zosin Başotă hatmanul.* Cred că a fost cel mai mic copil a lui Pătrașco Bașotă, făcut cu a treia a lui soție, cu Ileana. Asta o deduc din faptul că deși Pătrașco moare către 1636 Iunie, fiul său Zosin e pomenit fără nici o boerie în 1668 Oct. 17 (7177) (Surete IV, 276) ca și în 7177 Mai 6 (1668) (Surete XIV, 25). Intârzierea lui în boerie, se explică prin lipsa multor calități sufletești, de cari ne vorbesc cronicarii. In 7187 Iunie 5 (1679) iscălește ca șetrar (Ispisoace IV, 1, 35) ca biv șetrar iscălaște în 7188 Mai 15 (1680) (Surete XVI, 102). In 7193 April 8 (1685), iscălește ca hatman (Ispisoace IV, 1, 90).

Asupra felului cum a fost rădicat la rangul de hatman iată cum povestește Ioan Neculce cronicarul: „Chemat-au Dumitrașco Vodă Cantacuzino în a doua a lui domnie la 7192 (1684) pe Alexandru Buhuș hatmanul să vie în țară, fiind om harnic la oștire și trebuitor în acea vreme; dar — Buhuș văzând vremile neașezate în Moldova, și fiind și bolnav, n'a vrut să vie „care i s'a întâmplat și moartea acolo în sat la Ruși. Iară Dumitrașco Vodă văzând că nu vrea să vie Buhuș a căutat în pizmă, și a ales pe un boier, care era mai sărac și mai prost, pre Zosin Bașotă, măcar că era de neam vechiu, dar nu era el harnic la acea boerie la aceale vremi, nici el nu avea mare nădejde, nici în gând nu-i era, și așa fără de veste din târg l-au luat și l-au dus la curte de l-au îmbrăcat cu caftan și l-au pus hatman" (Let. II², 225).

Ca biv hatman iscălește în 7193 (1685) Mai 24 sub C. Cantemir Vodă (V. A. Ureche, Miron Costin 1, 160, Surete VII, 135), asemenea și în August 25 acelaș an (V. A. Ureche, M. Costin II, 59, Convorbiri Literare pe 1888, 959).

c) *Copii lui Gh. Başotă vist. şi ai Nastasiei.* Despre urmaşii lui Gheorghe Başotă vist. vorbesc zapisele din 7149 Febr. 9 (1641), în legătură cu trecerea proprietăţii din Bodeşti şi Dănceşti, Nastasia visterniceasa cu cei trei ai săi copii, *Gavrilaş Başotă, Maria soţia lui Ionaşco Prăjescul* şi *Alexandra,* stăpânia a patra parte din a patra parte din Bodeşti şi Dănceşti, moştenire dela mătuşa lor Mărica, fata lui Başotă cel bătrân, pe aceste părţi le schimbă cu Toma Cantacuzino stolnicul, nepotul ei prin căsătorie cu Iftimia, fata Măricăi clucereasa lui Miron, cu părţi din Popeşti, din Săcueni şi din Cuciulaţi (Isp. II, 1, 230, 232, 235).

In acest fel am putea întocmi aceste spiţe pentru generaţia a 8-a de Başoteşti:

Cu aceşti Başoteşti, din generaţia a 9-a intrăm în secl. a XVIII-a. Am legat pe Nicodim Başotă, fost Nicolae Başotă visternicul, care îşi face istoricul vieţii sale şi testamentul său din 7229 Iulie (1721), când zice că era prea bătrân şi că avea între alte fete pe Alexandra, măritată de 21 ani — deci la 1700 — şi nespunând el al cui fiu este, nu se poate lega decât ori de Toader stolnicul, feciorul lui Pătraşco Başotă lg. ori de Gavrilaş Başotă, feciorul lui Gh. Başotă vist. Numai aşa corespunde ca vârstă cu generaţia congenerilor săi. Eu l-am pus ca fecior lui Toader, deoarece el

singur zice *„moş“* lui Pătraşco Başotă log. şi *moaşă* Ciolpănesăi ‹N. Iorga Doc. XVI, 923›.

d› *Neculai Başotă visternicul* ‹Nicodim monahul› e medelnicer în 7201 ‹1693› Aug. 7 ‹Doc. Bârlădene IV, 148› în 7204 ‹Dan, Rădăuţii 187›; e citat ca biv medelnicer în 722) Mai 31 ‹N. Iorga Doc. VII 116›; el stă visternic mare în divanul lui Mihai Vasile Racoviţă în domnia lui de a doua, cum se găseşte în 7216 şi 7217 înlocuind pe Ion Paladi la visternicie ‹Uricar XX, 89, Surete VIII, 39, Doc. Bârlădene de I. Antonovici III, 24› Cronica Huşilor, 275, e pomenit ca biv vel visternic în 7228, 7230, 7232, 7238 ‹N. Iorga Doc. XVI, 418, 318, 329, 321; Calimachi 1, 463, 559›.

«...fără câte am vândut di-am dat datornicilor, care m'au îndatorat în zilele Măriei Sale Mihai Vodă, pentru poruncile Măriei Sale, când am fost visternic şi nu mi-au mai orânduit“ ‹N. Iorga Doc. XVI 371›... şi mie tâmplândusă în zilele măriei sale lui Neculai Vodă în domnia dintâi, şi am fost tot închis într'acel an de datorie“... şi deusăbi de aceia că eram închis, sânt la zapcii, dela domnie cu datornicii dimpreună, pe unde ce găsea ei îmi luau tot, cât eu nici de cum nu putiam sta să-mi caut“... că eu eram trimes pe acea vreme de măria sa Neculai Vodă la Câmpulung, care am fost bolnav acolo un an, precum mă ştiu toţi...»

Acestea le spune în catastihul averilor sale din 7229 Iulie 10 ‹1721›. Iar în diata sa din 7236 Mart, spune şi mai lămurit: «după ce am rămas la multă lipsă din întâmplare visteriei în zilele măriei sale Mihai Vodă, şi luându-mi datornicii toată agonisita, ce am fost avut încă din tinereţile mele pentru banii ce am luat în negoţ de am dat la trebile visteriei... iar după aceasta întâmplândusă şi i e din tâmplarea visteriei, fiind visternic mare la a doua domnie a lui Mihai Vodă Racoviţă, de-am cheltuit mai mult 7000 galbeni, bani vechi în trebile ţării şi a visteriei, precum arată socoteala şi cu iscălitura mării sale lui Mihai Vodă şi nici un ban nu mi s'a orânduit, şi din furtuna ce a dat peste mine mi s'a stâns casa, căci după mazilie mării sale lui Mihai Vodă, a venit măria sa Neculai Vodă domn şi m'a dat la mâna datornicilor şi m'a pus la închisoare, de am şezut un an închis şi au mers datornicii cu oameni domneşti şi ce-au găsit la casa mea au luat tot, şi fără de preţ, cât au fost rămas de n'aveam putere să-mi chivirnisăsc viaţa din zi în zi şi încă şi datoria a rămas neplătită pe la unii şi alţii“. ‹N. Iorga Doc. XVI 382›.

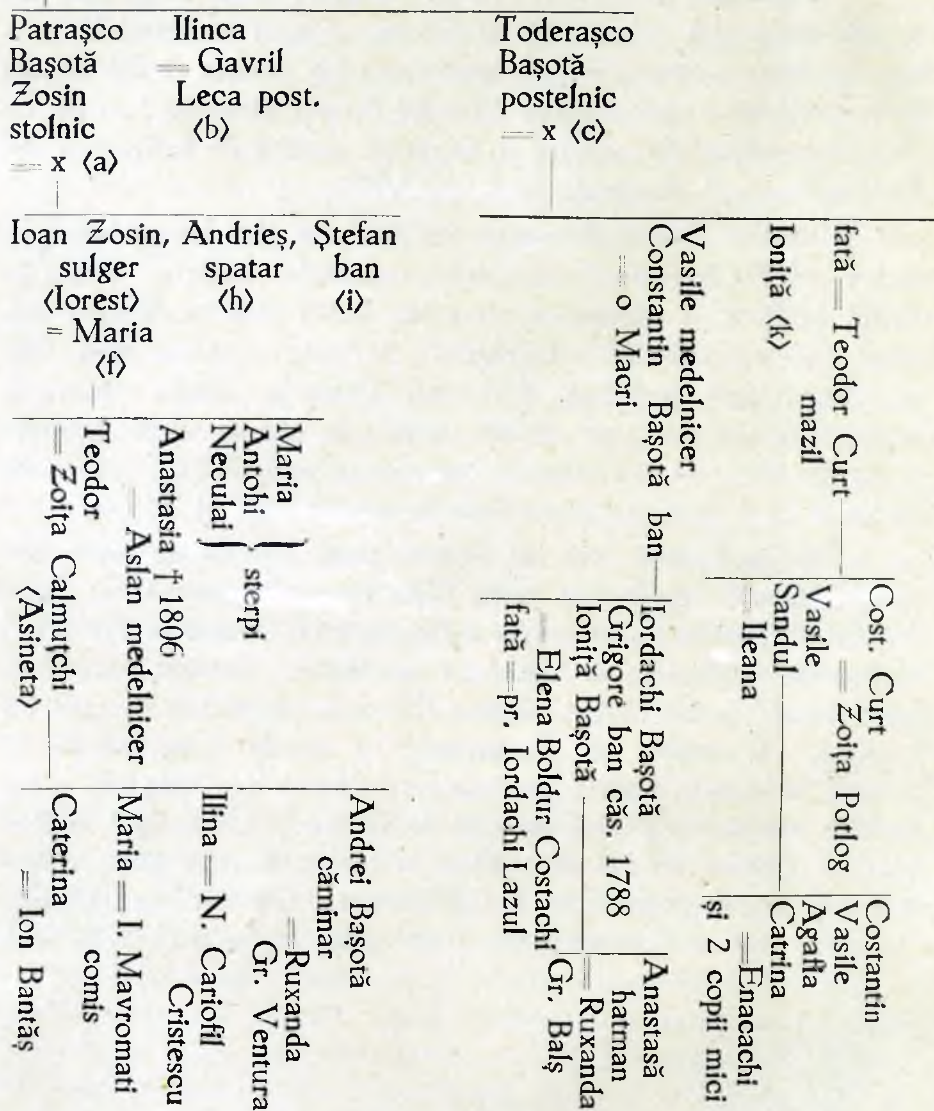
7. *Başoteştii în secl. XVIII-a.* In acest secol Bașoteștii întră prin încuscrire proprietari în Şilişeu și apoi în Pomârla în a doua jumătate a acestui secol. Importanța lor decade și din întâmplările grele, prin care a trecut Neculai Bașotă visternicul, ceia ce arată că împrejurările politice au îngreuiat putința de înălțare a seriilor de Bașotești, ce umplu secl. al XVIII-a.

Şi familia Bașotă ilustrează, ca şi multe alte familii boerești, marele adevăr istoric că mănținerea membrilor aceleiași familii la situații politice și economice de mâna întăia era foarte grea din cauza puținei stabilități a lucrurilor din lăuntru și mai ales față cu regimul legal și politic al vremei. Dacă la acestea veniau și degenerările inerente unor familii vechi prin uzarea vieții membrilor ei, ne lămuresc scăderile Bașoteștilor în secl. XVIII, spre a se rădica și în ranguri și în averi cu începutul secl. al XIX-a.

Nicodim Bașotă, fost vel visternic lasă o samă de copii, cărora le împarte averile sale cătră 7236 precum urmează: a› *Toader Bașotă* șatrar ia Şoldăneștii și Broștenii cu vecinii la Suceava; *Stroiceasa* spătăroaea ia Căbicenii la Hârlău, *Catrina Măneoaia* postelniceasa ia *Bereştii* o pătrime ‹Neamț›, parte din Popșești cu 4 vecini; *Alexandra lui Dumitrachi* își pierde toate averile cu bărbatul ei, care a lăsat-o pe drumuri; *Maria* Turculețoaea a lui Andrieș medelnicerul ia Dăncăuții la Hotin, și Ciutureștii la Roman, iar *Tofana lui Ilie de visterie* ia Dolnicenii trei părți, Băluşenii și Chilișoae pe jumătate la Cărligătura și Corneștii la Lăpușna.

Iată care ar fi încrângătura Bașoteștilor în tot secl. XVIII-a:

9.	Neculai Bașotă † 1725 [Nicodim] visternicel = Axinia † 1721					
10.	Toader, șatrar ‹d›	Alexandra, =Dumitrachi	fată, =Stroici spatar	Catrina, =Ghiorghiță al Manei	Maria, =Andrei Turculeț	Tofana ‹e› = Ilie de visterie † 1749
11.		Safta			Dochița	Vasile, =Paraschiva; Sandul, Nicolae

a) *Pătrașco Zosin Bașotă stolnicul.* E pomenit ca vel pitar în 7206 (1698) Mart 9 (Surete ms. XIII, 201); e stolnic în 7209 (Let II[a] 269); tot stolnic este și în 7211 Mai 22 (Uricar XVI, 44), se amintește de el ca vel stolnic și în 7222 Iulie 13 (N. Iorga, Doc. VI, 418); apoi nu mai avem știri de el.

b). *Ilinca Bașotă* s'a căsătorit cu Gavril Leca postelnic; nu e cunoscut, nici e dat în lista întocmită de dl. O. Leca. Familiile boerești. Dl N. Iorga o face necăsătorită (Doc. V). Despre această

Ilincă avem știri în anaforaoa marelui logofăt Paladi și marelui vornic Balş din 1767 Mai 18, în care se zice: «scrie pentru Şilişeu cum că ar fi dat Zosin Bașotă hatmanul fiicei sale Ilincăi, ce a ținut-o Leca postelnicul, carea acea Ilincă a fost soru cu Pătrașco Zosin stolnic, tatăl sulgerului Ioan Zosin și soru cu Toderașco Bașotă, socrul lui Toader Curt, și neavând copii de pe acea Ilincă...» ‹Surete ms. II, 520›.

c›. *Toderaşco Başotă post.* își împarte averile între cei 4 fii, din care una, fată, o mărită după T. Curt și intră în Şilișău, iar pe *Costantin Başotă* îl însoară cătră 1760 cu fata lui Vasile Macri și intră pentru întăia oară stăpân în Pomârla.

d› *Toader Başotă şatrar.* Se găseşte pomenit ca șatrar în 7227 Iulie 30 ‹N. Iorga Doc. XVI. 312›, e pomenit postelnic apoi visternic către 7230 Mai 15 ‹a. c. XVI 311 seq.›, e pomenit tot șatrar în 7235 și chiar în 1745 ‹Surete ms. II 138›.

e› *Tofana Başotă* pităroae a fost căsătorită cu Ilie de visterie, ajunge apoi pitar, și are titlu de pităroae în 7257 Mai 29, când își împarte ocinile la cei 3 fii ai săi: *Vasile* ia Dobricenii întreg, *Sandul* ia Brătienii, pe Bașău, *Neculai* ia Scobilțenii la Cârligătura. Moșiile erau despre Neculai Bașotă, tatăl lor, ‹N. Iorga Doc. XVI, 385›.

f› *Ioniță Başotă* vătav de stolnicei, apoi sulger, în zapisu din 7250 Febr. 4 ‹1742› se arată a fi feciorul lui Pătrașco Zosin Bașotă marele stolnic, nepot lui Zosin Bașotă hatmanul. In condica lui C. N. Vodă Mavrocordat Ioniță Bașotă e scos la neamuri, adică fiu de urmași de mari boeri, în acelaș an—1742—i se face împliniri la darea lui Ioniță Bașotă ‹Iorga Dec. VI 277, 332›. In 7253 ‹1745› Ioniță Bașotă e rânduit hotarnic la Saucenița. ‹Iorga Doc. XII 49, 52›. In 7261 Noembre 8 ‹1752› e pomenit în Doc. Calimachi II 15, biv vtori paharnic în 7264 ‹1756› și are Şoldăneștii ‹Surete ms. III, 173›. Intre 1773—1774 e paharnic ‹Surete ms. I, 434, N. Iorga Doc. VII, 116, 118, 225, XVIII, 155, 174›, apoi e în 1779 Sept, biv vel stolnic ‹Iorga Doc. VII 117 Mart 28›. In 1784 e paharnic, în 1785 Junie 20 ‹N. Iorga Doc. VII, 237› e ridicat ca vel ban din stolnic în 1789 ‹o. c. VII 251›. La 1793 e biv vel ban și are țigani Canănăești ‹Iorga Doc. XXI, 189, 184, 263, 264›.

g› *Vasile Başotă* e biv vel medelnicer în 7264 și în 7265 ‹1757› Julie 31 ‹Iorga Doc. VII, 116›, are Spătăreştii ‹Surete ms.

III, 173); e stolnic în 1762 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 185, 186). In 1763 e mort. Jupâneasa lui Paraschiva are 10 liude și din sămile visteriei i se ridică 10 lei, iar la desitină i se rădică 300 lei (Surete ms. III, 579, 593, 596).

h) *Andrieş Başotă* se găsește vtori spatar în 7251 (1743). N. Iorga Doc. XII, 52).

i) *Ştefan Başotă* se găsește vel ban în 1791 (Surete ms. III, 253); e citat fără nici o boerie în 1796; și se dă de văr cu Iordachi Cananău pitarul (N. Iorga Doc. XXI, 416, 418).

j) Un Bașotă – nu Anastasie – în însemnările sale făcute pe o carte veche scrie aceste de urmașii lui Ioniță Zosin Bașotă sulgerul: «Acel de pe urmă clironom al acestei strămoșești averi și săvârșitorul a toată familia neamului meu Bașotesc, pentru că așa bună voința lui Dumnezeu a fost ca întru mine al meu neam să se săvârșască *neavând nici un legiuit şi firesc clironom* (N. Iorga Doc. XVI, 56) reiesă că sulgerul a avut cu cneaghina lui Maria acești urmași. *Teodor Başotă şătrar*, pomenit încă din 1761 Febr. (N. Iorga Doc. Calimachi II, 180) mort cătră 1800 și îngropat la Băloșani; a fost căsătorit cu Zoița Calmuțchi, din călugărie Asineta, moartă cătră 1838 Aug. 23 și soră cu călugărul Dosoftei Calmuțchi, mort la 1806 Iulie 28 și îngropat la mânăstirea Neamțului; *Neculai Başotă* îngropat tot la Băloșeni, *Antohi Başotă şi Maria* stărpi.

k) *Ioniţă Başotă* pah. în 1774 rădică hotarnica Stroeștilor și a Căbușteniior lui St. Capșa (Surete ms. 1-433) 1800. Cine e *Gr. Başotă*, despre care N. Iorga zice că ar fi murit la 1800 (Doc. XVI, 388?)

8) *Constantin Başota* este reprezentantul cel mai tipic al Bașoteștilor în creștere în a doua jumătate a secl. al XVIII. El era însurat cătră 1760, ceia ce arată că s'a născut pe la 1720. Nicăeri el nu spune a cui fecior este; eu l'am socotit de fiu al postelnicului Toderașco Bașotă, nepot a lui Zosin Bașotă hatmanul, strănepot lui Pătrașco Bașotă log. și răstrănepot a lui Toader Bașotă pivnicerul. Soția lui o cred a fi fata lui Vasile Macri, care era fecior lui C. Macri, și deci cumnat cu Cost. Macri jicnicerul. Prin însurătoare el intră stăpân în Pomărla, cum voi arăta în istoricul trecerii proprietății în Pomărla. Cu Constantin Bașotă centrul vieții politice și economice a Bașoteștilor trece de la Bodești, la Pomărla, unde se fixează definitiv în o sută de ani, prin fiul său Ioniță Bașotă și prin nepotul său Anastasie Bașotă logofătul.

Constantin Bașotă e pomenit ca postelnic în 7253 April 25 (1745), când trebuia să aibă cel puțin 25 de ani, ca vârstă. Atunci el schimbă cu Ilie Ciudin și Gr. Ursachi cumnați și ia trei părți din Oniceni, jumătate din Mediești, dându-le Băbicenii de la Dorohoi. Tot în acelaș an 7250 Ap. 28 (1745) C. Bașota postelnicel ia 27 lei de la T. Dornescul și Tudosia Gheorghiță (Surete m. I, 420). E jitar în 7254 (Surete m. III 120). E stolnic în 1760 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 178), în 1761 (idem II, 181) și 1764, e biv stolnic (idem I, 461). Ca stolnic se însoară cu fata lui Vasile Macri către 1760, întru cât fiul său Ioniță Bașotă, care moare la 1846 era în vârstă de 84 ani, deci născut la 1762. Medelnicer este în 1764, când are 4 liude (Surete m. III, 577), tot medelnicer e în 1768 (N. Iorga Doc. Calimachi II, 197). In acest an — 1768 Mai 10 — medelnicerul C. Bașotă cumpărând Uideștii de la Ștefan Porcescul mazil, acesta îi dă știri despre hotarele Uideștilor, parte vândute (Surete m. III, 120). Vănzarea a fost făcută în 7260 April (1750), cu 100 lei și 2 boi gonitori (Surete m. III, 120) [1]; tocmala de vănzare se începuse încă din 7254 Iulie 4 (1746) când C Bașotă era pitar.

Const. Bașotă rădică treptele băniei după 1770, și o ține până la moarte în 1793. E ban în 1773 și 1774 (N. Iorga Doc. VII, 116), în 1735 (Surete m. II, 137); în 1777 (Iorga Doc. VI, 153), în 1776 Dec. 2, ca ban, cere de la Gr. A. Ghica Vodă să i se aleagă hotarele Uideștilor și Negoteștiior (Surete ms. III, 121). In 1780 Iunie 17 C. Bașota, C. D. Moruz Vodă dă carte pentru alegerea hotarelor Uideștilor și Negoteștilor (Surete ms. III, 121), iar în Noembre 7 acelaș an 1780 Calistru Beldiman, dă o mărturie la mâna banului C. Bașotă de cum merg hotarele Uideștilor, cumpărată de la cumnatul său Ștefan Porcescul mazil (Surete ms. III, 122). In 1784 Iulie 20 C. Bașotă banul are pricini tot pentru Uidești și Oniceni (Surete m. III, 71, 75, 76, 123); ca ban e pomenit și în 1785 (N. Iorga Doc. VII, 120, 128). E ban și în 1787 (Surete ms.

---

1) *Ștefan Porcescul* mazil de Uidești era ginerele lui Beldiman, care stăpânia toți Uidești. Moșia a fost împărțită la 3 feciori. *Constantin Beldiman* (din călugărie Calistru) vinde în 7231 Aug. 25 (1733) o treime lui Ștefan Porcescul cu 20 lei, *Anița Beldiman* vinde tot lui Ștefan Porcescul în 7240 Sept. 15 (1721) o treime cu 30 lei.

III, 261› și în 1791 Aug. 1, în pricină pentru Uidești ‹Surete ms. III,123›.

In 1779 Constantin Bașotă banul e mort, cam în același an intervine o așezare frățască între *Ion și Gr. Bașotă, feciorii lui C. Bașotă banul:* Ion Bașotă lasă fratelui său aceste moșii: *Onicenii* 3 părți, *Mideuții* pol sat, *Uideşti* sat întreg, *Ţoleşti* o treime, *Ungheni* o treime, *Vlădeni* sat întreg, pe Miletin și *Romani*, pe Moldova, părți ‹Surete ms. III, 76›.

9› *Feciorii banului Constantin Bașotă.* In spiță ni se dau 4 urmași ai lui Const. Bașotă banul, și anume: *Iordachi Bașotă*, de care n'avem nici o știre, neavând urmași. *o fată* măritată cu preotul Iordachi Lazul, *Grigore Bașotă* ban și pe *Ioniță Bașotă*, mareșal al nobilimei basarabene.

a› *Grigore Bașotă* [1]› fiul lui C. Bașotă ban, e pomenit în 1794 în jalba pentru Uidești, ce suferiau împresurare ‹Surete ms. III 129›. In 1796 banul Gr. Bașotă cere dela Vodă soroc să se judece cu răzeșii în Noembre pentru Țolești și Uidești la Suceava ‹Surete ms. III, 129›. In carte se arată că crâșma a fost cumpărată de tatăl său Const. Bașotă, *răposat;* tot în acel an are pâră tot cu protopopul Vasile pentru Țolești și Uidești ‹Surete ms. III, 124›. Tot pentru Țolești are termen Gr. Bașotă ban și în 1798 April 24, pentru ziua de 3 Iunie ‹Surete ms. III, 131›. In 10 Mai 1798 A. I. Calimach dă carte lui Gr. Bașotă biv vel ban săși aducă marturi în cercetarea ce se va face de iznoavă în Țolești pentru închiderea imașului și apei de adăpat vitele ‹Surete ms. III, 132›.

In 1798 Gr. Bașotă era ispravnic de Hârlău și când în 20 Aug. se judeca din nou la divan cu răzeșii de Țolești, Barbul Târșoreanul vornicul de poartă alege hotarele și arată că aceste 2 moșii merg deopotrivă ‹Surete ms. III, 133, 134›. In 1800 Sept. e pomenit ca ban, când zice că are de unchiu pe *Macri jicniceriul* ‹Isp. IV, 2, 182, 184›, asemenea în 1801 ‹Iorga Doc. IV, 10›. In 1803 Gr. Bașotă ban mai are pâră la divanul lui A. C. Moruz Vodă, care orânduește pe Gavril Conachi vornic să cerceteze pricina de hotar între Negotești și Țolești ‹Surete ms. III, 136›.

1› Pe un Mărgărintar al Sf. Ion Hrisostom ediția Buc. 7254 ‹1746› stă scrisă notița: „să se știe de când cu vrerea lui Dumnezeu s'au însurat dmlui stolnic *Grigoraș Bașotă* la leat 1788 Ghenarie 16, la întâia domnie a mării sale Alexandru Ipsilant Vodă, pentru aceasta am însămnat ca să se știe, așa s'a însămnat. 1788, Febr. 25".

Gr. Bașotă are două fete, pe Ecaterina, pe care a măritat-o cu un polcovnic rus Buhalschină, căci în actele Onicenilor e pomenită în mai multe feluri *Buhalscovna*, *Buhalschina*, *Buhascovna* (I. Bogdan Dstf. I, 73, Uricar VI, 302), și pe soția agăi Alecu Botez (Surete ms. LII, 960).

b) *Ioan Bașotă* ocupă un loc însămnat în seria generațiilor de Bașotești, și despre care avem știri destul de complecte în diplomatica rusască din Basarabia, fiind unul din boerii moldoveni, care după 1812 și-a fixat așezarea sa de a stânga Prutului, a dat diferite servicii țarismului și a căpătat titluri și onoruri în Rusia potrivit rangului său de boerie. In anul 1828 Oct. 31 guvernatorul Basarabiei și al nouei Rusii Mircovici iscălește un memoriu de statu personal al lui Ioniță Bașotă. Formularul cuprindea o samă de rubrici, la care trebuia să se răspunză. Iată textul răspunsurilor acelui memoriu:

(Coloana întâia). Ion Bașotă, fiul lui Constantin Bașotă, *are 61 ani* [1] vârstă, mareșalul nobilimei din Basarabia și cavaler al ordinului Sf. Ana.

(Col. II). din cei dintâi boeri moldoveni.

(Col. III) are 800 suflete de țigani în Moldova și în Basarabia, are moșii în Basarabia în trei ținuturi: Hotin, Iași și Ismail, și în Moldova, are săteni pe ele după dreptul și obiceiul pământului.

(Col. IY) văduv. soția lui n'a avut cumpărate moșii [2].

(Col. V). A intrat în serviciu la început în Moldova, ispravnic în 1785 Sept. Fiind ispravnic a lucrat cu osârdie la îndestularea armatelor rosienești, are certificate dela șefii de corpusuri și alți șefi militari, a fost membru în divan de mai multe ori ca ministru al afacerilor străine în 1813 Noembrie. S'a mutat cu familia în Ba-

---

1) In inscripția mormântală a lui Ioniță Bașotă în biserica din Pomârla cetim acestea: «și la anul 1846 Noembre 26 spre 27 la 4 ceasuri de noapte Europenești, după miezul nopții au răposat Ion Bașotă brigadier și cavaler rosienesc, Cruce Sf. Ana cu cordon pe grumaz «*fiind în vârstă de 84 ani*». Noi credem data din inscripție mai adevărată: 1846—84=1762, pe când în memoriu spune 1828—61=1767, o diferență de *5 ani!* Și nici nu putea să fie ispravnic la 18 ani în 1785 cum spune memoriul, ci la 23 ani.

2) Soția lui a fost Elena Costachi Boldur Lățescu. (n. 1773). care la 1833 avea 60 ani, cum stă scris pe tabloul pictat cu soțul ei Ioniță Bașoiă în vrâstă de 71 ani, (n. 1762) la d-na Roscana Inculeț.

sarabia cu gradul de spatar, câştigat prin meritele sale în Moldova. După ce a depus legiuitul jurământ cătră împărat, general maior şi cavaler şi general şef al Basarabiei Garting l'a numit pe Başotă director departamentului al doilea al veniturilor statului în 1814 Ianuarie 20, unde a stat până la 11 Iunie 1814. Primind mulţumiri, i s'a dat slujba de *sărdar (ispravnic) al Orheiului, de care ţinea şi oraşul Chişinău.* Vremurile fiind grele, slujba de sărdar nu era uşoară. Garding l'a numit apoi membru în comitetul pentru clădirea spitalului şi a închisorii din Chişinău supt directa sa priveghere. El donează sume mari dela sine, pentru care primeşte mulţămiri dela împărat în 1816 Iunie 8.

Generalul locotenent Bahmetiev îl numeşte pe Ion Başotă ca membru în comitetul temporar, înfiinţat din ordinul Măriei Sale, şi tot odată membru în comisia pentru cercetarea chestiilor privitoare la moşiile consilierului de stat Manuk bey. E recompensat pentru aceste servicii cu gradul de consilier de colegiu ‹1817 Noembrie› [1]. Desfiinţându-se comitetul şi la aplicarea regulamentului pentru organizarea Basarabiei a fost numit procuror ‹1818 Mai 4›; şi apoi şi membru în comitetul pentru revizuirea conturilor vechi ‹1819 April; socotelile iau sfârşit la 1820 Iunie. Dela 1820, Başotă a câştigat funcţiunea de procuror [2] şi a primit certificat de bună voinţă în 1823 Febr. 22. Este numit membru în consiliul superior al Basarabiei ‹1822 Febr. 24›, şi aşa îşi închee slujba de procuror al Basarabiei, şi rămâne membru în consiliul superior. Incă din 1821 Oct. 18 el lucra şi în comitetul înfiinţat în Chişinău pentru distribuirea ajutorului pentru locuitorii Greciei, şi stă până la Iunie 28 anul 1823. Dela 28 Iunie 1823 el ţine locul de prezident la Tribunalul civil al Basarabiei, după propunerea lui Inzov, general locotenent.

E ales mareşal al nobilimei pe 3 ani ‹1825› Ianuar 21, [3] şi

---

1› Decretul de colejschii sovietnic al spatarului Ion Başotă e dat la 19 Noembrie 1820 şi arată că a fost numit în acest grad din 1817 Noembre 19.

2› Decretul e din 1820 Iunie 21 Chişinău, supt Nr. 3526 în care se arată că din 1816 slujeşte I. Başotă în comitetul vremelnic şi apoi ca procuror.

3› In lista mareşalilor nobilimei basarabene figurează *Ioniţă Başotă între 1824 Dec. 18,—1829 Iunie 29.* Mareşali ai nobilimei au fost între 1818–1918 următorii: Răşcanu ‹1838›, Sturza ‹1822›, *Başotă (1824),* Leonard ‹1829›, Dimitriu ‹1831›,

a eșit din celelalte slujbe. După propunerea lui Woronțzov a fost răsplătit cu ordinul Sf. Ana clasa II-a în 1825 April 3, [1] iar în 16 Sept. 1825 e înaintat consilier de stat [2], a fost confirmat din nou după trei ani în aceiași demnitate în 1828 Ianuar 14 [3], în care se găsește și astăzi.

‹ss› Mircovici Guvernator al Rosiei nouă și al Basarabiei. In 1831 Iunie 28 cu adresa No. 3091 i se dă voe de către guvernatorul general al Basarabiei să-și aducă țigani din Moldova în Basarabia.

Memoriul nu ne spune toate boeriile ce le-a avut în Moldova. Chiar în 1796, el ajunge căminar prin 1800 Febr., când e rânduit la Dorohoi să întocmească oaste ‹Iorga Doc. XVI. 102›. Are 2 liude la Dorohoi, în 1803, când e tot căminar ‹Surete m. II, 187›. Căminar și în 1804. In pomelnicul *triptih*, scris în 1813 Iulie 2 pentru biserica din Pomărla, se scrie pomelnicul dumisale Ion Bașotă *vel spatar* ctitorul acestei biserici. Pomărla. Tot în 1813 zidește biserica din *Corjeuți*.

Ca spătar trece în Basarabia în 1813 unde își face o carieră ilustră pentru a se întoarce apoi la moșia sa Pomărla, către 1836 unde

---

Sturza ‹1841›, Balș ‹1850›, Cantacuzino ‹1857›, Crupenschi ‹1866›, Rășcanu Derojinschi ‹1872›, Leonard ‹1875›, Ion Catargiu ‹1885›, Crupenschi ‹1897›, Teodosiu ‹1905›, Crupenschi ‹1908›, Dobrovolschi ‹1918›, S. Zotta, Arh. genealogic I, 60, după списокъ дворянскихъ. In lista rusască nu figurează între alții și *Ioniță Bașotă* colejschii sovetnic, nici *Teodor Bașotă* nadvirnii sovetnic, care erau în lista din 1817. Cum acești 2 Bașotă s'au fost întors în Moldeva, autorul ispisocului din 1909 nu-i mai dă, nefigurând în listele oficiale.

1› Decretul pentru ordinul Sf. Anna clasa II-a e din 19 Mai 1825 supt No. 397 e dat în numele Țarului Alexandru I, lui Ion Bașotă statschii sovetnic, prezident divanurilor din Basarabia „свѣтыѣ анны. второи степени". In 10 April 1825 se face propunere pentru decretul cu ord. Sf. Ana cl. II, supt No. 81.

2› In 17 Ghenar 1826 i se dă lui Ion Bașotă patentă că a slujit ca statschii sovetnic de la 1825 Sept. 16. Pe un formular tipărit i se dă patentă „но токмо патента на сеи чинъ до нынѣ ему дано не было".

3› In 18 Febr. 1827 supt No. 528 i se eliberează *cvitanța* că i s'a acordat lui I. Bașotă «coleschi sovetnic, cavaler, ordinul Sf. Ana clasa II. Iar prin ordin No. 25468 din 2 Noembrie 1828 i se recunoaște rangul de cavaler al ordinului Sf. Auna.

Toate aceste 8 diplome sânt depuse în Arhiva Statului din Iași de către răposatul Pavel Gore.

moare în 1846 Febr. 10, cum stă săpat pe lespedea de marmoră prinsă în părete de-asupra mormântului — gropniță — a familiei Macri și Bașotă, și a cărui inscripție sună astfel: «Anul 1710 Oct. 28 au răpousat | robii lui Dumnezeu și să odihnesc | supt această piatră, Maria, jupâneasa | lui Macri biv vel logofăt | mari fiica lui Donici vel logofăt | împreună cu Vasilie, Dimitrie | Ion nepoții săi de fečori | *și* | *la anul 1846 Noembre 26 spre 27* | *la 4 časuri de noapte evropie* | *neşti după miezul nopții au răpousat* | *Ioan Başotă brigadieru şi cava* | *leru rusesc, crucea Sf. Annei, cu cordon* | *pe grumaziu, fiind în vârstă de* | *84 ani împreună şi cu fii săi.* | Iar în pomelnicul săpat stă scris: «*Ion Başotă 1846 Noembrie 26*».

Soția sa Ileana născută Boldur Lățescu Costache a murit în *1847 Februarie 10* cum stă săpat cu un rând mai jos: «Eleana B. 1847, Februar 10».

10). *Biserica tuturor Sfinților din Pomărla.* In starea ei actuală biserica este renovată de logofătul și cavaler Anastasie Bașotă, cum spune inscripția din 1859 [1]), deasupra ușii de intrare în pridvor.

Potrivit însă pomelnicului vechiu din 1813 Ioniță Bașotă spătarul a fost ctitorul ei, zidind-o din piatră în 13 Iunie 1813, cât după cărți a trebuit să fie o altă biserică mai veche de lemn, ceva mai în dosul bisericii actuale, unde se păstrează îngrădit locul pristolului vechiu. De la vechea ctitorie s'a păstrat textul — transcris apoi cu litere latine [2]), a unei inscripții ce este deasupra ușei la intrarea din pridvor în biserică.

---

1) «La anul 1859 robul lui Dumnezeu, *logofătul și cavaler* | *Anastasie Bașotă* am săvârșit restaurarea acestui sf | înt locașu înalțind turnurile, reinoind coperământul pâ | nă la zidăria vechie a bisericei precum astăzi se găsește | și făcând pridvorul din nou, ear în lăuntrul am poli | it catapiteazma îmbrăcânduo cu mușama șin altar | am zugrăvit peste tot păreții, am adaos icoanele împărăt | ești de la intrare și doue strane arhierești și am înmulțit | sfintele odoare bisericești, astăzi în ființă pre care toate Dumn | ezău primească-le întru eterna sa mărire».

2) Iubind podoaba casei tale din inimă cu umilință | din râvnă fiind aprins cu osârdie și dreaptă credință | din temelie cu osteneală am ridicat această sfântă zidire | ca să fie în veci pentru a prea sfântului tău nume, slavă și mărire | precum ai primit cei doi bani ai văduvei | sărace, primește împărate dătătorule de pace | având de mijlocitori pe | sfinții toți, ca unul ce pretutindene toate poți, 1813 Iunie în 13)».

Se vede deci că zidirea vechei biserici a ținut mai mulți ani, probabil că starea de război între Turci și Ruși, ocupația principatelor de armatele rosienești, apoi lupta sufletească a lui Ioniță Bașotă de a rămâne aici sau a trece de a stânga Prutului, unde avea moșii, toate acestea l'au făcut să zăbovească cu terminarea bisericei, care era începută cu mult înainte, căci pe pragul de sus al ușii mari de la intrare, stă săpat în piatră: «келет 1811, маю 20».

Dacă ne luăm după piatra mormântală a neamului Macri și Bașotă, reiese că biserica veche era deja în ființă în 1710, când la 28 Oct. se îngroapă acolo în biserică Maria cneaghinea marelui logofăt Dumitrașco Macri. Deci biserica veche de lemn era din sec. XVII. Că așa a fost este că se păstrează între cărțile vechi 3 rarități: a) un εἱρμολογιον», din 1684, Veneția, b) Un *Antologhion slavon* sec. XVII, bine legat, are 630 file, dar îi lipsește poarta. c) Un Leturghiar slavon din sec. XVII, care după o notiță rusească din 1717 se arată că a fost cumpărat cu 2 lei dela Turci „сию книгу купил за турецкь два леви".

Intre alte cărți veehi cetim acestea:

a) *Ilie Miniat* 7250 București, fostă a preutului Grigore din Șendriceni.

b) *Mărgărintarul* sf. Ioan Zlataust 7254 București ca notiță interesantă că «la 1788 Ghenar 16 s'a însurat Grigoraș Bașotă în întâia domnie a mării sale Alexandru Ipsilant Voevod» și că a fost cumpărat de cc. Catinca Macri cu 8 lei, cum scrie notița Iordachi Bașotă la 25 Februar 1788».

c) *Triod* Iași 7255;

d) *Cazaniile*, Râmnic 7256.

e) *Evangheliile* Iași 7270.

f) Evanghelii Râmnic 1794 cu notițe că în 1833 Dec. 6 a fost ferecată cu cheltuiala lui Ion și a Elenei Bașotă pentru biserica din satul Pomârla». In tabloul mare al ctitorilor pe peretele din stânga supt cafas stă: a) chipul preotului Atanasie Georgescu răposat mult mai târziu, către 1914. b) Ioniță Bașotă cu fes, antireu, decorația Sf. Ana, barbă mare. c) Elena Bașotă soție și d) Sofie Bașotă fiica lui Anastasie Bașotă, înecată prin imprudență la Prut, dusă la feredee. e) Anastasie Bașotă, ctitorul nou al bisericii. Ioniță Bașotă ține o fâșie de hârtie, pe care stă scris: «Doamne cunoscutam lucrurile (tale și am proslăvit dumnezeirea ta) că nu este sfânt și nu este (drept fără numai tu Doamne), unde se prăznuește hramul Duminica tuturor sfinților».

11› *Logofătul Anastasie Başotă* ‹1797 Ghen. 1869 Dec. El e ultimul vlăstar al acestei vechi familii, care începând viaţa politică din pragul secl. XV către 1400 — a avut parte de membri, cari să sue treptele puterii, mai ales în secl XVII până a fi mare logofăt, ca Pătraşco Başotă între 1633—1637; mare vornic şi hatman — ca Zosin Başotă; apoi boeri cu titluri mai modeste de boerii în secl. XVIII asta din cauza furtunilor politice, ce au dat peste unii din ei — ca Nicolae Başotă, care a stat închis cu anii, li s'au confiscat averile, au fost sărăciţi, pentru a se rădica în pragul secl. XIX, reprezintând puterea politică chiar în Basarabia, ca Ioniţă Başotă spătarul, devenit statskii sovetnic, colejschii sovetnic şi brigadier cavaler membru decorat cu marea decoraţie Sf. Ana cu cordon pe grumaz.

Sufletul cel mai bun al acestei familii ni-l reprezintă ultimul vlăstar — *Anastasie Başotă hatman şi apoi logofăt* care a afierosit toată agonisita vieţii sale neamului său, înlesnind tinerilor destoinici de pe moşiile sale: *Pomârla, Corjeuţi, Lişna, Şilişău, Vârnav şi Cocorăni* să poată înălţa treptele societăţii prin cultura pusă lor la dispoziţie în institutul academic prevăzut de el în testamentul din 25 Oct. 1869 şi realizat mai apoi prin deschiderea acestui liceu în Februarie 1879 de către comitetul epitropilor în fruntea căror era vlădica Vladimir Suhopan.

In biserica din satul Cocorani, la Botoşani, se găseşte portretul mare al hatmanului Anastase Başotă — ctitorul bisericei cu hramul Sf. Nicolae, — unde stă scris pe pătratul din stânga jos: *„marele | logofăt | şi | cavaler | Anastasie | Başotă | fundatorul | acestui sfânt | locaş |* **născut la | 1797 | Ghenar 22“.**

Iar în dosarele stării civile ale Primăriei Iaşi stă înregistrat supt No. 1054 actul de deces a lui Anastasie Başotă 72 ani, din 29 Dec. 1869, decedat la ceasul 11 dim. în ziua de 27 Decembre.

Ştiri despre el avem: văduv, proprietar, mort în casele sale din Sărărie N. 183. Marturi la declarare au fost Teodor Boldur Lăţescu de 29 ani nepot răposatului şi colonel A. Guriţă de 57 ani pensionar. «Cere a fi înmormântat la Pomârla». Iată de ce pe lespedea mormântală de la Pomârla stă săpat: *Anastasie Başotă 1870 Ianuarie 1"*. In patru zile corpul a fost transportat la Pomârla şi îngropat în ziua de 1 Ianuar.

Cele 2 izvoare se întregesc una pe alta, căci dacă el s'a născut la 1797, Ghenar 22, el împlinise 72 ani şi 11 luni din al 73.

Ştiri din tinereţa lui nu avem, sau nu le cunoaştem pentru

moment, lipsindu-ne izvoarele. Cum însă tatăl său Ioniță Bașotă spătarul se hotărî a trece Prutul în 1814 și a se fixa în așezarea sa la una din moșiile sale din Basarabia, tânărul Anastasie Bașotă n'avea atunci de cât 17 ani, rămânându-i asupra lui conducerea și administrarea moșiilor din Moldova, și din această agonisită a lui a rezultat marea avere, ce a strâns în cursul vieței sale.

Anastasie Bașotă prin însurătoarea sa cu Ecaterina Balș, fu înlesnit la rădicarea grabnică a treptelor boieriilor. In 1820 e dat ca ban fiind în vrâstă de 23 ani (N. Iorga Doc. XXI, 418). Iar în catagrafia din 1820 Anastasie Bașotă e dat ca spătar, aceasta supt M. Vodă Suțul.

In 1821 e înaintat hatman de camaicanul Vogoride (Iorga Doc. XXI, 416). Ca hatman stă mai bine de 30 de ani, când e înaintat logofăt și cavaler de Gr. Ghica Vodă, supt care a fost și ministru.

Viața lui Anastasie Bașotă este legată de o mulțime de acte de cumpărări de moșii, de case, de înființări de bănci, zidiri de biserici, despre care vorbesc pe larg nenumăratele condici de moșii, în număr de peste 60, ce se află azi în arhiva Casei Școalelor. Din toate reiese că Anastasie Bașotă era un om foarte ordonat, cu grijă de lucrul său, cu ochii în patru la toate afacerile, căci nu e condică, unde să nu se vadă ștersăturile făcute de el, conturile adause, notițe felurite și rânduială mare. Ba pentru a dovedi acest spirit ordonat în afacerile sale, pe condica de socoteli din 1831 Ghenar 1, a scris ca motto următoarele 2 maxime: «*Răfuiala face pe gospodar*» și «*Cartea gospodăriei este oglinda bunei țineri a casei*». Iar în altă condică pe 1838—1844, socotelile vitelor mari și mici, stă scris în capul de sus al paginei: «*Doamne ajută și sporește sama vitelor albe ce se află pe moșia Vlăsineștii încredințate pe sama anului 1839*»; această urare se repetă la *sama cailor*, la *sama tuturor oilor*, și chiar *la sama tuturor mascurilor*. Iar în condica Lișnei pe 1853 se repetă aceiași rugă: *Doamne ajută și sporește soma vitelor albe cornute pe anul 1853 pe sama vătavului Ștefan Coparinco*».

Situația creată lui Ioniță Bașotă spătarul în cinurile boerimei moldovenești din Basarabia înrîuri și asupra fiului, din dreapta Prutului, întru cât autoritatea puterii consulare românești din Iași ținea legături între tată si fiu și proteguia interesele îmbelor părți.

Tânărul Anastasie Bașotă se hotărește să-și întregească trupul Pomârlei. El moștenise de la părinți $^{3}/_{4}$ din Pomârla. Mai rămase

o pătrime, care și ea era împărțită în două trupuri: o jumătate o ținea Teodor Volcinski, supus austriecesc. Incă din 1820 Sept. 29 Vodă Mihail Grigore Suțu dispusese a se scoate la mezat *o optime* din Pomârla, partea lui T. Volcinski.

Intervine eteria, tulburări, căimăcănie, domnie pământeană a lui Ioniță Sturza Vodă. Mezatul se amână: și tocmai în 1823 Mai 4 se dispune de Ioniță Sturza Vodă să se scoată la mezat cu țidulă gospod către C. Aslan marele vornic de aprozi. Doritor de a o cumpăra se prezintă tânărul *spatar(?)* Anastasie Bașotă, care oferi la evel mezat 12500 lei, cu observația dacă nu se arată doritoare de a cumpăra *Maria Talpă,* care avea precădere cu protimisire. Mezatul se ține la 5 Mai, și la *hareciu* spatarul Anastasie Bașotă dă 20200 lei și-și sporește domeniul Pomârlei cu optimea lui T. Volcinski. La 18 Sept. 1823 marele logofăt C. Catargiu întărește mezatul, iar la 18 Sept. 1823 Vodă Ioniță Sturza întărește anaforaoa boerilor și buiurdiul măriei sale poartă data de 19 Sept. 1823. ‹Condica Pomârlei›.

Deci când Anastasie Bașotă avea 26 ani, își sporește domeniul Pomârlei cu *optimea* lui Volcinski.

Cât despre *optimea* Maria Ralea, născută Talpă a trebuit să treacă 13 ani la mijloc și Maria Talpă, măritată acum în a doua însoțire cu sărdarul Iordachi Ralea, văzând că n'are copii, se hotărăște în 1836 Febr. 1 să-și vânză partea ei din Pomârla hatmanului Anastasie Bașotă cu 3200 galbeni. Se ține mezatul după toate formele și tocmai în 1838 Oct. 21 Vodă Mihail Gr. Sturza dă hrisov de stăpânire hatmanului Anastasie Bașotă asupra *optimei Ralea.* Când dar Anastasie Bașotă avea 41 ani deveni stăpânul asupra întregului domeniu al Pomârlei. Dar el era însurat de mult și cu soția sa Ecaterina Gr. Balș avea 2 fete, pe Sofia și pe Elena puse în pensionul d-nei Domaizel din Cernăuți.

Pe când Anastasie Bașotă trata cu Maria Ralea cumpărarea optimei din Pomârla intră în vorbă cu logofătul C. Sturza feciorul lui Sandu Sturza hatmanul și cumpără *Lișna* și *Sfârcăuți* cu 10000 galbeni. Formele vânzării prin mezat țin până în 1838, când în 8 Junie divanul apelativ al țării de sus întărește definitiv țidula de mezat, iar în 19 Octombrie Mihail Vodă Sturza dă hrisov de vecinică stăpânire.

In 1849 hatmanul Anastasie Bașotă cumpără cu 750 galbeni părțile din *Mlenăuți* ale păhărnicesei Elena Clopoțel, născută, Stihi,

zestre dela părinţi, împreună cu soţul ei paharnicul Gh. Clopoţel. Vichil la cumpărare e Ioan Budac. In 6 Oct, 1849 divanul domnesc întăreşte actul. Imediat se şi rândueşte un geometru să-i aleagă partea cumpărată.

In Şilişăul de sus Başoteştii intrară stăpâni prin zestre, cum tot ca zestre le venia şi Pomârla de pe Macrieşti. Totuşi se naşte pâră pentru Şilişău între feciorii lui Cost. Curt = Dumitru Curt, Alecu Curt şi Iorgu Curt, atât între Ioniţă Başotă statschi sovietnic şi cavaler, şi apoi între hatmanul Anastasie Başotă. Pricina începută în 1831, de clucer C. Curt, abia în 1833 Mai 4, se face jurnal de alegerea părţilor hatm. An. Başotă şi între părţile lui D. Curt, fiul clucerului C. Curt, iar în 1835 Aug. 23, se face act de alegere după jurnalul din 1833. Intre timp hatm. Anastasie Başotă intră în vorbă cu Agafia Curt călugăriţa, să-i cumpere partea ei din Şilişeu, mezatul se ţine în 1840 Februar 11, iar în 17 Mai se întăreşte actul de vânzare. Tocmai în 1842 se dă un nou jurnal pentru încălcătura a 400 fălci teren, ce hatm. An. Başotă o făcu în Şilişău—Curt şi peste trei ani, în 1845 Mart. 14, Mihai Vodă Sturza – trăia încă bătrânul Ioniţă Başotă, om de 82 ani, reîntors din Basarabia la moşiile sale din Dorohoi – închee pricina cu Şilişăul de sus şi alege de la pârăul lui Adam cele 26 jirebii Başoteşti despre Pomârla, ceia ce fac în întinderea moşiei—*câte 61 fălci şi 28 prăjini jirebia*—o întindere de moşie *de 1600 fălci!...* care toate se alipesc la Pomârla, crescând domeniul Pomârlei cu această parte din Şilişeu.

In Şilişeul—Vârnav, log. Anast. Başotă intră cumpărător mai târziu. Proprietar fusese acolo aga Cost. Vârnav, doctor în medicină [1]: In 1850 se ridică hotarnica Şilişeului şi Livenilor de către

---

1) In bis. din Şilişeul Vârnav, cu hramul sfinţii arhangheli Mihail şi Gavril, găsim următoarele notiţe despre C. Vârnav doctor: a) Pe un *Triodion, Blaj 1823*: «a·astă carte sau cumpărat de către iscălitul pentru biserica din satul Hilişăul la 16 Febr. 1847, aga Costandin Vârnav dr. în mediţină», iar pe tartaji scrie: acest Triod sau cumpărat de fiul meu aga doctorul Costache Vârnav cu preţ 178 lei pentru biserica din Hilişău-Vârnav, cu hramul sfinţilor Voevozi, vorniceasa Maria Ruset», în două tomuri: Maria Ruset vorniceasa. b) Pe un *Strastnic*, Blaj 1817: «această carte sau cumpărat de către iscălitul pentru biserica din satul Hilişăul la 16 Febr. 1847, aga Costantin Vârnav dr. în mediţină», iar mai jos: «acest Triod sau cumpărat de fiul meu aga doctorul Costachi Vârnav cu

trei rânduiţi: Senjorz, Hristescu şi Kucotă, ca o urmare a jurnalului încheiat în 1849 Iunie 9 între Scarlat Vârnav şi dr. aga C. Vârnav. In 1856 Oct. 20 cei 2 fraţi îşi schimbă trupurile lor în Şilişeu şi Liveni. In 1857 Dec. 1, Scarlat V. Vârnav vinde Col. Eugen Alcaz cu 16000 galbeni partea sa din Şilişeu şi Liveni în întindere de 527 fălci, nouă pogoane şi 11 stânjeni; dar în 1858 Oct. 6, Alcaz revinde Şilişeul cu 17000 galbeni lui Gr. Rizu. Iar în 1859 Dec. 23, Elenco Adrian născută Sturza cumpără cu 7015 galbeni părţile dr. C. Vârnav din Şilişeu prin licitaţie publică. In 1860 Oct. 6, log. Anast. Başotă prin însărcinatul său Evdochim Ianov—tatăl lui Ioan Ianov—cumpără cu 9500 galbeni partea Colonelului Gh. Adrian şi a Elenei Sturza (cele 527 fălci); iar în 4 Ianuar 1861 cumpără cu 17000 galbeni partea colonelului Eugen Alcaz (se vede că Gr. Rizu n'a intrat efectiv în stăpânire); şi anume *jumătate* din Şilişeu şi jumătate din Liveni; şi aşa cu 26500

---

preţ 179 lei pentru biserica din Hilişeu Vârnav cu hramul sfinţilor Voevozi, vorniceasa Maria Ruset».

Biserica din Şilişeul Vârnav, zidită în piatră, restaurată în forma actuală în 1899, cum sună inscripţia: «In anul 1899 dupe binecuvântarea Inalt Prea | Sfinţitului Mitropolit al Moldovei şi Sucevei cu mij | loace *din fondul dărult bisericilor de defunctul A. Ba | şotă* şi prin îngrijirea epitropilor parohiali sfinţia sa A. | Gheorghiescu, C. Călugăreanu şi Gh. Iacob s'a pus piatra | fundamentală a acestui sânt lăcaş continu*ăduse* lucrările de | construcţie până la anul 1905, când fiind terminată | a fost sânţită şi pusă în serviciul celor religioase». Iar în registrul de inventariare a averilor com. Pomârla, făcut în 1898 cetim aceste de biserica din Şilişeu-Vârnav: «biserica 1832 de Vasile Scarlat Vârnav, cu hramul Sf. Voevozi. Anastasie Başotă a dat 200 fălci la 3 biserici: Pomârla, Hilişeu-Vârnav şi Corjăuţi, unde biserica este zidită de Ion Başotă brigadier şi cavaler rosienesc în 1813».

Intre cărţile vechi notăm: *Penticostarion*, Bucureşti 7251 (1743); *Leturghiile*, Iaşi 7267 supt Iacob Putneanul; *Antologhion*, 1 volum mare (p. 1—565); *Teofilactos*, Tălmăcire la cele 4 Evanghelii Iaşi 1800. *Liturghiile*. Iaşi 1834; *Catavasier* mic grecesc (cu litere cirilice) şi moldovenesc Iaşi, are pascalia începută în 1778—1853. *Octoih* mare, tipărit prin îngrijirea sf. Macarie din Dragomirna (filele 1—457), cu notiţe «să se ştie de când sunt dascal aici 1796». *Psaltire*, Neamţ 1846, cu notiţe: «această psaltire am hărăzito la sfânta biserică | din satul Hilişăul a lui Vârnav, cu hramul | a sfinţilor marilor voevozi Mihail şi Gavril | despre vecinica pomenire a Mariei Ruset, fiica dumisale vornicului Costachi Ruset 1846, Dec. 5. Κωνσταντηνος Ρουσετως βορνικος.

galbeni Başotă încorporează tot trupul Şilişeului Vârnav la marele domeniu al Pomârlei, formând un trup. Ca om ordonat ce era i se face un opis de inventarul moşiei Şilişeu în 1861 Mart, apoi în 1865 Noembre 6, se reînoeşte inventarul moşiei şi în 4 Oct. 1865 se dă chitanţă generală că s'au plătit toate sumele pentru Şilişeu şi aşa rămâne deplin stăpân. Era acum om bătrân, dar prea slăbit, căci toate actele le iscăleşte cu o mână tremurândă, ceia ce arată o stare foarte nervoasă.

In Iaşi hatmanul Anast. Başotă cumpără în 1838 Julie 1 de la marele logofăt Iordachi Catargiu casele sale în preţ de 1800 galbeni. In aceste case se află azi Gimnaziul Ştefan cel Mare, cumpărate fiind de Ministerul Instrucţiunei în 1897 cu 125000 lei. Casele aceste Başoteşti erau arse în 1838, de aceia şi preţul lor e scăzut, faţă cu cumpărarea lor din 1814 de către acelaşi Iord. Catargiu de la comisul Manu şi de la sora sa Sultana En. Lambrino în sumă de 75500 lei [1]).

12. *Biserica Sft. Neculai din Cocorăni.* Cât despre Cocorăni, moşie Başotească după 1850, nu avem ştiri documentare deocamdată, lipsind actele în arhiva Başotească, ceiace arată că a fost luată fără acte. In 1803, condica Liuzilor, Cucorănii erau trecuţi în ocolul Târgului cu aceste ştiri:

» Cucorănii a căminarului Iordache Bucşenescu, loc îndestul, are 70 liuzi, cu bir anual	1292
» Breslaşii ottam a căminarului Iordache Bucşenescu erau 13 liuzi, cu bir anual	120
(Uricar VIII 310).	1412 lei

Iată câteva ştiri culese din *biserica Cocorănilor*, clădire mare în zid, cum şi din cărţile aflate în dulapurile bisericii. Biserica actuală e zidită în 1856, cum sună inscripţia de-asupra uşii: «la anul 1855 Mai 1, sau început zidirea | acestui sfânt lăcaş prin stăruinţa | *logofătului* Anastasie Başotă pentru | lauda lui Dumnezău şi sau desăvârşit cu toate înzestrările la anul 1856».

Pe *Uşa* mare de fer stă săpat «*1856*».

In păretele din dreapta, deasupra strănilor, stă într'un dulap mare cu sticlă portretul ctitorului Anastasie Başotă în mărime naturală: jos un covor românesc, pe care-l calcă cu picioarele, A-

1) v. Ion Neculce an. VI, 112—166, unde am publicat actele caselor Başotă din Iaşi.

nastasie Bașotă în costumul militar de hatman, cu frac și fireturi, pantaloni albi cu dungulițe în foi, vestă albă și cordonul la gât, cu stânga ține biserica zugrăvită pe o pânză, iar pe masă stă un ceas cu figurine.

Biserica veche datà în 1819, cum cetim pe buza clopotului mic: «οὗτος τοῦ ἁγίου Νικολάου τοῦ ἐν τῷ Κοχορενίῳ τοῦ ποτοσανίου μετεσκεβασθη τὸ ϡαωθι ἔτος. ιουλιου. ιε» = acest (clopot) al sfântului Nicolae, cel din Cucorăni din (ținutul) Botoșani *s'a prefăcut* la anul 1819 Iulie 15. «Dacă clopotul s'a prefăcut în 1819, arată că era cu totul vechiu, la vechia biserică de lemn a satului. Vechimea ne-o arată cărțile vechi, ce se păstrează în biserică. Iată câteva: a) *Apostol*, Buzeu 7251 (1743), | cu notița: «acastă carte *Apostolul* iaste pentru înțelegerea creștinilor», b) *Mineele* de Râmnic legate câte 2 luni la un loc; așa avem *Mineiul pe Sept.-Oct.* 1776 Râmnic, *Mineiul pe Mart și April*, Râmnic 1779 cu notița: «καὶ τόδε σὺν τοῖς ἄλλοις Νικολάου στεφάνου τρετζανου του εν κομης. Βουκουρεστιου. 1780 φεβ. 11». alta: «acastă sfântă carte | îmi este dăruită mie | de preosfinția sa răposatul | părintele Kesarie Episcopul Râmnicului | aflândumă în Craiova | la leat 1780 Febr. 11. Nicolae Greceanu». alta: «vleat pe cât umbla când au venit Moscalii în țara Moldovei 1827», alta: «acastă sfântă carte ce sau trimis la acest sfânt lăcaș, dumnezeesc lăcaș, dela cinstiții stăpâni ai moșiei pentru rânduiala lunilor acestora ce se rată aici: 1827 Iunie 15»;—*Mineiul pe Iulie și August*, Râmnic 1780. cu notița: «ἐκ τῶν του . . . Νικοδήμου ἱεροδ. υἱοῦ στεφανου γρετζανου σατρ. ϡαφπα. σεπτ. β». *Mineiul pe Mai* cu multe notițe: «acest mineiu îmi este dăruit mie de Preaosfinția sa părintele | episcop Râmnicului Kirio Kir Filaret și eu l'am dăruit | părintelui meu dumisale Ștefan Grečanul | șatrar ca să-l aibă pentru | trebuința citaniei d-misale *împreună cu celelalte 11»* ϡαψπα Sept. 6», alta: «Stefan Grecianu 1791», alta: «cu multă plecăciune mă închin dumitale și sărut cinstita mâna dumitale părinte... *pentru învățăturile ce-mi dai* și mare pomană vei avea dela puternicul Dumnezău», alta:

«O primăvară frumoasă
Cu mult dor te aștept».

«scrisam eu diacul Neculai»

alta: «Acest mineiu esti a lui Mihalachi, ci cine la fura să fie anaftema. Mart 26», alta: «acest mineiu lau *cumpărat dumnealui hatmanul* sfintei biserici și prețul este drept cincizeci lei, de ar voi milostivul Dumnezeu ca să mă... (tăiat).

«eu sânt de când Turcii, scrisam eu Constandin ierodiacon, scrisam eu Cozma ierodiacon.

Mineele de Neamţ, 12 volume; *Antologhion*, Râmnic 1752; *Evanghelie*, 1762 cu notiţa: «această sfântă Evanghelie este a sfintei biserici Uspenia»; *Teofilact*, Tălcuirea Evangheliilor Iaşi 1823 cu notiţa: «această carte este a părintelui iconom Anania, lăsată de la sf. sa părintele iconomul Ştefan şi eu spre ştiinţă am scris, Casian Leca fiul părintelui Anania la anul 1849»; *Triod* şi Strastnic Blaj 1804; *Infruntarea Jidovilor* de Neofit, Iaşi 1803 *Mineiul* pe Februarie, Râmnicul Vâlcea; *Vieţile sfinţilor* pe Octombrie cu notiţa: «biserica (casa lui Dumnezeu) din Comuna Poianalungă, plasa Siretiul judeţul Botoşani, cu hramul sfinţilor marilor Voevozi Mihail şi Gavril 1863 Dec. 9 zile», *Biblia* din Petersburg 1817; *Tipicon* Iaşi 1816 cu noţiţa: «Acest tipic proprietatea bisericii *din Ipoteşti* s'a adus la biserica din Cocorăni spre a mă servi fiindcă cel al bisericii din Cocorăni este împrumutat bisericii din Cerviceşti preotului Andronic Cozmovici spre ştiinţă prin Ion Ursache».

Am dat numai pe cele mai principale. De altfel prin dulapurile cu cărţi bisericeşti zac exemplare de ediţii unice, care dacă s'ar aduna în corp s'ar putea face biblioteci complecte de cărţi vechi bisericeşti, înlesnitoare de studii de limbă şi literatură veche, cum şi s'ar ilustra o pagină din cultura vechei noastre societăţi.

13) *Pomelnicile Başoteştilor.* In cele 2 biserici, din Pomârla şi Cucorăni, se păstrează 2 mari pomelnice: la Pomârla săpat în piatră în peretele de de-asupra mormântului familiei; la Cucorăni pe un triptih de lemn. Iată în paralel suitorii Başoteştilor:

Pomârla 1813	Pomârla 1846	Cucorăni
vii	*vii*	*vii*
Ioan		
Elena		
Anastasie	nu-i pune	Anastasie
Ruxanda		Elena
fii şi tot neamul lor		şi cu fii săi

morți

Dumitru
Maria
Varlaam monah
Teodora monahie
Climent monah
Safta
Constandin
Ecaterina
Maftei
Ștefan
Gheorghe
Ralița
Costandin
Pavel preot
Andrei
Ecaterina
Maria
Grigore
și tot neamul lor

morți

Ioan
Dumitru
Maria Macri
† 1710 Oct. 28

Vasile
Dumitru
Costantin
Ecaterina
Varlaam monah
Clementie monah
Teodora monahie
Safta
Manoil
Maftei
Ștefan
Gheorghe
Ralița
Costandin
Grigore
David ieromonah
Ioan Bașotă † 1846 Noemb. 26
Elena B. † 1849 Aug. 4
Ecaterina Bașotă [1])
Anastasă Bașotă [2]) † 1870 Ianuarie 1
Elena Bașotă [3])

[2]) «la anul 1847 Iulie 6 sau | așezat și sau săpat prin d. | hatmanul și cavaler | Anastasie Bașotă».

---

1) 2) 3) săpături nouă în piatră.

morți

Ioan
Dumitru
Maria
Dumitru
Costantin
Ecaterina
Varlaam monah
Climentie monah
Teodora monahie
Safta
Ștefan
Gheorghe
Ralița
Costandin
Grigore
David ieromonah
Ioan
Elena
Sofia
Ecaterina
Gheorghe
și tot neamul lor.

In aceste pomelnice se amestecă și neamul Macri, suitorii după mamă ai Bașoteștilor și vechi ctitori ai bisericei din Pomârla.

Iar pentru pomenirea altor înaintași ctitori și stăpâni ai moșiei Cucorenilor ne spune pomelnicul din 1840 Iunie, in care cetim la *morți* aceste nume: «Incă ne rugăm pentru mila, răpaosul, fericită pomenire, vecinică odihnă sufletelor a prea fericiților și pururea pomeniților ctitori a sfânt locașului acestuia: Vasile ierei, Scarlat, părinților și fraților lui și a robilor lui Dumnezeu celor de mai înainte adormiți, Mihail, Scarlat, Manoil, Zamfira, Ioana, Ruxandra, Scarlat, Ecaterina, *Nicolae Voevod, Maria doamna,* Smaragda, *Scarlat Voevod, Zmaragda doamna,* Smaranda, Alexandru, Elena, Constandin, Sandu, Sandu, Smaranda, Solomon, Ralu, Arion monah, Ioan, Pintilie, Mihail, Ion, Gheorghe și tot neamul lor».

14. *Condicile Bașoteștilor.* In arhiva Liceului Bașotă, aflătoare la Casa Școalelor se găsesc un număr mare de condici Bașotești și cari privesc administrația lui Ioniță Bașotă, tatăl, cât și mai ales cea lui Anastasie Bașotă fiul. Ele încep cu anul 1826 și sfârșesc în anul 1869, anul morții log.-Anastasie Bașotă. In 1826 avem condici de cheltueli a *moșiei Hulboca,* din apropiere de Pomârla. Cred că se însurase la această dată hatmanul Anastasie Bașotă și începu a-și ține o contabilitate riguroasă, fiind in vârstă de 29 ani.

In 1831 este condica de *venituri și cheltueli* cu cunoscutele maxime economice ale lui An. Bașotă citate mai sus.

In 1834 avem condica de *inventariare* a lucrurilor din casele Bașotești de la Iași luate pe samă de la vătavul Toader Ivanovici; aceasta înainte de a se cumpăra casele lui Iordache Catargiu, din 1838. In această condică e trecută și *activitatea fabricei de pielărie de la Hulboca.*

In 1836–37–38 avem *condici de cheltuelile casei;* dar cum deja avea fetițele mici, pe *Sofia și pe Elena,* simte nevoe de a transcrie în condici o sumă de *rețete doftoricești.*

In 1839, 1840 avem 2 condici de *cheltueli ale casei*, iar pe anii 1838–1844 avem o condică de *sama vitelor albe,* cai, oi și mascuri, cu rugăciunea cunoscută și adusă mai sus.

Pe anul 1843 avem condica cotunului *Valea Satului.*

Pe anul 1844 avem condică de *cheltuelile casei;* în altă condică avem *cheltuelile cuhniei* pe 1845, tot atunci avem o condică *de venituri și cheltueli* cu țăranii.

In 1845 avem 2 condici foarte importante, cari privesc *funcţionarea unei bănci de schimb* în Iaşi numită *Societate cambială*, întemeiată în Iaşi la 1845 de către hatmanul Anastasie Başotă, care a vărsat anul întâi *13769 galbeni* şi în anul al doilea a vărsat 30866 galbeni. In conducerea băncii îşi ia ca lucrător-contabil pe căminarul Iacob Buicliul, care va avea ca salar dreptul la jumătate de foloase.

Pe 1845-1846 avem 2 condici de *cheltuelile casei*, iar pe 1847, 1848, 1849 avem altă condică a *veniturilor casei* lui Anastasie Başotă. Tot în acest an el ţinea socoteala şi a *cheltuelilor casei dumisale C. C. Ruxanda Balş*. In 1847 avem condica de *luaturi şi daturi la Bălăneşti* şi *boerescul*.

Tot din 1847 avem condica *Corjeuţilor* de daturi şi luaturi cum şi boerescul de pe moşie.

In 1848 avem condica de *vânzarea pădurii de pe Pomârla* prin Ion Bălineanul; tot atunci avem condica de *răfuiala* muncii cu ţăranii.

Pe 1849 avem condica *datoriilor active* partea 2-a însă, începută a se scrie la 23 April acelaşi an.

Pe 1850 avem condica de venituri şi cheltueli a *moşiei Başăului*; şi altă condică tot pe 1850 cuprinde *cheltuelile casei*, iar altă condică pe 1850-1852 cuprinde socotelele cu *Hluboca* şi cu cotuna *Tinca*.

Pe 1854 avem condica cu *inventariul* celor ce se află pe moşia *Petreşti* şi o condică *de cheltueli*, iar altă condică cuprinde *boerescul Pomârlei* cu lista tainaturilor.

Pentru anii de la 1855-1860 avem condica de *cheltueli* şi venituri a moşiei *Cucorănilor*: ceia ce se arată că cumpărătura s'a fost făcut nu cu mult timp înainte de această dată.

In 1853 avem condica *Lişnei* cu motto dat mai sus.

In 1855 avem condica cu *inventariul mobilaţiei* şi a tuturor obiectelor palatului gospod, primite de departamentul lucrărilor publice. Tot pentru 1855 avem o condică de *cheltuelile casei*. O altă condică mare cuprinde *cheltuelile casei* pe anii 1854 până la 1869, în ajunul morţii lui Anastasie Başotă. Tot pe 1856 avem *condica Cocorănilor* (79392 lei la intrări) cum şi condica *boerescului* de pe *Tinca şi Bălineşti pe* 1863.

Pentru 1858 avem o *condică de recipise*, iar în altă condică mare avem socotelile de *venituri* şi *cheltueli zilnice* între 1858-1860.

In altă condică avem *jurnalul de casă* între 1854-1869.

Pe anul 1858 avem condica cu *înființarea lucrurilor* aflătoare în casele din Iași.

Pe anii 1861-1864 avem condica de *lefile și tăinatul* slugilor. Iar pe 1869 avem condica de *pensionari, binefaceri* și *lefile slugilor* cu tainatul lor.

Pentru a înțelege rostul economic al acestor nenumărate condici, vom da câteva știri sumare din altă serie de condici Bașotești, din bogata arhivă Bașotească, depusă la Casa școalelor:

In condica pe 1841 se arată la întrări 55133 lei. In 1843, condica de cheltuelile cuhnei (ținută în grecește și românește (arată 43416 la încasări. In condica pe 1845 a băncii „*Societate cambială*" are 235851 lei capital pus pentru speculații. In 1847 avem condică de întrări și cheltueli, în sumă de 586299 la întrări și 483500 lei la scăderi. Iată seria articolelor de pe care s'au încasat veniturile: cai, oi, popușoi, săcară, mălai, orz, ovăs, hrișcă, legume, cânepă, în, *lior* [1]), ceară, miere, vin, viile de la Țifești și Pomârla, sare, fân, pae, curci, rațe, lemne din pădure, orânzile, dajdia robilor, boerescul de la locuitori etc.; *condicile țiganilor* arată 81 salașe pe 1847 și 107 salașe pe 1853. In 1848 condica de venituri arată 21497 lei, în condica pe 1849 se arată la întrări 70926 lei și 67749 la eșiri, din cari câștiurile Holbocei pe Sf. Dumitru 19054 lei (sau 525 galbeni) și pe Sf. Gheorghe iarăși 19084 lei (sau 525 galbeni). *Galbenul e socotit că îmblă 36 lei și 14 parale.*

Condica *orânzilor* cuprinde un șir de ani cu începere de la 1849 până la 1867. Pe anul 1856 avem o serie de condici, așaeste *condica Pomârlei* cu 7889 lei la întrări și 7961 la eșiri, *deci un deficit de 71 lei.*

Din *condica lefilor* slugilor pe 1856 avem câteva știri: Ion Chelaru 840 lei, Mihai Vezeteu 2160 lei, Rarița jupâneasa 888, Constantin bucătar 900 lei etc. Pe 1857 avem *condici de cheltuelile* pentru biserică și școală în aceste condee 20065 lei (între 23 Iunie 1857—23 Mart 1858). 34210 lei și 17550 lei.

In 1857 moare soția sa Ecaterina, născută Balș. La îngropare s'au cheltuit 115601 lei, la anul întăi s'au cheltuit 5271 lei, la al 2-lea an 1856 lei, la al 3-lea an 2601 lei, iar căutarea la boală a ținut 18941 lei; *total 144638 lei!* Tot în această condică sunt trecute cheltuelile cu bisericile: zidirea bisericei din Rediu 76318 lei, scoala din Hudești 26361 lei, cheltuelile anuale bisericești se însumează 3205 lei pe 1857, 2920 lei pe 1858, 2821 lei pe 1859; 1479

1). Lìor, lăor (lat. liber), filasse de lin.

lei pe 1860.=total 10425 lei. Foarte interesante sunt cifrele ce privesc datoriile casei, în sumă de lei *1226698 lei!* Condica Livenilor și a Pomârlei pe 1857-1858 arată la intrări 199160 lei, iar la scăderi 122815 lei; o diferență în plus de 76345 lei; iar pe 1859-1860 diferența fu de 26354 lei.

Scriitor de registre ca și a condicii documentelor a fost Ion Tomida, căruia i se plătise 10 galbeni (370 lei).

Pe 1868 și 1869 avem condicile Pomârlei și ale Livenilor cu 2288 articole la intrare, iar în 1870 cu 514 articole.

Din toate cele 60 de condici, unele mari de câte 600 ori 700 file, toate inventariate și șnuruite de tribunalul Dorohoi în cursul catagrafierii averii Bașotești la 1870, după moartea log. Anastasie Bașotă, se va putea vedea raportul sufletesc între stăpânul atâtor moșii din Dorohoi și obștea locuitorilor de pe acele moșii. Ca model dăm în rezumat *Jurnalul* încheiat în 1866 Martie 22, între obștea locuitorilor din Pomârla și Anastasie Bașotă [1]).

---

1) Jurnal. Intre locuitorii din Pomârla și în fața nevoilor celor mari, obștește cunoscute și chiar ocârmuirii și a neputinței în care ne găsim în timpul de față de a plăti dările către guvern, având în vedere totala lipsă de pâne chiar pentru zilnica noastră hrană, nutrețul vitelor... și văzând că nu este alt chip de cât numai a ne împrumuta... astăzi singuri de a noastră bună voe și de nime îndemnați, am căzut cu rugăminte la dmlui logofăt Anastasie Bașotă... și dmlui *a primit să ne ajute după cum ne-au ajutat totdeauna în trecut,* dându-ne pe lângă nutrețul de fân și pae spre a ne putea scăpa vitele. ...suma de 4252 galbeni, din cari am și primit acum 3452 galbeni... iară restul de 800 galbeni să aibă a-l depune la Primăria comunii aceștie în curgere de patru ani câte 200 galbeni pe an, iară noi ne îndatorăm să lucrăm dmsale logofăt Anastasie Bașotă în Pomârla și Lișna cinci ani cu începere de la 23 April 1866 și până la 1871 April 23.

a) Să arăm cu boii noștri câte 90 fălci arătură pe an... de un pod de mână adâncă, brazdele mărunte fără greș, a le sămâna cu oameni aleși, a le grăpa de două ori în lungiș și curmeziș cu grapele boeriului, și a aduce semânța trebuitoare la arătură.

b) Să arăm cu plugurile și boii dmsale boeriului câte 150 fălci pe an... a le sămăna, a le grăpa cu oameni *mari* la pluguri, cărând semânța trebuitoare.

c) Vom lucra câte 125 fălci prașilă la păpușoi pe fiecare an, să-i prășim de două ori; prașila întâia să o facem când popușoii vor fi răsăriți în 2 frunze, și prașila a doua cu moșuroi de o palmă înaltă, rari de 9 parmace, să-i culegem, să-i tăem, să-i punem în *popuri,* să-i desfacem, să alegem *semincerii,* legându-i doi câte doi,

15. *Urmașii lui An. Bașotă.* Anastasie Bașotă hatmanul se căsători înainte de 1825 cu Ecaterina *Balș,* fata lui Grigore Balș și al Anei Mavrocordat. Grigore Balș era urmașul lui Nec. Balș și al Ruxandei Ghica și nepot marelui log. Lupu Balș și al Saftei Cantacuzino. Din această căsătorie se născură 2 fete: *Sofia* și *Elena.* Incă de prin 1836 găsim fetele date la pensionul d-nei *Domaizel* din Cernăuți. In 1836 Aug. 31 Ion Bașotă tatăl lui Anastasie, om bătrân de 74 ani scrie din Botoșani cu mâna tremurătoare fiului său Anastasie pentru Tărnauca și pentru copila sa *Elena dela Cernăuți.* In acest pension Anastasie Bașotă plătea câte 500 galbeni pe an învățătură și pension, cum dovedesc desele chitanțe ale doamnei *Anna Domaizel,* din care una din 1840 datată din Cernăuți «că am primit dela hatmanul Anastasachi de Baschotta 500 galbeni pe 6 luni pensionul d-relor Hélène și Sophie dela 8 April 1840 până la 8 Oct. 1840».

---

să-i cărăm prin coșere, alegând cei verzi, hlujanii a-i căra în girezi sau căpiți, să meremetisim coșările sau să le facem din nou cu materialul boerului.

d) Pentru viile dsale boerului 7 pogoane, oamenii noștri să fie scăzuți din numărul fălcilor de prășilă, *cinci firte vie drept o falce de prașilă,* să tăem și să cărăm haragii.

e) Vom secera câte 180 fălci pe fiecare an la pânea albă, să plivim, să punem în clăi, să cărăm la arie, să clădim *gospodărește* în girezi sau stoguri, să-i întoarcem la vreme de ploae, să dezlegăm snopii.

f) Vom lucra 480 fălci coasă pe an, să cosim, să împrăștiem brazdele, să facem căpițele mari, stogurile de 10 stânjeni împrejur, 2 stânjeni tulpina de înaltă, vârful țuguet.

g) Toți oamenii vom fi grămadă la lucru, și la vreme, chizeși unul pentru altul.

h) Comuna are să ne răfuiască lucrul.

i) Să tăem lemne din păduri, să cărăm 200 stânjeni, câte 12 lei stânjenul la cărat.

j) Să facem boerului 6 zile de lucru, însă ziua cu palma *un* leu, ziua cu carul cu boi *doi* lei.

Ziua de lucru să fie din răsăritul soarelui până în asfințitul lui, iar cei doi boi să fie în greutate de 500 ocă.

k) Arătură făcută în plus să ni se plătească: 9 lei de falce, 25 lei de falce cu boii noștri, 75 lei una falce de prașilă, 40 lei una falce de seceră, 24 lei una falce de coasă.

l) Meremetul morilor, ezăturile de la Popeni și Boghiului cum și *latoacele* vor fi pe sama noastră.

m) Meremetul gardurilor viei de la Popeni ne privesc pe noi.

Că ducerea la Cernăuţi a d-relor Başotă s'a făcut la 1836 stă dovadă paşportul dat de consulatul austriac din Iaşi cu data de 12 Mai 1836 pentru D-ra Elena Başotă, care are a merge la şcoală la Cernăuţi.

Din corespondenţa păstrată în pachet aparte în arhiva Başotească la Casa Şcoalelor ar reeşi că Anastasie Başotă ar fi avut 2 surori: Caterina Başotă care scrie *în greceşte fratelui* său Anastasie Başotă hatman în 1837 Iunie 1 în greceşte: „τῷ πανευγενεστάτῳ ἄρχον γετμανο Αναστασῃ Μπάσοτα εἰς Ἰασσίου, şi alta din 1837 Iulie 8 în *ruseşte* a Victoriei Vacasin frateiui său Anastasie Başotă Ivanovici. Probabil însă că aici *poate* e un apelativ intim familiar, fără să arăte că le era frate. Probabil că Caterina este soţie polcovnicului Buhalţevo, fata lui Grigore Başotă ban, şi deci îi era

---

n) Vom despărţi cu şanţuri pământul dat nouă la 1864, de partea boerească.

o) Primăria va face strajă la curtea boerului în locul ertării pământului luat mai mult.

Actul îl iscălesc 240 locuitori din Pomârlă. Primar Ion Popovici şi cu No. 91 din 23 Martie se legalizază iscăliturile sătenilor, iar suprefectul plasei Prutul de sus — Panu — cu No. 1280 legalizază actul.

Başotă era atunci de 69 ani, iscălitura lui e tremurată.

Socotind acest contract de munci agricole, boerul Anastasie Başotă a împrumutat satul pe 5 ani cu 4252 galbeni a 37 lei fac 256224 lei, fără a pune la socoteală dobânzile şi nevoia sătenilor.

Pentru lucrul făcut socotit cantităţile pe 5 ani durata contractului reiese aceste preţuri, pe preţul socotit în plus:

a) 90 fălci×5 ani=450 fălci cu boii lor a 25 lei falcea fac 11.250 lei.

b) 150 fălci×5 ani=750 fălci cu boii boerului a 9 lei falcea fac 6.750 lei.

c) 125 fălci×5 ani=625 fălci praşila a 75 lei fac 46.875 lei.

d) 7 pogoane×5 ani=35 pogoane×4 firte fac 140 lei, care socotite a 5 firte o falce de secară a 75 lei fac 2260 lei.

e) 180 fălci secere×5 ani=900 fălci a 40 lei falcea fac 57600 lei.

f) 200 stânjeni lemne cărături a 12 lei fac 2400 lei.

g) 6 zile boerescul×5 ani=30 zile boerescul fără boi a un leu fac 30 lei.

h) 6 zile boeresc×5 ani=30 zile cu boii la a 2 lei 60 lei.

Totalul dar al muncei ţăranilor pe 5 ani socotiţi cu preţurile unitare fac 163225 lei *cu 7000 lei* mai mult de cât valoarea împrumutului.

vară primară, iar cea de a doua, Victoria Vucasin nu știm până acum în ce grad de înrudire era, bănuim însă că era tot o vară primară.

Corespondenţele între fiice și tată se ţin lanţ. In caetul șnuruit de 78 file se cuprind o 'serie de scrisori mai toate scrise de *Elena* Başotă către tatăl său. Directoara D-na Domaizel ţinea mult să se recomande părintelui copilelor prin îngrijirea ce o dădea scrisorilor. Ciorna scrisorilor o făcea directoara, ea punea pe fiice să scrie frumos după dictarea directoarei, păstrând o corectă ortografie și construcţie. Copila urmărită la fiecare cuvânt scris, nu eșia cu o iotă din formele rigide ale scrisului caligrafic, încet, uniform, așa că mult mai mult spun scrisorile printre rândurile lor, decât cele spuse în rânduri. Din când în când D-na Directoară întăria cele scrise de fată prin o scrisoare a ei personală. Cu începere dela 1838 — exact după 2 ani de școală franţuzită, — fetele încep să corespundă în franţuzește cu tatăl lor. In 1838 Mart 1 Elena scrie tatălui său. In 1838 Mai 19 altă scrisoare dela Hélène. Alte 3 scrisori fără dată – o neglijenţă a directoarei. Din partea directoarei D-na Domaizel o altă serie de scrisori nedatate și din 1838, iar în 1840 Iulie 10, directoara îi scrie pentru pașport spunând că fetele îi sânt sănătoase. Adresa era «Baschotta».

O altă serie de scrisori avem dela hatmanul Ioniţă Bașotă cătră fiul său Anastasie, așa avem scrisoarea tremurândă din 1837 Mai 31, scrisă din Pomârla, altă scrisoare tot din 1837 Ghenar 14 scrisă de Ioniţă Bașotă, din Botoșani, tot din Botoșani scrie o scrisoare din 1836 Sept. 22. Bătrânului i se recomandă să facă băi de pucioasă. El făcuse 12 feredee, dar nu-i priise și se jăluește fiului de aceasta în scrisoarea din 30 Iulie 1837 scrisă din Pomârla.

O altă scrisoare e din 1850 Febr. 20, când Elena scrie din Iași tatălui său, iar în 1853 Iunie 12/24 fiind la băi scrie tatălui său din Francfurt pe Main.

16. *Testamentul lui Anastasie Bașotă.* In 25 Oct. 1869, cu 2 luni înainte de a muri, Anastasie Bașotă scrie Prezidentului Tribunalului Dorohoi trimiţând în alăturare textul testamentului său compus din 25 articole, cu rugăminte de a fi adeverit, transcris în registrele Tribunalului și a-l încredinţa avocatului Ion Ianov. Cererea se primește în aceiași zi de 25 Oct., se dispune a se transporta un membru al Tribunalului *imediat* după ridicarea ședinţei, președinte ss. Dubău, membru delegat Gh. Burghele. In aceiași zi

se duce la Pomârla, se citește textul testamentului, se află că este propriu a lui din libera sa voință și în fața marturilor dr. Russ se confirmă că testatorul e în deplină facultate mintală și *intelectuală* (sic) și face referat cătră Președinte în aceiași zi sara. Burghelea aduce dela Pomârla și altă cerere a lui An. Bașotă tot din 25 Oct. ca să se legalizeze testamentul și să se publice prin Foaia oficială «*fiindcă în el sânt dispozițiuni și condițiuni care se rapoartă în parte la binele mai multor compatrioți*». Referatul și scrisoarea a doua se primesc la Tribunal în ziua de 27 Oct. se face legalizarea și se dispune a se păstra în registrul respectiv al testamentelor și se dă originalul în păstrarea D-lui I. Ianov, potrivit dorinței testatorului.

Testamentul lui cuprinde 25 articole; iată pe scurt cuprinsul lor: *Art. 1,* face ertăciunile creștinești tuturora. *Art. 2,* lasă dispozițiuni testamentare pentru bună regulă. *Art. 3,* să fie îngropat în biserica din Pomârla. *Art. 4,* pentru îngropările și grijile sufletului până la 7 ani dispune să se cheltuiască 7000 galbeni. *Art. 5,* jumătate din toată averea sa o lasă fiicei sale *Elena,* fostă soție a principelui Gh. Cantacuzino. *Art. 6,* Cu a doua jumătate se enumeră dispozițiunile și anume: .*Art. 7.* Lasă 200 fălci bisericii din Pomârla și la alte 2 biserici de pe această moșie; 60 fălci pentru biserica din Lișna, 70 fălci pentru bis. din Cucorăni. *Art. 8,* legate speciale în bani și pământ la mai multe persoane: la 15 persoane 80 fălci de pământ din trupul moșiei Pomârla; 1150 fălci la alte 8 persoane; la 30 persoane li se vor da câte *zece lei* pe lună; și unuia câte 30 lei pe lună; 760 galbeni lasă legate la 4 persoane; iar Catincăi Vasiliu care l'a căutat 11 ani la bătrânețele sale ii lasă pensie viageră de 300 galbeni pe an, lucrurile din casă, pojijia, gospodăria, vitele, și trăsura cu 4 cai; câte 100 galbeni la toți copii botezați de el, după ce vor isprăvi studiile în școala lui, ce *are a se face* pe moșia Pomârla; iartă toate datoriile locuitorilor ce le-ar fi avut la Curte in momentul morței sale,

Art. 9. Fiind că prin cultură și învățătură omul poate numai deveni util societăței, pentru că numai prin lumină poate osebi căile rătăcite de acele care conduc la adevărata cunoștință a binelui și a răului; *regulez ca din cealaltă avere a mea cât va prisosi după plata integrală a legaturilor și îndeplinirea tuturor dispozițiunilor de mai sus* să se înființeze pe moșia mea Pomârla un institut academic cu titlul *Institutul Anastasie Bașotă.* compus

din toate clasele trebuitoare, pentru ca un elev, când va isprăvi studiele în acest Institut, să fie primit în ori-care universitate europeană pentru învățătura vre unei științi.

Art. 10. In acest Institut se vor admite numai fii de români, de religie ortodoxă, fără de mijloace de pe moșiile mele Pomârla, Lișna și Cucoreni, cum și parte din copiii Institutului de orfanotrofie Gregorian din Iași, la a căruia fondare am contribuit și eu.

Art. 11. Permit să fie admiși și alți copii de români creștini-ortodoxi de a compatrioților mei, cari vor voi a se lumina din acest institut, însă toată cheltueala necesară pentru ei afară de învățătură va fi pe socoteala lor proprie.

Art. 12. Acest Institut academic va fi format și regulat după metodul acelor din Paris, în conformitate și cu legile țărei noastre pentru care se vor aduce profesori francezi din cei mai cu cunoștință și moralitate spre a se pune o basă solidă acestei instituțiuni. Iar cu timpul eșind buni profesori din elevi, care vor săvârși studiile lor și în străinătate, vor fi admiși profesori la acest institut.

Art. 13. Limba franceză va fi tot-deauna obligatorie spre ușurarea învățăturilor mai departe în străinătate, după finitul studiilor din acest institut.

Art. 14. Intreținerea copiilor din institut va fi totdeauna potrivită cu deprinderile lor naționale, fără lux și cheltueală, după cum au fost crescuți și la părinții lor.

Art. 15. Restul averei mele ce va prisosi peste fondarea și întreținerea Institutului Academic cu toate cele trebuitoare, se va da cu procent, cu garanție solvabilă și cu procentele ce se vor încasa se vor trimite elevii cei mai cu talent, cari vor termina studiile în acest institut academic, pentru a învăța la universitate străină vre o știință oare care, după disposițiunile lor naturale, regulându-se suma trebuitoare după timp pentru întreținerea lor, iar observându-se că unii din ei nu răspund la scopul, pentru care au fost trimeși, se va conteni cu darea subvențiunei.

Art. 16. se intemeiază executorii testamentari: Nec. Roseti-Roznovanu, Vas. Pogor, Ioan Ianov, Alecu A. Balș, Nec.-Calimachi Catargiu, Dr. Ludvig Russ, și Episcopul Vladimir Suhopan. Trei din ei vor avea leafă anuală 7 ani Vlădica Suhpan, Dr. Russ și I. Ianov. *Art. 17.* Prefacerea în bani a părților disponibile din legaturi, cu încuviințarea Șefului Statului; *Art. 18.* Banii se vor capitaliza cu dobânzi. *Art. 19.* Testamentul este nemodificabil

de executorii testamentari. *Art. 20.* Orice hotărâre în litigiu va fi supusă aprobării Şefului statului. *Art. 21.* Şeful statului numeşte pe unii epitropi la locurile vacante. *Art. 22.* Când vor începe a fi tineri capabili din Institutul meu academic, care ar îndeplini studiile lor şi în străinătate, administraţiunea esecutorilor testamentari se va încredinţa numai la asemenea barbaţi pe cari Şeful statului îi va crede mai destoinici. — La această reformare a administraţiunei, Şeful Statului va bine voi a combina dimpreună cu esecutorii testamentari ce vor ave a se retrage, la cât să fie redus numărul esecutorilor de la acea epocă înainte şi câtă leafă să li se plătească, căci până la acel timp sper, că averea mea va fi îndestul de limpede spre a nu mai fi nevoe de un număr însemnat de esecutori testamentari. *Art. 23.* Guvernul este în drept de a controla institutul academic, dacă se menţine după cum este destinat, ne având nici odată dreptul şi sub nici un cuvânt de a lua administraţiunea sau veniturile afectate la acest institut. *Art. 24.* dă bine cuvântări părinteşti fiicei sale Elena. *Art. 25.* Adio şi binecuvântări în numele domnului: ‹după broşura «Testamentul» log. şi cavaler An. Başotă, Botoşani 1921›.

In jurul acestui testament s'a născut un zgomotos proces [1]›,

---

1› Pentru a invedera natura proceselor provocate pe urma testamentului lui Anast. Başotă, iată chestionarul ce s'a pus să răspundă dr. Ludvig Russ la Curtea de apel în 1871.

1› De ce boală au murit Anastasie Başotă?

2› De ce cadavrul lui Başotă avea pete pe obraz şi de ce-i cădea părul din cap, din sprincene, etc.?

3› Era bolnav Başotă la 25 Oct. la Pomârla?

4› In ce zi aţi sosit la moşia Pomârla şi de ce boală suferea Anastasie Başotă?

5› Cine mai era faţă când supleantele trib. Dorohoi au cetit testamentul lui Başotă?

6› Cine dădea medicamentele prescrise lui Başotă?

7› Surzirea de care suferea A. Başotă în timpul boalei sale era naturală ori produsă de medicamente?

8› Din ce cauză spiţerul Türer din Dorohoi au refuzat o reţetă a dv?

9› Câte exemplare de testament au subsemnat A. Başotă?

10› Cu creionul sau cu cerneală au iscălit al doilea exemplar?

11› Pentru ce Başotă au iscălit testamentul ce se află în păstrarea d-lui I. Ianov cu creion albastru?

12› Pentru ce la examinarea osemintelor lui A. Başotă şi transferarea lor în cavoul de familie din biserică s'au găsit rămă-

și o întinsă polemică prin presă, articole de ziare și broșuri, din care pomenesc broșura: *Procesul în anularea testamentului defunctului Const. Bașotă* Iași. 1888 pagina 62, tip. Naționala, cu motto: «lex anima rei publicae».

Se împlinesc 18 ani de la moartea lui Anastasie Bașotă; procesul de anularea testamentului era încă pendinte la Curtea de Apel din Iași. Din faptul că în aceiași zi de 25 Oct. 1869 se introduce cererea de legalizarea testamentului, delegația dată răposatului acum Gh. Burghelea de a lua declarațiunile verbale la Pomârla ale lui Bașotă, dusul și venitul de la Pomârla în aceiaș zi și referarea către Președinte în aceiași zi; legalizarea făcută la 27 Oct.; această grabă inexplicabilă face să se arunce bănuiala că o mână nevăzută a lucrat la făurirea testamentului, străin de sentimentele defunctului Bașotă...!

Se chiamă martorii, care depun subt jurământ: *An. Drăghici* avocat din Iași, afirmă că în jurul bolnavului erau Manolachi Costachi Epureanu, dr. Otremba, dr. Kernbach și Ianov bătrânul: și se știe că cel care a influențat să facă testamentul așa cum a fost făcut a fost Doxachi Hurmuzachi, care îl sfătuia se lese fondurile culturale pentru Bucovina.

Alt martor *G. Bălușică*, om de 54 ani arată că *Anastasie Bașotă nu era doritor de cultura poporului român, și că dar testamentul lui e contra ideilor sale cele mai intime!* Mai spune acest martor de supărarea lui Bașotă pe fiica sa Elena, că ar fi

---

șițele mortuare întoarse pe dos, adică, nasul și gura la pământ, iar cealaltă parte a craniului spre cer; asemenea oasele toracelui și genunchiului și tibia etc. erau întoarse în primul mormânt?

13) Care din epitropi au fost la această ceremonie bisericească?

14) Afecționa mult Bașotă pe d-na Catinca Vasiliu și din ce cauză urà el pe unica sa fiică Elena?

O observare generală este de făcut: An. Bașotă a murit la Iași în ziua de 27 Dec. 1869; actul de moarte e scos la 29 Dec. cadavrul e transportat la Pomârla, distanță făcută cel puțin în 2 zile și 2 nopți; iar înmormântarea avù loc la 1 Ianuar 1870. La un drum așa de lung negreșit că a suferit mult cadavrul de sdruncinul trăsurii, așa că s'a putut întoarce pe dos întreg cadavrul, nasul și gura să fie la pământ, și fiind îmbălsămat și sigilat nimene n'a mai avut interesul să descopere sicriul și să vază cadavrul deteriorat. Intrebarea, se vede că e pusă piezis pentru a scoate un răspuns evasiv că adică mortul a fost numai în letargie și la asfixiarea sicriului și a mormântului și-a întors poziția lui.

datând de pe la 1850, când a voit s'o despartă de bărbatul ei, prințul Gh. Cantacuzino; că Anastasie Bașotă doria ca Pomârla să rămâe în familie, și ca unul din băeții fiicei sale să poarte numele de Bașotă: iar despre Catinca Vasiliu, care a îngrijit pe bătrân până la moarte, zice că a intrat în serviciul boerului pe la 1858, după moartea soției sale, pe când boerul era bolnav „având părțile delicate umflate".

Alt martor. *D. Lăzărescu*, fostul avocat al casei între 1864-1867, atestă că iscălitura din testament nu e a lui Bașotă, că Hurmuzachi și Manolachi Cost. Epureanu stăruiau ca Bașotă să facă ori Universitate ori liceu la Pomârla, *pe când Bașotă vroia să facă o școală de agricultură cu toate ramurile sale*, cum și să creeze o secție de maternitate, la Galata, supt numele său.

Alt martur, *Alex. Obreja* avocat, susține că Bașotă era greu bolnav ca să poată dispune în testamentul său. A fost lovit de un atac de apoplexie, la băile din Hamburg în 1867; știe însă ca avocatul lui din 1861-1868 că Bașotă ținea ca Pomârla să rămână în familie, să facă acolo o școală de agricultură și meserii pentru țărani; că Manolachi Costachi Epureanu este acela care l'a influențat pe Bașotă să facă testamentul așa, lipsind pe fiica sa Elena de jumătate din avere și altele. (Proces verbal No. 784 și 785 din 11 Oct. 1888).

Curtea de apel din Iași anulează testamentul legalizat de Trib. Dorohoi la 27 Oct. 1864 și condamnă epitropia la 300 lei cheltueli de judecată.

Reiese din acestea că se contesta lui Bașotă sufletul pus în urziala testamentului său, că Anastasie Bașotă nu iubia cultura poporului său; că era boer cu idei aristocrate, că cel mult doria să facă o școală de agricultură și meserii, și altele și că dar frumosul așezământ, ce azi împlinește 50 de ani de funcționare, e datorit altor inspiratori: Eudoxie de Hurmuzachi, marele nostru istoric și patriot; și Manolachi Costachi Epureanu, marele bărbat de stat, șeful partidului conservator după vremuri.

Cine citește însă în amănunt testamentul vede o ordine în idei, un suflet așezat și bine fixat asupra intențiilor sale, un suflet creștinesc bine hrănit în cele sfinte, așa cum a trebuit să fie ctitorul bisericilor din Pomârla, din Silișeul-Vărnav, din Lișna, din Cocorâni și altele. Nu o credință deșartă l'a mânat să înalțe atâtea lăcașuri lui Dumnezeu, pentru creșterea religioasă a norodului din

toate aceste sate. Apoi toate aceste biserici le-a înzestat cu cărţi şi odoare bisericeşti, iarăşi pornite din sufletul lui curat de creştin.

Anastasie Başotă n'a exploatat scăderile sătenilor, ci sătenii au găsit în *boerul* stăpân pe părintele lor, căci el ca un tată împreună cu sătenii săi a sporit averea părintească la sumi fabuloase, şi contractul de munci agricole din 1866, adus mai sus, pildueşte că el era deprins a plăti aproape cu preţul zilei de vară muncile angajate de nevoile sătenilor, fără specul㠺i exploatare de braţe. Muncind pământul a avut dragoste de el; având dragoste de pământ, a păstrat dragoste şi de braţele oamenilor, sătenii lui de pe moşie. In toate a avut ordine şi rânduială; condicile lui îi stau dovadă; şi această ordine a prins'o de la bătrânul său tată Ioniţă Başotă. Din dragostea lui de pământ reiese întreg sufletul său de mare filantrop. Cam departe de onorurile sale în stat, căci n'a prea fost în curentul politic al Sturzeştilor, el a rămas hatman aproape 30 ani, abia supt Grigore Ghica Vodă devenind logofăt şi ministru de stat, căutându-şi de moşii; şi acolo la ţară a supt dragostea adâncă de neam şi ţară şi de rostul înaintărei săteanului prin cultură; iar dacă cei doi mari patrioţi, Hurmuzachi şi Man. Costachi Epureanu l'ar fi influenţat întru câtva, ei au găsit în el sufletul format şi pornit spre fapte de adâncă iubire de oameni şi de ţara lui.

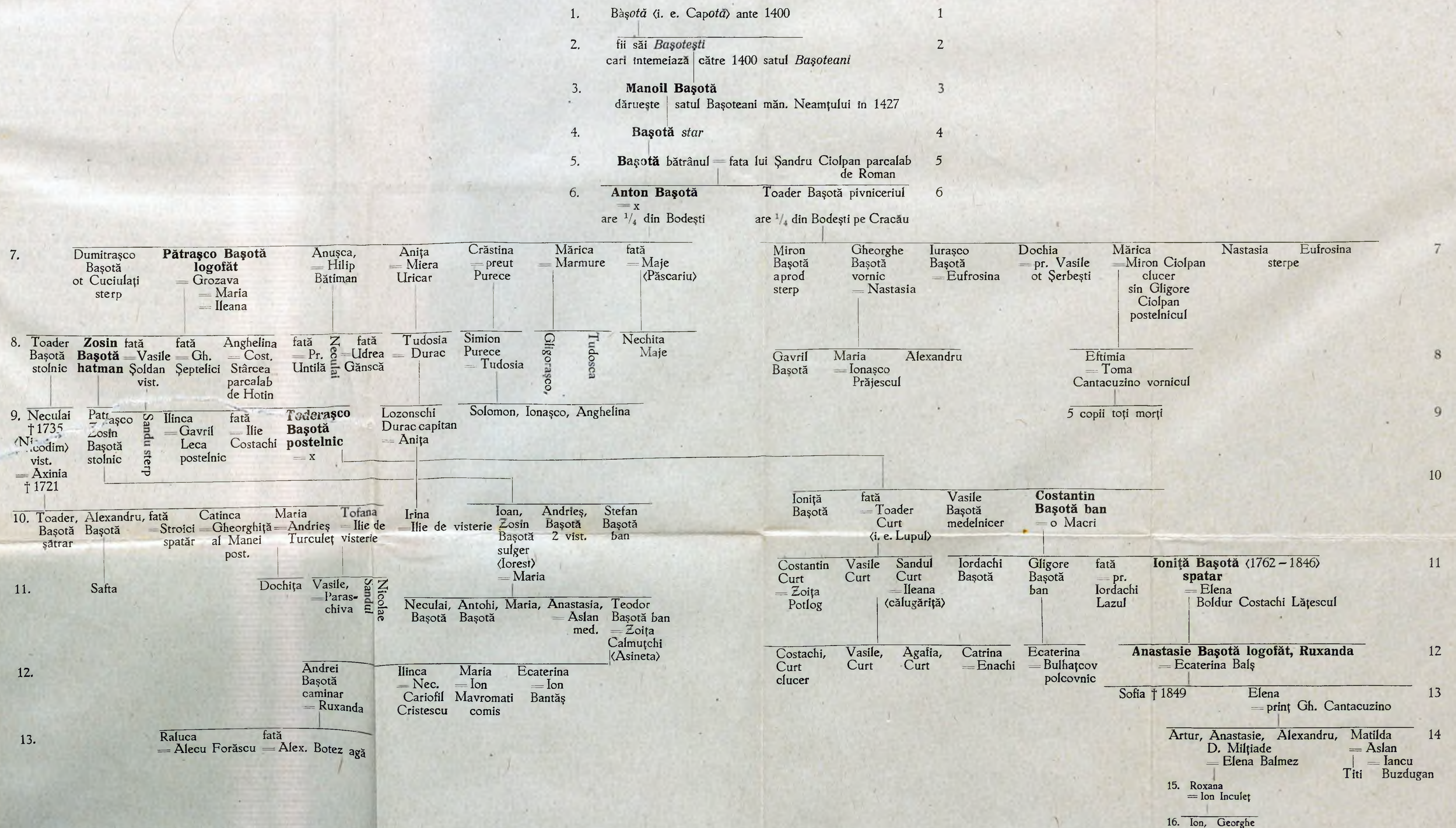
Şi aşa din fundul sufletesc a lui Başotă a eşit testamentul lui, operă măreaţă, care întrece chiar prin caritate marile suflete ale ctitorilor aşezămintelor de asistenţă publică şi de sănătate ale secl. XVIII.

ARBURELE GENEALOGIC AL FAMILIEI „BAȘOTĂ"

INTOCMIT DUPĂ DOCUMENTE PUBLICE ȘI PRIVATE, ISPISOACE ȘI CĂRȚI DOMNEȘTI

DE

GH. GHIBĂNESCU PROFESOR.

II. POMÂRLA

(SCHIȚĂ ISTORICĂ)

---

1. *Așezarea.* Satul Pomârla se află așezat în direcția N-V de la Dorohoi, la o distanță de 12 chilometri. Drumul din Dorohoi, trece podul peste apa Buhaiului, apoi merge pe o șosea bine petruită, din care se desprinde la chilometrul 19, pe stânga șoseaua ce duce la Șendriceni, unde e școala normală «A. Vlăhuță». Ceva mai în sus la chilometrul 21 se desprinde tot spre stânga șoseaua ce merge spre satul Buhaiul. Șoseaua șerpuește la dreapta înspre dealul *Păscari* înalt de 163 m., și dealul *Crucei* la stânga înalt de 219 m, ține dâlma dealului *Dorohoiului* înalt de 232 m, șerpuind valea *Hârtopului* și suie dealul *Petrosul* înalt de 227 m., lasă în stânga satul *Silișeul-Gafencu*, scoboară repede în valea Jijiei, trece podul peste Jijia, și tae în coastă satul *Hilișeul-Vârnav*, tot moșie Bașotească, iar în dreapta este *bahna Orlei* și subt coasta dealului *lui Martin* înalt de 235 m. trece vatra *iazului lui Martin* și la chilometrul 29, drumul o ia drept la deal, suind în piept dealul Cărămidăriei înalt de 265 m. unde e așezat liceul *Anastasie Bașotă*, pe locul vechilor curți boerești.

Șoseaua merge pe vale, unde e așezat satul Pomârla cu cătunele sale, ce se țin lanț una de alta și anume: *Mărtineni* (Ciocoeni), *Ghiorțenii*, *Pomârlenii*, *vatra satului* (209 m.) și în fund *Poiana* (192 m.), iar în dosul Liceului, pe clina dealului spre Hliboca, vine *Țigănimea*.

Satul Pomârla e acoperit de lanțul de dealuri ce desparte Pomârla de *Pobrătești* și *Tărnauca*, la apus, din această opcină de dealuri se desprind mai multe coline, ce se pierd în valea satului: dealul *Potrosul* înalt de 265 m în fundul Poenii, dealul *Lozia Neagră* înalt de 288 m., dealul *Barbălată* înalt de 307 m., dealul *Terfichi* înalt de 270 m., dealul *Ghiorțeni* înalt de 237 m., dealul *Comorilor* înalt de 330 m., și care stăpânește satul *Corjeuții*.

In partea dinspre satul *Hliboca,* avem dealul *Viel* înalt de 295 m.; dealul *Cărămidăriei* înalt de 265 m.; dealul *Martin* înalt de 235 m.; scoborând la vale spre rărărit ai *valea Ochiului* și părăul *Țiganului,* ce curge la vale și se varsă în Jijia în dreptul *Șilișeului-Vărnav.* Apoi ai în jos dealul *Balabanului* și dealul *Urlii,* deosebiți prin valea Urlii și în capătul de jos al dealului *Dumbrăviței* moșia Pomârla își dă coaste cu moșia, *Trestiana* unde face colț la *Ciriteii Trestianei.*

2. *Populațiunea.* După datele comunicate de d. I. Corduban, primarul comunei Pomârla, satul *Pomârla* a avut în cursul anului 1928 această populatie: 2630 suflete, din care 1268 barbați și 1362 femei; iar în celelalte 2 sate, ce alcătuesc comuna Pomârla avem aceste suflete: Corjeuți 601 locuitori, din care 268 barbați, 333 femei. Hliboca 279 locuitori, din cari 143 barbați, 136 femei.

Iar peste tot avem în întreaga comună: 3510 locuitori, din cari 1679 barbați, și 1831 femei deci un plus de 152 femei, *din cari numai în Pomârla escedentul femeilor este de 94.*

Averea comunei Pomârla în 1828 a fost aceasta.

armăsari	12	vite mari 8.5% adică la 12 locuitori *un cal.*
cai	145	
epe	142	
tauri	2	vite cornute 35%, adică la 3 locuitori *un bou.*
boi	585	
vaci	405	
viței	211	
berbeci	21	vite mici 70% adică la 3 locuitori 2 *oi.*
oi	2093	
porci	240	
scroafe	400	
veri	19	

Veniturile *satului Pomârlei* sunt aceste: 118920 la ordinare, 21300 la extraordinare, 390165 la islaz, 158000 (la pază); total 688385 lei, iar al întregei comuni cu celelalte 2 sate atinge aproape 2 milioane, sarcinile budgetare sânt de suflet 257 lei.

3. *Pomârla acum 100 ani.* Nu e fără interes a ști starea locuitorilor Pomârlei după vechea *catagrafie* a Moldovei din 1820 (Arh. stat Iași condica No. 20 tr. 166 opis 184 Tom. I).

Birnici în 1820 erau 118 liudi în Pomârla lui Bașotă, cari plătiau 1960 lei pe an; 28 liudi în Pomârla lui Pătrașco, cari plă-

tiau 268 lei pe an, și 15 liudi birnici în Pomârla lui Volcinschi, cari plătiau 112 lei pe an. Total 161 liudi cu *bir* anual 2340 lei.

Iar *breslași* erau 47 liudi în Pomârla lui Bașotă cu 384 lei anual, 14 liudi în Pomărla Marghioalei lui Patrașco cu 112 lei anual; și 7 liude în Pomărla lui Volcinschi cu 56 lei anual; Total 68 breslași birnici cu 552 lei anual.

Mai trăiau în Pomărla 6 preuți ‹iconomul Gheorghe, pr. Metodie, pr. Costandin, pr. Gheorghie, pr. Pintilie, pr. Simion› și 4 dascali ‹dascalul Ioan, dascalul Gheorghe, dasc. Iordachi, dascalul Simion și Gheorghe palamar›, — 6 angați ai preuților și vatavului, 12 argați cu hac, din cari 3 în Pomărla și 11 la Popeni; 6 slugi ai boerilor de ogradă.

Ca stare economică catagrafia arată aceste cifre:

	Bașotă	Pătrașco	Volcinschi	
fruntași	15	5	5 =	25
mijlocași	25	5	4 =	35
codași	77	18	6 =	101
ertați ca săraci	3	1	— =	4
Total				165

posedau	vite	oi	cai	
	402	250	26	Bașotă
	120	40	12	„ breslașii
	47	15	2	Pătrașco
	48	13	–	Volcinschi
	617	318	40	

— In condica liuzilor pe 1803, ni se dă că Pomărla caminarului Ioniță Bașotă număra 211 liuzii, cu 2684 lei bir anual, iar breslași la Pomărla erau 17 liuzii cu 200 lei bir anual: total 228 liuzi cu 2884 lei bir anual. ‹Uricar VIII, 300›. Pe lângă acestea căminar Ioniță Bașotă mai avea în târg în Dorohoi 2 liudi breslași cu 44 lei bir anual.

Nu sânt fără interes a însemna aici contribuția fiscală pe liude, în tabloul de *sporuri* și scăderi ‹*fila 31*› se arată acestea: cei 118 birnici din Pomărla lui Bașotă au fost scăzuți la sfertul al patrulea cu 77 lei, ceia ce vine că unul cu altul plătiau la sfert 3.60 lei, sau pe an *14 lei*, la breslași s'au scăzut *2* lei, ceia ce venia analoghia unul cu altul 2 lei, la birnicii din Pomărla Marghioalei lui Pătrașco s'au sporit 3 lei, ceia ce vine unul cu altul 2.60 lei, asemenea 2.60 vine de liude în Pomărla lui Volcinschi.

Nota. In însemnările economice se arată: a› «șăd pe moșie dumsale spatar Anastasie Bașotă, loc de pădure, și câmpu, având cu îndestulație toate cele pentru hrana lor, chivernisala și alișverișul, plugul, cărăușie, iar *stare lor de mijloc*».

b› «șăd pe parte de moșie a dumisale Marghioalei lui Pătrașco,

loc de pădure, strâmtoriţi şi lipsiţi de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru, *stare lor proastă».*

c) «şăd pe moşia lui Toader Volcinschi, supus austriecesc, loc de pădure, strâmtoriţi şi lipsiţi de toate; chivernisala lor lucrul înăuntru; *stare lor cu totul proastă».*

Statistica dovedeşte cu cifre: fruntaşi 15°/₀; mijlocaşi 21°/₀; codaşi 64°/₀.

In condicile de moşii ale lui Anastasie Başotă pe anul 1854 se dau la partizi că a avut de a face la lucrul moşiei şi alte daturi şi luaturi numai cu *54 oameni.*

Excedentul femeilor asupra bărbaţilor se explică prin *urmările războiului,* care a făcut atâtea ravagii în şirul bărbaţilor, dar şi prin *prezenţa în cuprinsul comunei a Liceului Başotă,* care înlesnind băeţilor o cultură secundară, se dă prilej de export de atâtea energii tinere, pe când fetele rămân în sat şi n'au cu cine se căsători, nefiind ele un factor economic productiv, ca bărbaţii. Iar ca urmare generală e starea precară economică, care te izbeşte la prima vedere a satului, unde gardurile sunt un lux, şi vatra e tot satul.

4. *Inceputurile.* Viaţa în regiunea Pomârlei, ca şi în acea a *Dorohoiului* [1] şi a *Şendricenilor* [2] pare a trece pragul descălecatului. In jurul ozerului Dorohoiului s'a dat prilej de a se cultiva crescătorii de vite mari şi cornute: cai, epe, boi şi vaci. Primul tratat comercial din 1407 menţionează Dorohoiul ca punct de vamă pentru comerţul de cai cu Lembergul şi Camenitz-Podolschi. Asta arată că înainte de 1400 era întins acest comerţ în nordul Moldovei, pentru a fi reglementat prin tractatul lui Alexandru Vodă; dovadă că acolo avem sate numite *Cobâla;* acolo avem ape numite *Buhaiul,* şi alte aşezări de sate: *Broscăuţii, Prelipca, Lozna, Trestiana, Căcăcenii* (azi Dămăcheni), care arată tot terenuri mlăştinoase, apoase, datorite depresiunii terenului Jijiei în cursul ei superior.

In legătură cu aceasta stă şi denumirea de *Pomârla,* dată aşezărilor pe cursul superior al Jijiei, în prelungirea cursului apei, pe pârăul satului spre apus, şi pe pârăul *Ţiganului* înspre răsărit, la Hliboca; iar *iazul lui Martin,* unul din cei mai vechi bătrâni ai satului Pomârlei, fecior *primului stăpân, popa Draghie* din anii 1420, arată că încă din secl. al XV-a apele mlăştinoase ale Jijiei

---

1) Surete şi Izvoade vol. XII (Dorohoiul). Iaşi 1923.
2) Surete şi Izvoade vol. XIV (Şendriceni) Huşi 1924.

erau în continuare cu iazurile, pe care stăpânii de moșii pe acele locuri crezuse a le face și ezi pentru economia moșiilor lor.

In numele *Pomârla* avem o etimologie populară pe tulpină slavă, grupul *mrl* fonetizându-se *mârl*, ca și *trg* = tărg, *hrb* = hârb, *srg* = sărg, etc. Fiind locuri *mocirloase, tăuri*, acoperite cu *păpuriș, trestii, lozii*, nu se puteau trece, decât pe la *vaduri* ‹brod›; deaceia tot pe acolo găsim din vechiu satul *Borodniceni* = Vădeni [1]: cum tot pe acolo era *şleah* de trecere la *drumul* mare ‹dorog›, de unde *Dorohoi*. Unor asemenea așezări pe locuri *mlăştinoase* și *întunecoase*, pe unde trebuia să se facă *tăeturi* și *vaduri* de trecere, li s'a zis de primii descălecători *pomrl, pomrč* [2] adică pe *tăeturi*, pe supt *întunecata*. Urmează deci că denumirea *Pomârla* este dată după natura terenului *mocirlos* și *întunecos*, plin de *tihărae*, pentru cari cei vechi au fost făcut *săpături, tăeturi*, pentru a creia *vaduri* ‹brod› de trecere.

In limba română avem foarte multe cuvinte cu prefixul по și под, atât în nume *comune*, apelative, cât și în nume topografice, *pocinog, pocladă, poclit, poclon, pocostire, podoabă, pogon, pomană, ponos, potop* ‹v. Cihac și Tiktin›; iar nume proprii ca: *Pobor, Pociovaliște, Pocreaca, Podriga, Podoleni, Pogăceni, Pogana, Pomârla, Ponoare, Posada, Potlogi, Fotlogeni* ‹v. Frunzescu›.

Cum aceste sate se găsesc pe tot întinsul țării românești, în Oltenia și Moldova, arată că înriurirea elementelor slave de sud și de nord a fost destul de adâncă, pentru a boteza atâtea așezări străvechi, anterioare așezărilor valahe.

5. *Fomârla în secl. XV-a.* Din ispisocul lui Petru Vodă Rareș din 1546 ‹7054› Mart 30, știm că întru început a fost stăpân în

---

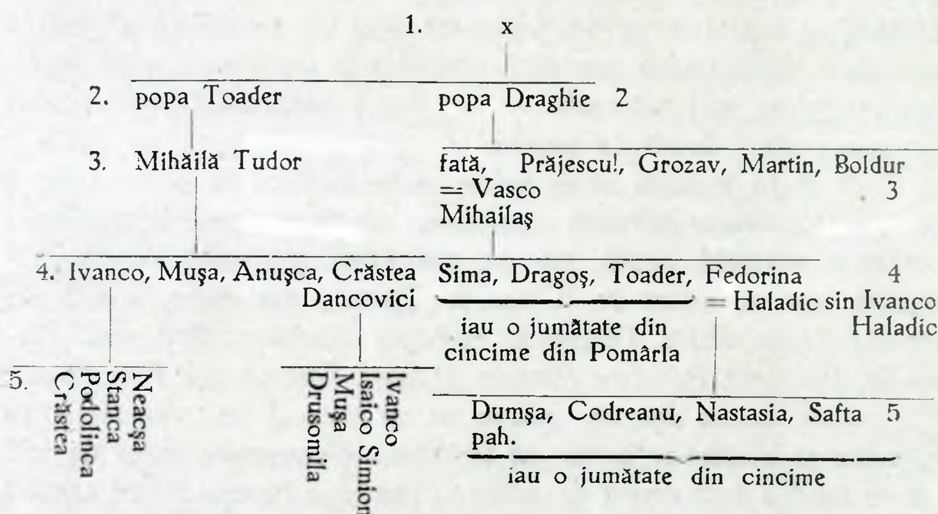
1) In 6987 Mai 11 ‹1479›. Ştefan cel Mare prin uricul dat ‹Surete și Izvoade XXII, 91› întărește lui Ivașco Popovschi dreapta lui cumpărătură jumătate de sat din Borodniceni, cutul din sus, cu *fântâna Livenii* și *hăleşteul* «ce iaste din gios de Borodniceni» de la Armanca fămeea lui Mihail Lopatinschi cu 100 zloți tătărăști. In acelaș timp îi mai întărește și a patra parte din sat din *Popeni*, cutul din sus «unde a fost casa lui Dumitru», jumătate de hăleșteu, ce-l are împreună cu fratele său Pătrașco și hăleșteul Mihului».

2) Pomărla e slavul помрїлни, tronqué; помрлатьи, inquino, cum e slavul помрочити mlrs. ‹noircir›, помрачати rus ‹obscurcir, ternir›, помрачавамь bulg. ‹obscurcir, fletrir, noircir›, *pomroczu*, pol ‹obscur›, помрчати, serb, ‹deficio› помрчити serb ‹nigro colore inficio›.

Pomârla *popa Draghie,*[1] «după direasele ce le-a avut moşul lor popa Draghie dela moşul domniei noastre Alexandru Voevod». (Surete I, 366).

Popa Draghie era stăpăn la Bârlad în gura Similei, pe hăleşteul Bistricenilor, toată valea până unde cade Simila în Bârlad; om evlavios dânsul îşi făcuse şi o mănăstire pe Lahova[2] cătră 1430, cu iaz şi moară. Pe toate aceste le stăpâneşte el până în 6952 Iunie 18 (1444), când Ştefan Vodă, fiul lui Alexandru Vodă cel Bun, le dă fratelui său, lui popa Toader din Bârlad[3].

In actele ulterioare se vorbeşte de urmaşii celor 2 fraţi: preuţii Toader şi Draghie. Iată şi schiţa celor 4 generaţiuni dela 1400 – 1500:

In tot cursul secl. XV-a aşezarea veche a lui popa Draghie s'a fost împărţit între cei 5 urmaşi ai săi, în care noi vedem nume

---

1) «pentru care şi noi văzând a lor dreaptă şi credincioasă slujbă cătră noi, l'am miluit pre el cu osăbită mila noastră şi i-am dat şi i-am întărit lui întru al nostru pământ moara *fratelui său a popei lui Draghie,* ce iaste pe Simila, unde a fost hăleşteul Bistriceanilor, valea până unde cade Simila în Bărlad, şi am poroncit lui ca *să-şi facă şi sat, pre Lahova,* unde a fost mânăstirea *fratelui său a popei lui Draghie,* încă am dat-o acelui de mai sus zis popa Toader». (Surete şi Izvoade ms. IV, 241).

2) pre Lahova: «лахокнок коукокнок = prin Bucovina (făgetul) Leahului, căci лахока este лѧхока, mirus, лѧх, лѧхок = Leah, Polon (I. Bogdan DStef II, 65).

3) De numele acestui Martin este legat numele *iazului lui Martin* şi *dealul Martin* din prelungirea dealului, pe care stă aşezată curtea Başotească, azi Liceul Anastasie Başotă.

istorice ca *Boldur, Prăjescul,* dar numele acestor bătrâni n'a rămas acelaşi în amintirea urmaşilor, ci se contopesc nume de stăpân şi din alte generaţiuni, nu numai de cât chiar din primii urmaşi ai popei lui Draghie.

6. *Pomârla în secl. XVI-a.* Din acest secol avem 2 urice, cari vorbesc de *Pomârla;* Uricul lui Petru Vodă Rareş din 7054 Mart 30 (1546) şi uricul lui Alexandru Vodă Lăpuşneanu din 7064 Mart 2 (1556). In cel dintâi se vorbeşte [1]) de o întărire de stăpânire şi o împărţală între neamuri a unei *cincimi* din Pomârla, partea din mijloc. Vodă Petru Rareş întăreşte lui *Sima, Dragoş* şi lui *Toader* feciorii lui *Vasco Mihailaş,* cum şi nepoţilor de soră, *Dumşa paharnic, Codreanu, Nastasia* şi *Safta,* copii *Fedorinei Haladic,* o cincime din Pomârla, şi o imparte pe din două, adică Sima, Dragoş şi Toader iau o jumătate din cincime, iar copii Fedorinei Haladic iau altă jumătate de cincime.

In cel de al doilea uric din 1556 Mart 2, Alexandru Vodă Lăpuşneanu întăreşte [2]) numai *Nastasiei* şi *Elisabetei* (Safta) nepoatele lui *Ivanco Haladic,* care a trăit supt Ştefan cel Mare şi de la care a căpătat întăritură domnească pe o a treia parte din Pomârla, *unde îşi avea el casă,* cum şi iazul pe Hluboca, pentru a stăpâni această a treia parte din Pomârla cum şi iazul de pe Hluboca.

In acest timp viaţa în Pomârla se însădea tot mai mult; fiecare stăpân pe cincimea lui îşi planta copaci, îşi făcea livezi; iazurile erau de nevoe pe fieştecare bătrân. După 30 de ani de stăpânire liniştită şi paşnică, vin pricini de pometuri şi domnia trebue să intervină. Aşa în 7095 Iune 21 (1587) Boghian uşiar şi Văscan diac chiamă în judecată pe răzeşii lor Mihai şi Ostafie, feciorii lui Paşco «pentru nişte pomet din Pomârla în vatra satului». Cum pometul era sădit pe părţile lui Vascan şi Boghian, Ostafie pierde procesul. (Surete ms. II, 332).

---

1) «pentru adevăratele slugile noastre Simion şi fraţii lui Dragoş şi Toader, feciorii Vascăi Mihăilaş şi nepoţii lui: Dumşa pah. şi Codreanu şi surorile lor Nastasia şi Safta fetele Fedorinii... le-am dat şi le-am întărit «a cincia parte din sat din Pomârla partea din mijloc». (Surete I 366).

2) «pentru adevăratele slugile noastre Nastasia şi sora ei Elisabeta, nepoate lui Ivanco Haladic... le-am dat şi le-am întărit... a treia parte de sat din Pomârla, unde a fost casa moşului lor Ivanco şi iazul ce este pe Hluboca». (Surete I, 369).

După 3 ani, în 7098 Iunie 14 ‹1590›, acelaşi domn, Petru Vodă Şchiopul dă carte gospod la mâna lui «Romaşco vatavul şi Frăsinei să-şi oprească un pomăt din Pomârla» ‹Surete ms. II, 333›.

Satul Pomârla a continuat să meargă pe *cinci* bătrâni, din cari n'avem ştiri de cât de 13 stăpâni, şi anume: Sima Mihailaş, Dragoş Mihailaş, Toader Mihailaş, Dumşa Haladic pah., Codreanu Haladic, Nastasia Haladic, Safta Haladic, apoi Boghian uşiar, Văscan diac, Ostafie, Mihai, Romaşco vatav şi Frăsina. Ceilalţi stăpâni neavând price la divan, nu şi-au dat zapise unul la mâna altuia, ci proprietatea a curs în mod normal în cele trei generaţiuni de stăpâni, ce cată să umple tot secl. al XVI-a.

7. *Pomârla în secl. XVII-a.* In acest veac ştirile despre Pomârla se înmulţesc şi dacă în secl. XV şi XVI proprietatea se pulverizază în cele 6 generaţiuni de stăpâni de la popa Draghie încoace, în secl. XVII proprietatea în Pomârla începe a se strânge în mâna unuia, aşa că din proprietate mică se preface din nou în proprietate mare, ceia ce se va desăvârşi în secl. XVIII-a şi XIX-a

Din actele de stăpânire din acest veac se desprind numele celor *cinci stâlpi*, adică cinci *bătrâni* din Pomârla: *Prăjescu, Boldur, Grozav, Cornoae* şi *Ostafie (Mărza).* Supt aceste *cinci* nume nu trebue a înţelege pe stăpânii unei singure generaţiuni, a doua sau a treia de pildă, urmaşii confundând de obiceiu supt numele vechilor bătrâni ai moşiei pe stăpânii din 2—3 generaţiuni consecutive.

In 1629 Mart 11 ‹7137›. Lupul Hăbăşescul [1] marele parcalab de Neamţ şi fost vornic, căsătorit cu Maria Prăjescul, sora lui Ionaşco şi Iordachi Prăjescul cumpără în Pomârla părţile lui Patraşco Culici.

8. *Un tâlhăşug de vite.* Intre răzeşii stăpâni în *stâlpul lui Boldur* se săvârşeşte cătră 1629 ‹7137› un tâlhăşug de vite. Ştefan, fiul Chiranei, văr cu fraţii Căzăceşti, Coste şi Drina, fură de la verii săi 4 boi, şi-i petrece în ţara Leşască. Hoţul e prins şi dus la judeţ, şi judeţul îl judecă ca un fur. Cum în legea veche se

---

1› Hăbăşescu ne duce la *Habiş*, pomenit în uricul lui Ştefan cel Mare din 6991 Aug. 17 ‹1483›, ca fecior Maruşcăi, fata lui Mănăilă Şerbescul. Habiş e maghiarul *hab*= val, deci Văleanu şi vechile înrudiri cu Radu Piscu, vărul său primar, în vechea descendenţă de mari bani, apare de odată ca mare vornic ‹I. Bogdan DStef. I, 296›.

plătea capul, el cade cu rugăminte la postelnicul Dumitrașco și-l scapă din închisoare, dându-i toată partea sa din Pomârla [1].

9. Tot asupra *stâlpului lui Boldur* avem știri în cartea de judecată din 7146 Ghenar 25 (1638) și în zapisul din 7150 Dec. 14 (1641), ce privesc pe *Ionașco Herțea.*

Ionașco Herțea cumpărase în stâlpul lui Boldur următoarele *șurine*:

a) partea lui Ionașco Halițchi fiul lui Gavril Halițchi cu 9 taleri bătuți.

b) partea lui Darie și Cernauca, feciorii lui Iosif Halițchi cu 5 taleri bătuți.

c) partea lui Ștefan Hubă și a femeei sale Carușca cu 9 taleri bătuți.

d) partea lui Manoilă sin Petrică cu 9 taleri bătuți.

e) partea unchiului său Ionașco Herțea, frate cu tatăl său Simion Herțea pentru un cal, un bou și un galbăn unguresc.

Asupra acestor părți din stâlpul lui Boldur, rădică pâră la divanul lui Vasile Vodă că nu Ionașco Herțea e stăpân, ci ei, frații Căzăcești — Ionașco și Vasile Cazacul — de oare ce, pretind ei, Onciul Moțoc, unchiul lui Ionașco Herțea, a fost dăruit părțile sale din stâlpul lui Boldur, mănăstirei Pandocratorului de la Todereni, zidită de Teodor Moghilă; iar mai apoi călugării au fost vândut aceste părți Cazacului tatălui lor. Divanul cercetând pricina, află că în adevăr Onciul Moțoc, unchiu lui Ionașco Herțea n'a fost dăruit de cât partea sa personală nu și a Herțeștilor; divanul îi dă ramași pe cei 2 frați Căzăceși, iar Ionașco Herțea se

---

1) ...«deci ei au alergat și au umblat pentru paguba lor și și-au prins boii petrecuți de mine în țara leșască; deci m'au prins pe mine și m'au pus la închisoare la Dorohoi pe mâna postelnicului Dumitrașco, deci m'au scos la județ de m'au judecat cu oameni buni; deci mi s'au aflat județul să-mi facă ca unui fur. Eu văzând că-mi vine vremea de peire, am căzut după dmlui postelnicul Dumitrașco să-mi scoată capul dintr'această nevoe iar eu i-am dăruit dmsale partea mea de ocină din *sat din Pomârla, din a cincia parte a treia parte din stâlpul lui Boldur...* și am dat și păgubașilor 5 capete de vite, iar dmlui postelnicul și de gloabă m'au iertat și mi-au ras și doi potronici de dajdie din visterie, ce a fost partea mea în sat în Pomârla, iar dumnealui postelnicul să aibă a mai socoti și cu haine și ceva vită, după cum s'a îndura». (Surete ms. II, 325).

îndreaptă înaintea legii, pune ferăe în visteria domnească și câștigă pâra.

Cum însă procesul l'a costat parale, și a venit pe capul lui și alte năpăști, același Ionașco Herțea se duce la Cernăuți în 1641 Dec. 14, și acolo în casa șoltuzului și față fiind cei 12 pârgari de Cernăuţi se împrumută cu 20 galbeni de la Moiseiu din Dersca și-i pune zălog toate părţile sale din Pomârla, din stâlpul lui Boldur și cu tot venitul ce se va găsi din pometi, din câmp, din vatra satului și din hălești. Cu acești bani își plătește capul și scapă cu obraz curat.

10. Actele ne vorbesc de *stâlpul lui Ostafie.* Acest Ostafie a trăit pe la 1587, a fost ficiorul lui Pașco, dar după 60 de ani el era socotit un vechiu bătrân al satului Pomârla. In acest bătrân a lui Ostafie intrase stăpân Isac Balica hatmanul, prin cumpărătura următoarelor părţi: cea dela Grozav, feciorul Zahariei, dela Polupan, nepot lui Grozav, dela Dumitru, ginerele Boghiului, și dela preotul Giurgea și Andronic, feciorii Donciului. Partea lui Isac Balica o moștenise nepotul său Pătrașco Ciogolea logofătul, care capătă carte de stăpânit dela Vasile Vodă în 7152 (1644) pe toate aceste părţi. (Surete ms. II, 333).

Acest Pătraşco Ciogolea, acum parcalab de Hotin, ia în zălog cu 20 lei în Pomârla și partea lui Ion Hăbășescul, ce o avea de pe tatăl său Lupul Hăbășescul mare vornic, care și el o cumpărase dela Pătrașco Culici. Contra acestor părți ale lui Ciogolea pornesc pâră cei 7 feciori ai Cazacului și anume: Vasile, Ionașco, Costea, Andrei și Miron și cumnaţii lui Griga și Tiron, ce aveau părți de pe bunul lor Griga. Pavăl Albotă vornicul de gloată cercetează pâra în 7153 Iulie 13 (1645) și alege a treia parte din Pomârla din stâlpul lui Boldur, care o dă lui Pătraşco Ciogolea, iar alți 36 stânjeni, ce au eșit mai mult îi lasă răzeșilor Căzăcești (Surete ms. II, 337).

11. *Dumitraşcul Nacul visternicul* [1]). Cel care unește în mâna

1) Ştirile despre înaintașii lui Dumitrașco Nacul vist. sânt foarte împărţite și reduse. Numele *Nacul* – Neculai – se întâlnește în foarte multe documente ale secl. XVII, dar fără legătură de înrudire între dânșii:

Nacul, fără nici o boerie în 7150 (N. Iorga Doc. IV, 113),
Nacul din Popești în 7169 (Surete IV, 10), el el moșul lui Apostol Golăe, și are soră pe Antonia (Surete IV, 31),
Nacul aprod din Olănești 7139 (Surete XVI, 53, 136),

lui mai multe şurine din Pomârla şi devine stăpân pe jumătate sat din Pomârla, este visternicul D. Nacul. Incă de pe când era pitar D. Nacul cumpărase dela Merla şi bărbatul ei Gavril Bălăuţă pentru 14 lei, un cal, o iapă *şi pentru plata unei şugubine*, părţile ei ce le avea de pe tatăl său Griga, fecior — recte *ginere — Cazacului* ‹Surete ms. II, 342›.

Nacul tatăl lui Ionaşco Nacul din 7171 ‹Surete IV, 97›, şi a lui Gheorghiţă Nacul 7178 ‹Surete IV, 108›;
Nacul din Prosălnici în 7171 ‹Surete IV, 120›, cu fratele său Toader;
Nacul ginerele lui Grigorie din 7175 ‹Surete IV, 186›;
Nacul levintul în 7175–7177 ‹Surete IV, 196, 230›;
Nacul ginerele Vergăi în 7178 ‹Surete IV, 285›;
Nacul de Todereşti în 7181 ‹Surete V, 64›;
Nacul fiul lui Gheorghe din Boldeşti ‹Surete V, 57›;
Nacul Isăcescul vornic de gloată în 7191 ‹Surete V, 47›;
Nacul meserciul, părgariul de Iaşi, în 7183 ‹Surete V, 91›;
Nacul Gheorghiţă în 7189 ‹Surete V, 100›;
Nacul fiul lui Pelin, nepot Tomei ‹Surete V, 249›;
Nacul Dăşoveanul cu fiul său Vasile în 7129 ‹Surete II, 160›;
Nacul de Ungureni în 7129 ‹Surete II, 190›;
Nacul din Ciureşti pe Delea la Prut, cu alţi 5 fraţi, feciorii lui Văscan, nepot lui Iacob, strănepot lui Dumşa în 7151 ‹Surete III, 109›;
Nacul de Prăjeşti în 7143 ‹Surete III, 179›;
Nacul din Popeşti în 7149 ‹Surete III, 219;
Nacul are de frate pe Isaico, cu fiul său Vasile, din Şătrăreni în 7100 ‹Surete IV, 115›;
Nacul Murguleţ căsătorit cu Maria Crăstian log. ‹N. Iorga Doc. III, 21› cătră 7188.
Nacul ţine pe Mărica, nepoată de soră Antemiei, soţia lui Andronic Isăcescul din Brănişteri pe Başău, nepoata lui Soltan în 7151. ‹Ispisoace II, 2, 41, 42›;
Nacul feciorul Antemiei soţia lui V. Negrul are 5 fraţi şi surori în 7156. ‹Ispisoace II, 2, 142›;
Nacul de Obrejeni în 7169 ‹Ispisoace III, 1, 188›;
Nacul Ioniţă, fecior Nacului de Costeşti în 7165–7172. ‹Ispisoace III, I, 77; III, 2, 5, 147; în 7181 ‹III, 2, 148›; în 7186 ‹Ispisoace IV, 1, 19›;
Nacul de Lieşti, socrul lui V. Butucea în 7174 ‹Ispisoace III, 2, 36›;
Nacul diacon din Şerbeşti în 7175 ‹Ispisoace III, 2, 48›;
Nacul ficior Nastasiei, nepot lui Istrati de Albeşti în 7167—7178. ‹Isp. III, 1, 103, III, 2, 79›;

In 7165 Mart 5 ⟨1657⟩ D. Nacul vist. cumpără cu 92 lei părţile lui Toader, fiul Nastasiei din Vicoleni, *jumătate din Pomârla* ⟨!⟩. ⟨Surete IV, 80; ms. III, 338⟩. Tot dela aceştia cumpără cu 50 lei şi alte părţi din Pomârla ⟨Surete ms. II, 342⟩.

In 7167 Oct. 14 ⟨1658⟩ cumpără dela Ion Hăbăşescul biv parcalab cu 20 lei părţile lui din Pomârla plătindu-i zălogul ce-l avea la Pătraşco Ciogole vel stolnic; îi mai dă pe deasupra şi un hărmăsar turcesc ⟨Surete ms. II, 339⟩. In acelaşi an 7167 August 1 ⟨1659⟩ D. Nacul vist. cumpără cu 16 lei bătuţi şi un cal preţeluit 18 galbeni, partea lui Gligoraşco Gherman biv parcalab, căpătată

Nacul Eremia din Roşieci în 7194 ⟨Ispisoace V, 2, 199⟩;
Nacul frate cu Crăstian, căpitan de Lăpuşna, în 7168. ⟨Ispisoace IV, p. 42⟩;
Nacul de Onceşti în 7200. ⟨Isp. IV, I, 215⟩; *Nacul* în 7185 ⟨Isp. IV, I, 15⟩;
Nacul socrul lui I. Tărlici, care ţinea pe fata lui Sofronie în 7150. ⟨Surete XVI, 108⟩;
Nacul diregător de Tomeşti în 7141. ⟨Surete XIV, 15⟩;
Nacul de Protopopeşti în 7201 ⟨Isp. IV, 2, 15⟩;

Din toţi aceşti *Nacul* — recte *Neculai* — noi credem că stăpânul, care a unit în persoana sa jumătate din moşia Pomârla a avut aceşti ascendenţi:

a) *Nacul uşărel* în Băşeni în 7126 ⟨1618⟩ are de soră pe Grozava Horgoae. ⟨Ispisoace I, 2, 115; II, 2, 182; III, 1, 163, unde e pomenit *pitar*, şi în 7157⟩; apoi ajunge *comis mare* în 7159⟩; ⟨Ispisoace III, I, I, 2, 3⟩; fusese *parcalab* în 7154 ⟨Isp. II, 2, 89⟩, e biv comis în 7160 ⟨Surete III, 109⟩. E vel stolnic în 7166 ⟨Surete IV, 296; Uricar XI, 209; în 7165⟩ Isp. III, 1, 52⟩, 7169 ⟨Ispisoace III, 1, 179⟩ postelnic în 7174 ⟨Surete IV, 118, 119⟩; e pomenit ca biv stolnic în 7175 şi 7176 ⟨Surete IV, 120, 122⟩; Antonovici Doc. Bărlădene III, 204⟩; biv stolnic în 7180—7182, 7184 ⟨Surete V, 31, 61, 87⟩ vel pah. în 7184 ⟨Antonovici Doc. Bărl. III, 260⟩. *Nacul stolnic are case în Iaşi pe uliţa Sârbească în 7180, vecin cu Simeon Păsărarul şi Ioniţă starostele* ⟨Surete IV, 235; V, 165 în 7188⟩. Ca biv stolnic e rânduit vornic de poartă în 7175. ⟨Surete IV, 197⟩ şi măsură moşia Tătăruşii la Vaslui.

b) Nacul stolnicul are 3 fii: pe *Dumitraşco Nacul*, pe Toader Nacul, şi pe *Ionaşco Nacul*, care sânt pomeniţi în actele timpului; în 7165 e postelnic ⟨Surete IV, 84⟩. In 7184 Dumitraşco Nacul vel pah. e dat ca fiu lui Nacul Stolnic ⟨Surete V, 159. In 7178 Ianuar 24 Dumitraşco Nacul e *vel pitar* ⟨N. Iorga Doc. XXI, 261. In 7178 Dumitraşco Nacul e vel spatar. ⟨V. A. Ureche. Miron Costin I, 125⟩.

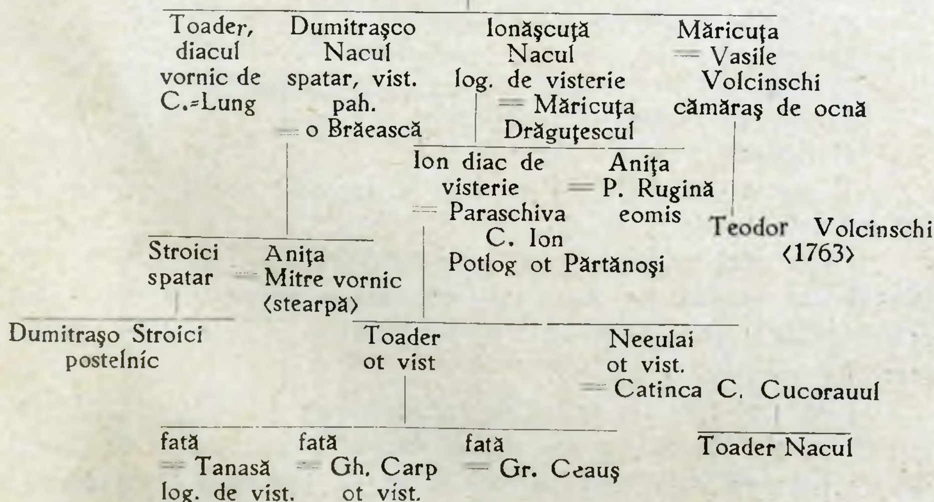
danie încă din 7165 Noembre 3 (1656) dela unchiul său Ştefan Văscan din Ungureni, după ce îşi îndepărtează dela moştenire pe rudele sale mai de aproape.

In 7170 Ghenar 25 (1672) D. Nacul vist. cumpără cu 62 lei bani proşti şi cu 22 galbeni un zălog, părţile nepoţilor Ciogoleştilor şi anume: David de Zăluceani, Savin de Hudeşti, P. Docnea, şi T. Hermeziul. In zapis se scrie că de va eşi moşie mai multă să aibă D. Nacul a le mai da ceva, iar de va eşi mai puţină să se crează istoviţi, deşi ei declară că nu ştiu că unchiul lor Ciogolea să fi rămas dator cu acei 22 galbeni. (Surete ms. II, 342). Dar într'un zapis nedatat T. Hermeziul atestă eă a mai luat la *Iaşi* 20 lei peste cei 60 lei, pentru partea lui din Pomârla (Surete ms. II, 362). Tot în 7170 Mart 20 (1662) D. Nacul vist. cumpără cu 34 lei partea lui Stefan, feciorul Chiranei, nepot Grigăi «din jumătate de stâlp a treia parte din stălpul Prăjescului». (Surete ms. II, 342).

Pe când D. Nacul vist. cumpără părţi în Pomârla, urmaşii Căzăceştilor îşi cer dela Vodă în 7169 Mai 1 (1661) să li se aleagă

Ioniţă Nacul e logofăt (diac) de visterie în 7177 (Surete IV, 278, 280); tot logofăt de visterie este în 7185 (Surete XIII, 10), şi în 7186 supt Duca Vodă (Antonovici Doc. Bărlădene III, 227). şi în 7187 (Ispisoace IV, 1, 19) şi în 7188 (Isp. IV, 1, 39) şi în 7190 (idem IV, 1, 38) şi în 7192 (idem IV, 1, 55, 78—81). El ţine în căsătorie pe Maricuţa Drăguţescul, a cărei soră o ţinea un Ureche. Din căsătoria lor se pomeneşte de o fată a lor Măricuţa, măritată cu Pavăl Rugină comisul (Surete XII, 11, 12).

Iată o spiţă: Nacul uşerel, stolnic, vornic de poartă, parcalab

și să li se împartă ocinile. Divanul rânduește pe Ilie Grecul din Lozeni să facă cercetări și li se aleg astfel părțile între 5 veri primari: Andronic, Stefan, și Măriuța pe de o parte și Coste și Ionașco Căzăcești pe de alta.

a) Stâlpul *Boldur, întreg* îl iau Andronic, Ștefan și Măricuța.

b) Stălpul *Prăjescul jumătate* tij Andronic, Ștefan și Măricuța *fără o șesime.*

c) Stălpul *Prăjescul jumătate* îl iau Coste și I. Cazacul *plus o șăsime* din partea lui Andronic.

d) Stălpul *Mărza jumătate* îl ia Coste și Ionașco Cazacul *plus o treime partea Tavei.*

Ilie Gociul le dă 2 zapise pe ziua de 1 Mai 7169 la cele două părți în pâră și zapisul zice: «i-am tocmit stălpii tocmai ca să nu mai aibă a se părâre» (Surete ms. II, 341), dar uitând să le împartă și pometurile și vecinii, în 9 Mai 7169 (1661), Vodă Ștefan Lupul dă carte la vornicii de Dorohoi să li se aleagă pometurile și vecinii și anume Andronic cu ai lui să ia vecinii, iar Căzăceștii să ia heleșteul și pometele, ce căzuse pe partea lui Andronic (Surete ms. II, 341).

După 2 ani, în 7171 (1663) D. Nacul cere de la Vodă să rânduiască un boer să i se aleagă toate cumpăraturile sale din Pomârla și în April 7171 (1663) Evstratie Dabija Vodă rânduește pe pah. Gavril Brăescul biv vornic și pe Simeon de Șilișău să meargă la Pomârla și să aleagă lui D. Nacul biv vist. toate ocinile sale (Surete ms. II, 343).

Cei 2 boeri merg la Pomârla, cercetează scrisorile și pe teren aleg tocmai *o jumătate sat* de Pomârla fără *o șesime dintr'un bătrân.* Iată părțile sale pe bătrâni:

a) Stâlpul *Cornoae* două părți.
b) Stâlpul *Boldur* a treia parte.
c) Stâlpul *Grozav* două părți, ale Ciogoleștilor.
d) Stâlpul *Prăjescul* întreg *fără o șesime.*
e) Stâlpui *Ostafie,* nimic.

Toate aceste părți pe bătrâni le socotesc boerii hotarnici că fac tocmai *jumătate de sat fără o șesime.*

Erau deci în 1661 April *șese* stăpâni în Pomârla: Dumitrașco Nacul vist. stăpân pe jumătate sat fără o șesime, și cei 5 veri primari Căzăcești: Andronic, Ștefan, Măriuța, Coste și Ionașco pe jumătate sat *plus o șesime.*

Cum noi știm din măsurătoarea făcută pe 5 locuri în 1785 Mai 30 că moșia Pomârla avea aceste lărgimi: plecând de la fundul despre pădurea Pobrotești la fundul despre Trestiana Dorohoiului:

1780 st. + 1580 st. + 1257 st. + 1000 st. + 793 st., adică în medie 1282 stânjeni, urmează că un stâlp avea lărgime de *256 stânjeni*, deci cele două grupe de stăpâni aveau:

D. Nacul vist. stăpânia jumătate sat *fără o şesime*	600 stânjeni.
Căzăceştii stăpâneau jumătate sat *plus o şesime*	682 stânjeni.
	1282 stânjeni.

Iată care ar fi în schemă pe bătrâni distribuirea proprietăţii în Pomârla:

Pomârla, lărgime 1282 stânjeni

Popa Draghie către 1430 stăpânea toată moşia, adică 1282 stânjeni

$1/_5$=256 Ostafie	$1/_2$=128 st.	Ionaşco şi Coste Cazacul = 171 stânj.	256 stânjeni
	$1/_3$ 43 Tava		
	$1/_3$ 43	Andronic, Ştefan i Măricuţa 85	
	$1/_3$ 42		
$1/_5$=256 Boldur	$1/_3$=86	Andronic, Ştefan şi Măricuţa 172 st.	256 stânjeni
	$1/_3$=86		
	$1/_3$ = 84	Dumitraşco Nacul vistern. 84 st.	
$1/_5$ = 256 Grozav	$1/_3$=86	Dumitraşco Nacul visternic 172 st.	256 stânjeni
	$1/_3$=86		
	$1/_3$ = 84	Andronic, Ştefan şi Măricuţa 84 st.	
$1/_5$ = 256 Cornoae	$1/_3$ = 86	Dumitraşco Nacul vist. 172 st.	256 stânjeni
	$1/_3$ = 86		
	$1/_3$=84	Ionaşco şi Coste Cazacul 84 st.	
$1/_5$=256 Prăjescul	$1/_6$ $1/_6$ $1/_6$ $1/_6$ $1/_6$	Dumitraşco Nacul vist. 86 st.	256 stânjeni
	$1/_6$ $1/_6$	Ionaşco i Coste 84	
	$1/_6$ $1/_6$ $1/_6$ $1/_6$ $1/_6$	Dumitraşco Nacul vist. 86 st.	

Pomârla total 1282 stânjeni în curmeziş, din Şilişeu în Ibăneasa

Deci cele 3 grupe de stăpâni stăpâneau astfel:

1) Dumitrașco Nacul vist. 600 stâjeni în 4 bătrâni: Boldur, Grozav, Cornea și Prăjescul.

2) Andronic, Ștefan și Măricuța 341 stânjeni în 3 bătrâni: Boldur, Grozav și Ostafie (Mărza).

3) Ionașco și Coste 341 stânjeni în 3 bătrâni: Cornoae, Prăjescul și Ostafie (Mărza).

Dar proprietatea nu s'a oprit la această așezare, căci în 7173 Sept. 28 (1664), adică la un an după prima alegere, Toader Nastasă din Vicoleni, de la care Dumitrașco Nacul vist. cumpărase încă din 1657 părțile sale — zapisul său scrie greșit *jumătate din Pomârla!* — cu 142 lei, mai vinde aceluiași Dumitrașco Nacul vist. pometele, fânețele și pământurile, ce le avea în Pomârla (Surete ms. II 344).

12. *Intre D. Nacul vist. și răzeșii săi.* Polcovnicul Andronic cu frații săi Ștefan și Măricuța stăpâniau 341 stânjeni în Pomârla cu iaz, în apa satului, și cu moară de apă în ezătură. Atât iazul cât și moara lui Andronic veniau mai în josul apei, pe când iazul și moara lui D. Nacul erau din sus. Nu era lucrul ușor a întocmi un iaz puternic pe hliza ta de moșie, fără ca apele iazului din jos să nu înece vadul morii iazului din sus. După înălțimea iezăturii, după înclinarea mai mare sau mai mică a terenului, ezătorii greșiau iazul și nesfârșite procese pentru iazuri și mori se găsesc în actele multor moșii. Cum lungimea locului de hrană se orienta după cursul apei și nevoia de iazuri, practica celor vechi socotia tot deauna cât loc trebuia pentru traiul unui sat sau a mai multe după lungimea apei ca să se poată iezi hăleștee, unul sau două pe bătrân, și ca să se poată întocmi mori de apă. Practica era pistreala de săgeată cu arcul.

In 7175 Sept. 6 (1666 Iliaș Alexandru Vodă scrie carte la pârcalabul Andrian și la vornicii de Dorohoi să cerceteze pâra, ce a fost pornit-o Dumitrașco Nacul contra polcovnicului Andronic, cum că iazul lui Andronic ce vine din jos, ineacă cu coada apelor sale iezetura și moara Nacului, ce venia pe din sus, li se poruncește să se ducă la fața locului și să cerceteze și să-i așeze, ori tăind iezetura, ori limitând până unde să se întindă coada iazului. Așa cred că s'a și urmat. (Surete ms. II, 344).

— O altă pâră pornește la divan Dumitrașco Nacul 2 logofăt, contra feciorilor lui Nastasă, pentru căci ei țineau la dânșii

direasele părţii de pământ căpătată danie de la Ştefan din Ungureni, şi apoi vândute de Gherman vornicul logofătului D. Nacul, fără să-i dea şi diresele. Iliaş Alexandru Vodă rândueşte în 7176 April 20 ‹1668› pe şatrarul Rugină să cerceteze cazul. ‹Surete ms. II, 344›. Tot în acest an 7176 Iunie 22 ‹1668›, jupăneasa Crăcoae, capătă carte de la Iliaş Alexandru Vodă ca să-şi ţină părţile sale din Pomârla, ce le are de la moşul său Iuraşco vornicul, cumpărătură de la Ilea şi sora sa Vasutca ‹Surete ms. II, 345›.

Faţă cu atâtea hărţueli din partea răzeşilor vânduţi şi unii eşiţi din moşie, Dumitraşco Nacul log. cere în 7176 Iulie 8 ‹1668› de la Vodă să i se aleagă părţile sale din Pomârla, mai ales fânaţele despre pădure, şi să-i formeze un *trup întreg de moşie* din toate hlizele, ce le are împrăştiate în cei 5 bătrâni ai Pomârlei. La această cerere *nouă* şi pe care o impunea vremea—*comasarea moşiilor*—răzeşii s'au opus şi rânduiţii hotarnici afirmă că răzeşii au *zis să-şi ţie log. Dumitraşco Nacul amestecat părţile sale pre stâlpii cei bătrâni.* ‹Surete ms. II 345›.

Hotarnicii arată o altă distribuire a proprietăţii pe bătrâni.

Dumitraşco Nacul logofătul stăpânea bătrânii **Boldur, Grozav** şi jumătate din **Prăjescul** *fără o şesime.* Căzăceştii stăpâneau bătrânii **Ostafie (Mărza), Cornoae (Martin)** şi jumătate din **Prăjescul** *plus o şesime.*

Cu toată această nouă orânduire, buclucurile cu răzeşii nu se isprăvesc, mai ales în ce priveşte hlizele cumpărate dela Toader Nastasă. Acesta dă la mâna pitarului D. Nacul *două* zapise: *unul* din 7177 Sept. 20 ‹1668›, prin care atestă că el n'a dat danie partea sa din Pomârla, ci că a vândut-o cu 150 lei, căci având mare nevoe, şi-a întrebat rudele de a-l ajuta să li-o vânză lor, dar n'a vrut nici unul, şi aşa o vinde lui D. Nacul; şi se leagă astfel că dacă cineva s'ar scula cu pâră, d-lui logofăt Nacul are putere să-i ia părţile sale din Vicoleni. ‹Surete ms. II, 346›, *al doilea* din 7179 Sept. 20 ‹1670›, prin care Toader Nastasă arată că i-a dat chizăşie 2 urice de Vicoleni, nefiindu-i a mână uricile părinteşti, ce vorbesc de Pomârla, mai legându-se că dacă nu-i va putea aduce uricile Pomârlei se poată stăpâni pe direase părţile sale din Vicoleni. ‹Surete ms. II, 346›.

Un alt răzeş de Pomârla Gavril Bălăuţă, căzând la mare nevoe cade la D. Nacul pitarul să-l ajute şi pune chizăşie părţile

sale din Pomârla. Cinci ani a umblat cu *șovele* și n'a plătit, strâns din scurt arată în zapisul său din 25 Dec. 7181 (1672) că de fapt el vânduse moșia de vre-o 5 ani în urmă, dar că nu se grăbise să-și aleagă părțile. I se pune vadea la 6 Ianuarie 7181 (1673), iar în caz de nu va dezbate părțile să i le ție D. Nacul, cum s'a și înplat. (Surete ms. II, 346).

Cu aceste știri intrăm în pragul secl. al XVIII-a. Stăpâni în Pomârla erau:

Dumitrașco Nacul pitarul cu 2 bătrâni și jumătate fără o șesime sau în stânjeni 600.

Căzăceștii stăpâniau 2 bătrâni și jumătate plus o șesime sau în stânjeni 682.

De aici în colo fiecare jumătate de moșie din Pomârla își va avea viața sa deosebită, suferind schimbările aduse de vremi și de oameni.

13. *Pomârla în secl. XVIII.* Vremile tulburi ce au venit peste Moldova în pragul secl. XVIII, năvala și prada Tătarilor, venirea Leșilor cu Ion Sobieschi, războaele dintre Ruși și Turci cu începere de la 1711, apoi boalele, foametea și altele [1]) au avut urmări grele și în mersul liniștit al stăpânirii în Pomârla.

Trec 30 ani la mijloc, trăiau acum ca stăpâni urmașii celor de la 1670. Murise Dumitrașco Nacul vistiernicul, murise și Toader a lui Nastasă din Vicoleni, pârâtul lui. Pricinile însă rămăsese în picioare și întârzierea judecării acestor vechi pricini ni-o explică zapisele: «apoi s'au prilejit răscoale în țară, de au venit tătarii, și pe urmă au venit Leșii de i-au prădat și au luat tot și urice și zapise de la tatăl mieu și l'au lăsat numai cu sufletul».

Cine erau urmașii stăpânitori din 1670? Dumitrașco Nacul logofătul are de fecior pe Stroici spatarul, tulpina Stroiceștilor de la Dorohoi; iar Toader a lui Nastasă își lăsase soția sa—Tudosia— cu Postolachi Nastasă, băiat, și o fată Odochița, măritată cu un Damian (Holban?) și un nepot de soră sieși, Simion Ciurariul. Se convine între părți în 7210 Febr. 10 (1702) ca Stroici spătarul să dea înapoi uricile Vicolenilor, zălogite încă din 1668, cât des-

---

1) Navala și prada în Moldova după 1683, cu scoaterea din scaun a Ducăi Vodă (I. Neculce Let II 220), navala și prada Moldovei de Ioan Sobieschi în al 6-lea an de domnie a lui Vodă Const. Cantemir (Let II, 239).

pre uricile Pomârlei, prădate de Tatari să nu se mai crează, de se vor mai afla undeva». ‹Surete ms. II, 347›.

In acest interval de 30 ani, Dumitrașco Nacul vist. își măritase și fata sa Anița cu *Mitre, ajuns mare vornic.* Nu știm multe despre Mitre marele vornic al țării de sus între 7202—7208. ‹Surete ms. XLII, Antonovici, Doc. Bârlădene III, 182, IV, 151; Uricar III, 274, N. Iorga Doc. VI, 37, 38›. Rânduit a fi numit mare vornic al țării de jos Nec. Vodă Mavrocordat în anii 7218 ‹1709›, i se scrisese cărți din Țarigrad pe gramaticul Ianachi, dar «nu l'au aflat viu» ‹Let II, 80›. Cronicile țării vorbesc de mai mulți Mitre: *Gh. Mitre* este unul din boerii ce părăsise pe Stefan Vodă Petriceicu și dase cărți la boerii răzvrătiți, de la Iubăneasa, Dorohoi ‹Let, II, 227›. Același Gh. Mitre e prins și închis la seimeni din ordinele lui C. Vodă Cantemir in 1685 ‹Let II, 267›.

Acelaș *Mitre* acum căpitan face zurbale în Iași cu T. Fliondor armașul contra grecilor și-și bat joc de Mavrodin paharnicul supt Dumitrașco Vodă Cantacuzino, ‹Let II 252›.

Cât despre Mitre marele vornic al țării de sus între 1694—1700, pe când I. Neculce îi zice *Dumitrașco Mitrea*, documentele interne îi zic *Apostol Mitre.* ‹Uricar III, 274; Iorga Doc. VI, 37; Antonovici III, 182›.

Căsătorit cu fata lui Dumitrașco Nacul vistiernicul, el n'a avut parte de copii, cum se jăluește în toate zapisele sale *Anița,* jupâneasa lui; mort cătră 1709, starea proprietății sale din Pomârla se schimbă în rău. Anița Mitreoae vorniceasa ne lămurește pricina: „și neavând coconi, moșia care o aveam zestre de la părinți, o am fost dat-o nepotului mieu lui Ioan Neaniul spătarul. Dar mai pe urmă ajungându-mă greul și nevoia și tâmplându-se de a fost foamete mare în toată țara, căzând în grea datorie la Turci, și neavând ce face am căzut cu multă rugăminte la dumnealui Dumitru Macri vel ban, *fiind mie dumnealui și văr primar*, și i-am vândut dmsale jumătate sat de Pomârla cu 200 lei, *însă fără vecini, căci pe vecini i-am ertat* să naibă treabă dmlui cu dânșii. ‹Surete ms II, 384›. Aceasta în 7228 Iunie 14 ‹1720›. Tratativele de vânzare le începuse încă din 7227 Iulie 15 ‹1719› cum ne spune zapisul ei din această dată ‹Surete ms. II, 348›; se vede însă că avusese greutăți din partea nepotului ei, căci în primul zapis nu pomenește nimic de copii, căci n'are, nici de dania făcută de mai dinainte, ci zice: «din pricina acestei foamete de acmu, care ne-a fost trimis-o

Dumnezeu în tot pământul nostru, ajungându-ne și pre noi lipsa și nevoia și întrebându-ne și de alt neam al nostru, neavând nici o putere să o cumpere alții am căzut cu rugăminte la dmnului *Dumitrașco Macri vel ban*, și ne-am tocmit și ne-au făcut dmnelui plata deplin».

Asemănând cele 2 zapise de vânzare se vede că noul cumpărător a cerut de la vară-sa Anița Mitreoae, să lămurească mai bine titlul ei de proprietate: a) că are moșia zestre de la părinți; b) că cumpărătorul e văr primar cu vânzătoarea, deci spița a 4-a; și are protimisis; c) că de și a dat moșia sa danie *unui nepot*— probabil de vară primară, deci spița 5-a — dar din cauza foametei a stricat dania și a făcut vânzare slobodă de orice sarcini morale, dania fiind o liberalitate, care se poate anula de donator, ori și când.

Și așa de la 1720 intră proprietar în Pomârla pe o jumătate de moșie marele ban *Dumitrașco Macri*, dând 200 lei pe moșie, dar fiind și văr primar cu Anița Mitreoaia vorniceasa.

14. *Pomârla lui Macri* (Lungul). Marele ban *Dumitrașco Macri* se folosește de aceleași nevoi a celorlalți proprietari pe cealaltă jumătate de Pomârla și încă din 7227, imediat după ce intră stăpân pe partea Aniței Mitreoae, cu primul ei zapis din 1719 Iulie 15. Urmașii lui Andronic Cazacul împinși și ei de nevoia foametei mari, ce a căzut ca o năpaste pe țară, au fost și ei siliți să-și vânză ocina lor — cei 341 stânjeni ce-i aveau în bătrânii *Boldur* (172) *Ostafie* (85) și *Grozav* (84). Andronic Cazacul a avut un fecior pe *Gligorașco Păstrăv* și mai multe fete, din care Grozava măritată cu *Arsenie Volcinschi*, și alta cu *Vasile Tăutul*. Stefan Cazacul n'a avut copii, ori s'a înstrăinat de moșie; iar Măricuța s'a măritat cu un Tăutul și are 2 băeți, pe Sandul și Strat Tăutul. Partea lui Gligorașco Păstrăv—neavând urmași—a fost lăsată danie nepoților de soră, cari în 7227 spre toamnă vând lui Dumitrașco Macri banul, toată partea lor de moșie, a patra parte din Pomârla, fără să arăte prețul vânzării, de oarece, cred, ei au fost ajutați în natură cu făină și altele și în schimb le-a luat moșia.

Când dar în vara anului 1720 vară-sa Anița Mitreoae vorniceasa îi face zapis bun de vecinică vânzare, Dumitrașco Macri banul stăpânea trei pătrimi din Pomârla și anume:

$^1/_5$ Ostafie	$^1/_5$ Boldur	$^1/_5$ Grozav	$^1/_5$ Cornoae	$^1/_5$ Prăjescul
Ionașco $^2/_3$ și Coste Cazacul 171 st.	Dumitrașco Macri banul 252 st. 252 st. 172 st. — 676 stânjeni		$^1/_3$ Ionașco și $^1/_3$ Coste Cazacul 84 84	Dumitrașco Macri 172 st.

In 7229 Iuni 5 (1721) Mihai Vodă Racoviță dă ispisoc de stăpânire banului D. Macri[1]) pe trei pătrimi din Pomârla și în ispisoc face istoricul trecerii proprietății de la Anița Mitreoae, la Ioan Neaniul spatar, și apoi la banul D. Macri, și spune: «dar el, Ioan Neaniul spătar nimic n'a căutat'o, ci s'a dus în țara Moscului... iar mai apoi ajungând'o pre dmneaei nevoia în vremea foametei și neavând ce face s'a căzut la grea datorie la Turci, și s'a sculat și a căzut cu mare rugăminte la dmlui Dumitrașco Macri vel ban, și *fiindu-i dmsale vornicesei și văr primare*, au luat-o de la nepotul ei Ioan Neaniul și au vândut-o cu 200 lei dumsale lui D. Macri vel ban.» (Surete ms. II, 348).

---

1). De Macri avem pomeniri în actele timpului ca și în cronici. D. Macri se găsește biv vatav în 7204 Sept. 11 (1695) când iscălește ca martur (Surete VIII, 150); e logofăt în 1701 (Ispisoace V, I, 81), apoi rădică bănia supt Mihalache Racoviță în 7227 Noemv. 28 (Surete X, 46, 48, 83, 91), până la 7230 April (Surete IX, 211); în 7228 (1720) hotărnicește Șăndricenii (Surete XIV, 39); In 7229 e pus staroste de Cernăuți de Mihai Vodă Racoviță (Surete XII, 98) rămâne biv vel ban în 7235–36 (1727—28), supt Gr. Ghica Vodă, când e făcut iarăși staroste de Cernăuți. (Surete XIV, 43–44, 61, 72). Dar Alex. Amiras în cronica tradusă de dânsul, unde vorbind pe larg de neamul Ghiculeștilor și de domnia lui Gr. Ghica Vodă bătrânul, arată că între boerii râdicați la ranguri de acest Vodă a fost și *D. Macri*, care urmând la *bănia mare* lui Iordachi Cantacuzino, cumnatul lui Mihai Vodă Racoviță, rădicat la rangul de mare spatar, *a făcut* **ban mare** *pe Macri*. (Let III, 152); aceasta către 1727. Iar după 2 ani – 1729 – eșind Vodă în spătărie a mai boerit boeri, pe Paladi Toader, nepotul lui Mihai Vodă Racoviță, l'a făcut din visternic *ban mare*, «ce nici pre *Macri banul* nu l'a lăsat în părere de rău, ce l'au făcut staroste la Cernăuți». (Let III, 152). Om de încredere pe lângă Gr. Ghica Vodă el e rânduit împreună cu Luca vel visternic să ducă doamnele și a lui Vodă și a boerilor în casele capuchihaelii. (Let III, 155).

Dar ce a pățit Macri banul de la Gr. Ghica Vodă povestește pe larg cronica: *«aice am scris pentru cei nemulțămitori și lacomi, cum îi tâmpină Dumnezeu și păcatul lor»*; «Era un boer de țară [1]) *anume Dumitru Macri banul,* carele era foarte socotit și destul de miluit de Grigorie Vodă, că precum ați cetit înapoi că întăi îl făcuse *ban mare,* iară mai pe urmă schimbându-l din bănie l'au făcut *staroste de Cernăuți;* și-l avea Grigorie Vodă în cinste și în trecere ca pe fieștecare din boerii mari. Dară el ce mulțămită au dat lui Gr. Vodă? Că nu i-a sosit nici s'au îndestulat de câtă bogăție avea, fiind mai bogat de cât alți boeri, ce încă s'au sculat și din slujba văcăritului de la Cernăuți, ce-i dăduse Grigore Vodă în sama lui, au făcut vicleșug și au furat o sumă de bani din văcărit, și dintr'altele din toate, ce i se dăduse în samă, s'au aflat viclean. Acest fel de mulțămită au dat acest boer lui Grigorie Vodă, pentru cea multă milă ce-l miluise. Ce Dumnezeu cel drept, ce nu primește strâmbătate n'au suferit, ce l'au tămpinat, că au aflat Grigorie Vodă vicleșugul lui și au trimes pe vatavul de copii, și l'au adus pe banul Macri, în fhere, și în urgie de acolo, de la Cernăuți, și l'au pus la închisoare. Insă fiind acestaș domn milostiv, cum ați cetit înapoi de bunătatea lui, altă pedeapsă nu i-au dat, precum i se cădea ca unui viclean, *fără cât 5 pungi de bani au luat gloabă* la visterie, și paguba ținutului ce făcuse, și iarăși l'au slobozit, lipsit din cinstea ce avusese și au făcut staroste în locul lui Macri, pre Radul Racoviță jicniciar, feciorul lui Dumitrașco Racoviță hatmanul». ‹Let III, 173›.

Cine să fi fost înaintașii lui Dumitrașco Macri banul? Nu greșim când îl socotim a fi feciorul lui *Constantin Macri,* care umple cu persoana lui diplomatica secl. XVII în jumătatea a doua.

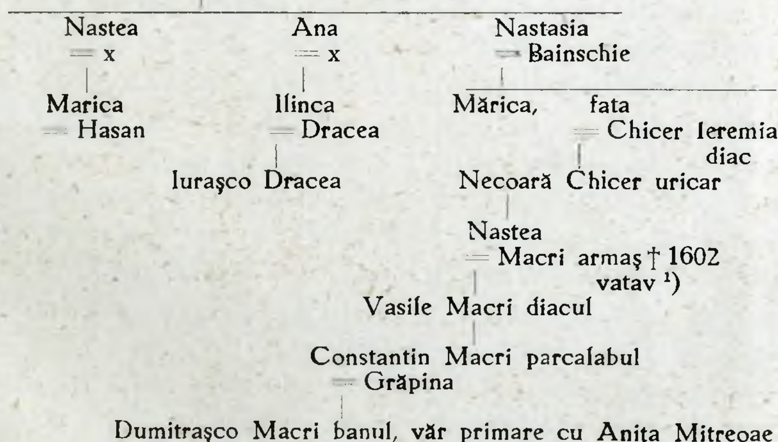
Pe C. Macri îl găsim armaș în 7156 ‹Ispisoace II, 2, 137›; apoi căpitan în 7156 și în 7157 ‹Isp. II, 1, 182–185›; el împrumută cu 40 galbeni aur pe soția lui Pătrașco Horbinescul și-i ia Sănăuții ‹Isp. II, 2, 140›. El ținea în căsătorie înainte de 7153 pe *Grăpina,* fata lui Isac Stârcea și al Măricăi Hărmantea, după care are zestre în Popeni. Cumnații săi erau: Gligorașco Stârcea, Tofana, măritată cu Ion Munteanul și Toader părcalab, alt ginere a lui Isac Stârcea. ‹Surete XII, 72; XXI, 62, 68›. Se vede că a ținut 2 femei, iară în alte zapise se dă de ginere lui Nicoară Chicer uricar, nepot lui Eremia Chicer diacul de supt Petru Rareș Vodă

1). La Pomârla.

(Surete IV, 292; diac în 7165 (1657). (Surete XXII, 58); în 7166 (Isp. III, I, 88); el începuse ca parcalab de Ştefăneşti în 7154 (Surete V, 283); apoi parcalab de Hârlău în 7163 (Ispisoace III, 1, 62, 89); stă parcalab la Hârlău şi în 7176. (Ispisoace III, 2, 58, 97, 139), şi revine parcalab de Ştefăneşti în 7178. (Iorga Doc. XXI, 260; Surete IV, 110); are vii într'o cărare cu T. Toropul la Feteşti. (Surete V, 57, 308); tot în 7154 are pricină el şi cu P. Chicer pentru un cal cu Dondu şi ia un bou şi 3 lei pentru cal. El e stăpân în Jumătăţeni, unde are 2 stâlpi împreună cu Isac şi Neculai. (Surete IV, 115); aceasta în 7167 (1658) şi 7168 (1660). Are părţi în Popeni în 7175 (1667) (Surete XII, 19), fiind nănaş lui Stefan Tomiţa, pe care îl împrumută cu 12 lei şi-i ia zălog părţile sale din Jumătăţeni supt Duca Vodă (Surete VIII, 22).

Intre Constantin Macri căpitan şi Macri armaşul, ce era deja mort în 7110 (1602) (Surete IX, 70), se interpune un *Vasile Macri diacul,* care stăpânia în Holoucinţi prin 7122 (1614). (Surete IX, 90, 91); el se arată a fi fiul armaşului Macri mort către 1602. (Surete IX, 62).

Armaşul *Macri* ţinea în căsătorie pe Nastea, asta înainte de 7105, fata lui Chicer diac, nepoata Nastasiei lui Bainschie, strănepoata Cristei, răstrănepoata Giurgii Jumătate. (Surete II, 182, IX, 62, XX, 99). Aşa că neamul Macrieştilor (gr. μακρυς = lung) nu era de eri de alaltăeri, ci se rădică prin înrudirile sale la boerii *Jumătate :*

1). Macri vatav de Iaşi cumpără cu 200 taleri în 1598 tot satul Volocinţi de la mătuşele sale, bătrâna Mărica Hăsănoae, Ilinca Dracea. (Surete IX, 66).

15. *O moarte de om.* In toamna anului 1721 se întâmplă o moarte de om la *balta Dorohoiului.* Se dă de știre autorităților, și Vodă Mihai Racoviță dă carte domnească la răzășii de Pomârla — urmașii din Criste și Ionașco Cazacul — stăpâni pe o a patra parte de moșie de Pomârla, să-și plătească și ei partea din *deșugubină,* mai ales că Dumitrașco Macri vel ban și staroste de Cernăuți își plătise gloaba sa, ce i se venia pe cele trei sferturi din Pomârla. Vodă scrie: «fă facem știre pentru o moarte de om, ce s'a aflat la balta Dorohoiului și după obiceiu s'a dat să plătească acea moarte toate satele de prin pregiur». Vodă îi amenință pe răzeși că de n'or plăti ei partea lor de gloabă «am dat voe dumsale Dumitrașco Macri vei ban să vă ţină și partea voastră de moșie și să dea dumnealui acei bani, iar voi să fiți lipsiți de acolo din ocina voastră, nedând banii» ‹7230 Oct. Surete ms. II, 348›.

Nu știm de urmarea poruncii domnești; se vede însă că răzeșii și-au plătit partea din gloaba *șugubinei,* și au continuat de a-și stăpâni pătrimea lor din Pomârla, cum dovedesc actele ulterioare.

16. *Hotarnica Pomârlei.* Tocmai în 7233 Iulie 25 ‹1725› se face prima hotarnică a Pomârlei «pe semne bătrâne vechi și pe hotară bătrâne». Cum însă asemene semne nu erau pe fața pământului, fiind stricate, se ia mărturia unui om bătrân, Stefan Malișenco, sătean din Iubăneasa, și precum a zis că știe hotarul din vechiu pe unde merge, a purces acel om *cu brazda în cap* înainte și așa ne-au dus pe hotarul cel vechiu al Pomârlei»:

‹soare răsare› — «începânduse hntarul despre *hotarul Măgurii,* de supt codru, *dintr'un stejar,* ce iaste la *Căuiani,* în care s'a aflat semnul crucii, vechiu și noi l'am înoit cu bour. — Și dintr'acel stejar *în jos și la vale* pe podiș la capătul unor pământuri s'a aflat un *stâlp de piatră* ros și lepădat afară, și noi cu toţii unde am socotit că vine acel stâlp l'am pus în capetele unor pământuri; — iar de acolo iar *în gios și la vale* peste *valea Habsăi* și peste *un hălăşteu* = dintăi au fost aceaste doao sate tot a unui moș și a făcut acel moș hăleșteu, apoi sau despicat aceale doao sate pe frați, adică pe feciorii acelui moș = și se sue hotarul la deal, și cam din dosul piscului, s'a aflat stâlp *de piatră vechiu;* — și de acolo tot înainte și drept la *drumul ce vine ot Şilişău,* unde aici a zis tot acel om că a fost *stâlp de piatră,* și nu s'a aflat, ci când se va afla stâlpul acela să fie hotar».

‹miazăzi›—Deaicia drumul spre *soare apune, drumul Silişeului* şi pe supt *piscul Urlii,* la vale la *matca văii,* la hăleşteul ce iaste pre supt iaz şi pe din gios tot spre *soare apune* şi la deal şi la vale tot pe drumul, ce pogoară acel drum în *valea lui Balaban.*

‹soare apune›—Şi din matca acei vălcele *a lui Balaban,* din capetele unor pământuri, unde s'a pus *stâlp de piatră,* merge hotarul pe coaste, cam la deal, şi pre acel deal, la capul *unui pisc,* ce iaste asupra cozii *bălţii lui Obreja,* unde s'a pus stâlp de piatră; de acolo la vale şi peste pârăul, ce vine din *seliştea Pomârlei,* şi pe la capul dealului, ce vine ot *Pomârla,* pe la coada *bălţii lui Obreja,* şi în sus pe lângă *şesul pârăului,* ce vine de la hăleşteul Pomârlei până din jos de iaz, la *podul lui Rugină.*

‹miază noapte›—Deaici la deal pe *culmea dealului,* unde se povărnesc apele şi deacii în gios tot prin porniturile apelor până iar în potriva *acelui stejar,* ce iaste în semnul bourului de unde s'a şi început hotarul dintăi.» ‹Surete ms. II, 349›.

17. *Vasile Macri pitar şi C. Macri medenicerul.* Intre 1733 şi 1786 se arată 2 nume de Macri, *Vasile Macri pitarul,* stăpân în Şilişeu, tatăl, şi *C. Macri medelnicerul,* fiul, stăpân în Pomârla, cum reiese mai ales din faptul că D. Macri banul cumpărase şi în *Şilişeu* [1] partea lui Nec. Costin post. fiul lui Ioan Costin hatman cu 60 lei, cum sună zapisul său de vânzare din 7230 Sept. 10

1›. E locul a da pe scurt mersul proprietăţii în *Şilişeul de sus,* după actele transcrise în o condică specială, scrisă de C. Tomida sărdarul în 1856.

In 7066 Mart 15 ‹1558› Alex. Vodă Lăpuşneanu întăreşte lui Dragotă şi surorilor sale Magda şi Ileana, nepoţi Anuşcăi satul Silişeu *din sus de Dorohoi,* moşie de pe moaşa lor Anuşca de la Stefan Vodă cel bătrân ‹No. 1›.

In 7118 Noembre 17 ‹1609›, C. Movilă Vodă întăreşte lui Isac Balica hatman 3 locuri de casă în Şilişeu cumpărate ‹No. 2›. —In acelaş an 7118 Dec. 27 ‹1609›, tot lui Isac Balica hatm. i se mai întăreşte de C. Movilă Vodă alte 2 locuri în Şilişeu, cumpărate cu 60 taleri de la Ilinca fata Ciornuşcăi; iar cu 30 taleri cumpără partea lui Grozav, cu vaduri de moară în Jijia ‹No. 3›.

In 7144 Mart 14 ‹1636› Vasile Vodă întăreşte Melintianii, fata lui Tudoran, şi feciorului ei *Dumitraşco Şaidir* 5 jirebii moşie în Şilişăul de sus; ‹No. 5›; Tot D. Şaidir mai cumpără cu 70 de potronici ‹6 lei› o jirebie=35 st. şi 6 palme în Şilişeul de sus, în 7150 Iulie 12 ‹1642›. ‹No. 9›.

In 7173 Mart 13 ‹1665› Miron Costin fost parcalab de Hotin

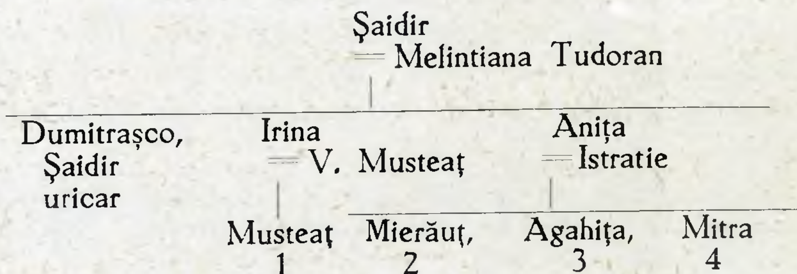
(Condica Şilişeul No. 16). Zdelca dată în 13 Sept. 7230 urmează a fi iscălită la Iaşi de boeri şi întărită de Vodă. (Condica Şilişeul No. 17) şi în zapis se zicea că din 44 jirebii cât are Şilişeul, Miron Costin a avut 26 jirebii, cumpărăturile lui Isac Balica hatman, iar C. Macri le are cumpărătură de *moşul său D. Macri jicnicer* de la Neculai Costin jicnicer, fiul lui Ion Costin hatmanul (Condica No. 23).

---

cumpără cu 30 lei 2 jirebii în Şilişeul de sus de la Gavrilaş Gr. Ciornohuz. (Condica No. 10); greşit se pune zapisul din 7160= 1652).

Tot Miron Costin vornic şi Ileana soţia sa cumpără cu 15 lei o jirebie de la Simeon în 7175 Ghenar 21 (1667) (Condica No. 11); iar în 7175 Noembre 4 (1666), cumpără cu 140 lei 9 jirebii de la Mierăuţă (No. 12).

La o hotarnică nedatată (No. 13). Ursul vornic de poartă alege în Şilişeu 26 jirebii partea lui Miron Costin şi 15 jirebii partea Tăutuleasei. Iliaş Vodă Alexandru întăreşte în 7175 Noembre 8 (1666), cumpărătura lui Miron Costin în Şilişeu 9 jirebii cu 140 lei. Iată încrângătura vânzătorilor (1, 2, 3, 4).

In 7223 Noem. 25 (1714) Nec. Vodă Mavrocordat dă carte lui Nec. Ion Costin vătav de păhărnicei să ia de a zecea de pe Şilişeul de sus (No. 15); In 7230 Sept. 13 (1721), Nec. sin Ioan Costin hatman vinde lui D. Macri ban, cu 60 lei părţile sale din Şilişeul de sus (No. 16, 17). Treizeci de ani se poartă procese pentru Şilişeu între D. Macri ban, apoi fiul său Vasile Macri pitar şi apoi C. Macri jicnicer cu T. Damaschin, diaconul din Botoşani, şi apoi cu pr. Andrei şi cu pr. Ioan, până când în 7254 Oct. (1745) Ion Nec. Vodă Mavrocordat îi dă rămaşi, divanul aflând că Vasile Macri pitarul stăpâneşte părţile lui Miron Costin log. *fiind neamul său*, iar T. Curt stăpâneşte părţile despre Adrian pah. *fiindu-i ginere* (No. 18—22).

Vasile Macri pitarul murind înainte de 7267 (1759), fiul său C. Macri jicnicerul cere boeri hotarnici pe Tanasă Meleghi vornicul de poartă, care dă mărturie hotarnică în 25 Iulie 7267 (1759),

In 1775 Iunie 23, născând pricină între pitarul C. Macri și Nec. Gafencu din Șilișeu că i se calcă moșia și i se cosește fânul de pe Pomârla, Matei Ghica Vodă rânduește pe ispravnicul de Hârlău, Păun medelnicerul, să cerceteze pricina, să-i așeze la fața locului, iar neodihnindu-se vre-o parte să vie la divan să se judece ‹Surete ms, II, 350›.

In 1786 Iulie 8,—C. Macri medelnicerul era mort—soția sa Catrina medelnicereasa, fata Tofanei, fiica lui Ion Paladi vornicul, face jalobă la Vodă să i se aleagă părțile sale din Pomârla despre Șilișeu. Vodă A. I. Mavrocordat scrie carte la Șărban Buhuș biv vel pah. și la C. Crupenschi biv vel pah. să cerceteze și să stâlpască, măsurând moșia în lung și în lat făcând și hartă închipnitoare de starea locului. ‹Surete ms. II, 350›.

In anul 1795 Noembrie 18 se pornește o cercetare generală a hotarelor Pomârlei despre megieși. Cererea o pornise în 6 Iulie, când Tofana, mama Catrinei, face jalobă la A. I. Ipsilant Vodă pentru moșiile sale *Pomârla* (sat întreg?), *Popenii* ‹jumătate›, *Borodnicenii* (jumătate› și *Codrenii* (jumătate›. Hotarnica o cere să i se facă în semne și în stânjeni, ‹Surete ms. II, 351›.

— Despre *Probotești și Târnauca* a Zoiței Sturza se face o scrisoare de așezare între Zoe Sturza și Ioniță Bașotă clucer prin care se arată că pentru *Târnauca* va primi cele ce vor alege

---

și alege părțile lui Teodor Curt ‹Lupul›, despre C. Macri jicnicerul. Atunci se alege că Șilișeul de sus are 44 /₂ jirebi a 35 st. jirebia cari fac 1548 stânjeni, din care dau lui T. Curt ‹ginerele lui Andrian pah.› 18 jirebi = 555 stânjeni ‹recte 643 și jum. stânjeni›; iar lui C. Macri jicnicerul îi dă 26 jirebi = 780 stânjeni ‹recte 929 st. jum›. Măsurându-se Șilișeul de sus iese: 53 fune fundul ‹sud› 26 funi mijlocul și 23 funi fundul supt Codru ‹nord› sau în stânjâni ‹1 fune = 30 st.›: 1590 st. 780 st. 690 stânjeni. ‹Meleghi scoate: 23 fune *nordul* = 698 st.; mijlocul 26 fune = 1105 stânjeni ‹650 st. Macri + 460 st. Curt = 1100!›. In 7270 Iune 17 ‹1662› C. Macri jicnicer poartă jalobă la Gr. I. Calimah Vodă contra lui T. Curt pentru paguba de 350 lei ce-i aduc pe an oamenii ce șed pe Șilișeu și-i strică sămănăturile și fânațul. ‹No. 24›. Intre 1833—1845 intră în joc Anast. Bașotă și C. Curt pentru impresurări în Șilișeu ‹No. 25—28›, mai ales că încă din 1841 Anast. Bașotă hatm. cumpărase cu 9100 lei partea Agafiei Curt schimbând părțile ei din Șilișeu. *Sandul Curt* și Ileana Curt soția sa au avut 4 feciori: *C. Curt* clucer, ‹ia Răspopenii› *Vasile Curt* med., *Catrina* pr. Ianacachi și *Agafia* călugărița.

boerii hotarnici, iar pentru *Proboteşti* fiind pricină de 11 odgoane în fundul Şilişeului de sus, să se tae în două, după care boerii rânduiţi, Iord. Crupenschi comis şi Gr. Cristea comis, vor urma pravăţul moşiilor Pomârla şi Proboteşti, unde iaste colţ moşiilor, unde este şi buor, şi pe acel pravăţ să se aşeze pietre hotară cu ştirea îmbelor părţi. (Surete ms. II, 351).

— Despre *Şendriceni*, Ion Gherghel pitarul arată o mărturie din 7144 Sept. 14 (1635) şi o hotarnică din 7152 Aug. 1 (1644), rădicată de Pavăl Albotă, vornic de gloată, prin care se arată că hotarul despre Pomârla merge până în *iazul Boghiului*, care rămâne de hotarul Pomârlei şi că Boghiul care a iezit iazul, a fost socrul unuia Dumitru (Surete XIV). Hotarul despre Pomârla mai merge şi peste pârăul de la coada *bălţii lui Obreja, la podul lui Rugină;* cât despre pârăul ce vine din *hăleşteul Pomârlei* — acum încălcat de Maria Vârnăvoaia şi feciorii ei, *a fost ezit de Dumitraşco Macri banul*, cum atestă 7 bătrâni, a căror nume îl citează mărturia: Ion vornicul de Pomârla, Stefan Pomârleanul, Toader Dulgherul, Stefan Borocea, Iancul Buhuţul, Martin Rusul morarul, şi preutul Ioniţă, ce a păstorit peste 40 ani în Pomârla.

— Despre Şilişeul Mariei Varnav a fost mai greu să se facă lămurirea hotarelor. Cum era dânsa o femee hrăpareţă şi buclucaşă, boerii hotarnici au fost siliţi să zăbăvească. Iată — pentru cunoaşterea procedurii vechi — tergiversările Cc. Mariei şi procedarea hotarnicilor:

1). I s'a trimes din Iaşi, cartea gospod, care a găsit-o acasă, şi pe ea şi pe cei 2 feciori ai ei, şi au dat răspuns că va veni. 2). Ajunşi boerii hotarnici la Pomârla *i s'a trimes răspuns* prin scrisoare să vină, ori să-şi trimeată vechilul cu scrisori, li s'a răspuns de Vasile Vârnav că maică-sa nu este acasă, că n'are boer hotarnic şi că dânsul — ca fecior — nu ştie unde-i sânt scrisorile moşiei. 3) la *a doua chemare* prin scrisoare li se răspunde de acelaş Vasile Vârnav, că el fiind copil mai mic în casă la maică-sa nu ştie ce să răspundă, şi că nici scrisori n'are. 4). I se scrie a *treia oară* că nu e bine să se împotrivească, căci *urnelele* nu sânt bune şi că-i vor fi de stricăciune, li se răspunde de acelaşi Vasile Vârnav că n'are cheile, acasă să caute scrisorile *în scrin*. 5). I se scrie a *patra oară* să trimeată la mama lor să aducă cheile şi să scoată scrisorile din scrin, ii se răspunde de acelaşi V. Vârnav că n'are cal să trimeată om la maică-sa. 6) Pe când boerii cerce-

tau hotarele despre Şilişeu cu marturi, află boerii hotarnici că a sosit Maria Vârnăvoae acasă; i se scrie a *cincia oară* să-şi tri-trimeată scrisorile; li se rărpunde că dânsa nu poate veni, fiind obosită, nici vechil n'are, cu cine să trimeată scrisorile, ci-i pofteşte să vină boerii hotarnici la Şilişeu. 7). In fine boerii hotarnici se duc la Şilişeu, *trecând peste datoria lor.* Acolo li se arată hotarnica din 7266 Iulie 20 (1768) rădicată de Tanasă Meleghi vornic de poartă şi Ilie Cracalie, de pe care iau copie, *peste voinţa medelniceresei,* care le-a zis în faţă *că-i pare rău că le-a îngăduit să vază şi să scrie această hotarnică.*

Iată cum aleg boerii hotarnici hotarul Pomârlei despre Şilişeu: „începânduse **piatra întâia,** care s'a pus la închietoare despre *Măgura de la câmp* spre *iazul Boghiului,* în podiş, de latura *drumului ce vine de la Săveni şi merge la Şilişău,*—şi tot drumul la vale în capul *dealului Urlei,* unde într'un dămbuşor de latura drumului din sus s'a pus **altă piatră;**—şi tot drumul până în vale, la *iazul Boghiului,* în capul iazului şi de latura drumului, **altă piatră;**—şi de acolo tot drumul la deal şi *în dâmb din sus* de drum **piatră,**—şi tot drumul până în *valea lui Balaban,* şi peste vale în capul unor pământuri s'au pus **doao pietre,** cari acolo s'a făcut şi *colţul Pomărlei* margine din gios;—şi de acolo la chiotoarea aceasta la deal, cam pe coastă, iarăşi s'a pus **piatră;**—de acolo pe culmea dealului altă **piatră;**—şi apoi în capul dealului drept în muche, mai în sus de coada *bălţii Obreja* iarăşi s'a pus **piatră;**—şi de acolo la vale peste *pârăul Pomârlei,* ce vine din Şălişte şi dă *în Obrejie* şi în capul dealului Pomârlei, **altă piatră;**—de acolo pe coasta dealului *spre apus* şi în dreptul *caselor medelniceroae Vârnăvoae* s'a pus **altă piatră;**—şi de acolo pe coastă in margine pârăului, ce curge din *iazul Pomârlei* s'a pus **piatră;**—de acolo peste pârău mai în sus de *podul lui Rugină* supt iaz s'a pus **piatră;**—de acolo la deal şi tot pe coastă într'un dămbuşor de-asupra unor ponorături s'a pus **piatră;**—şi iarăşi tot pe coastă şi pe de-asupra ponorăturilor şi în dreptul a trei râdăcini de ulmi mari şi câte trele în rând aproape una de alta s'a pus **piatră;**—şi de acolo prin rădăcinile ulmilor tot pe coastă înainte s'a pus **piatră;**—şi de acolo s'a pus piatră *în capul Hilişeului lui Curt* şi a dumisale *clucerului Ioniţă Başotă,* căci până aici a mers Pomârla tot coasta pre lung cu *Hilişeul medelniceresei Vârnăvoaei,*—iar de acolo purcede Pomârla coaste în partea din *Hilişeu a du-*

misaie clucerului;—și de acolo la deal tot coasta cu Hilișeul dumisale clucerului până unde s'au dovedit *poenile Popei,* iarăși s'a pus **piatră** lângă un pădureț,—și de acolo la deal prin codru tot coaste cu *Hilişeul dumisale clucerului Ioniță Başotă* până ajunge în *coastele Tărnaucăi*;—și acolo este capătul cel din jos la Codru despre Hilișeul dumisale clucerului, iar chiotoarea din sus al Pomărlei, la codru ajunge în *coastele Pobroteştilor* la deal de *lozia neagră* cu 170 stânjeni gospod, iar marginea Pomârlei de *cătră Măgură* pe lung rămân pietrele vechi nestrămutate". (Surete ms. II, 356).

Asemenea hotarnică urmà să fie întărită de Vodă. La 3 Dec. boerii divaniți fac anaforà, pe care în 9 Dec. Vodă A. I. Calimah o întărește cu clausula că se pune soroc de 40 zile medelniceresii Maria Vârnăvoae să-și aducă scrisorile, căci la din potrivă se va întări stăpânirea prin hrisov (Surete ms. II, 351). Cum însă Ioniță Bașotă clucer era stăpân prin moștenire pe *trei pățrimi* din Pomărla, i se întărește stăpânirea și are putere de a-și lua venitul din toate după obiceiu. Şi zice Vodă: Poruncim domnia mea și dmvoastră ispravnici de ținutul Dorohoiului ca pentru acei ce vor fi șăzând sau se vor fi hrănind pe moșia Pomârla, și nu se vor supune a da adetiul obișnuit să-i supuneți împlininduse de la dânșii *după ponturi.*" (Surete ms. II, 360).

Sorocul de 40 zile trecu. Tocmai în 3 Martie 1797 cere de a Vodă să i se facă hrisov. Cancelaria pune încheere „să se cheme la divan dumneaei giupăneasa Maria Vărnav *cu om gospod.*" (Surete ms. II, 361), Atunci intervine Iordachi Vărnav biv 3 post. frate mai mare cu Vasile Vârnav și face întâmpinare că a găsit scrisorile și cere înfățișare. Vodă A. I. Calimah prin carte domnească din 22 April, le pune zi de soroc la sfârșitul lui Aprilie și scrie clucerului Ioniță Bașotă să vină cu scrisori dovezi și hartă de stare locului. (Surete ms. II, 361).

Trecu un an, căci de astă dată Ioniță Bașotă se arăta cam greoiu. Vodă A. I. Calimah se vede nevoit a scrie o nouă carte domnească ia 13 Febr. 1798 „ca la miezul Păresii să vină la divan cu scrisori dovezi ca să se dea sfârșit acestei pricini, căci altfel *vei fi supărat cu om gospod.* (Surete ms. II, 361).

Căminarul Ioniță Bașotă face o nouă întâmpinare «că m'am sculat și am venit aice la divan după ce am cheltuit cu dusul hotarnicului, cum și toate trebuințele care le-am lăsat în pământ, dar închizându-se atunci divanul am fost prelungit». La 14 Iunie ma-

POMELNICUL familiei BAŞOTA

Intru fericita adormire, veşnică odihnă fă, Doamne, sufletelor adormiţilor robilor tăi din tot neamul Başotesc.

Pomeneaşte, Doamne, sufletul celui dintru început urzitor al neamului *Başotă*, carele împreună cu ai săi fii *Başoteani* a pus începuturile satului Başoteani, pe Cracău, la Neamţ, azi dispărut.

Pomeneaşte, Doamne, pe bătrânul *Manoilă Başotă*, care dus de dumnezeiască râvnă, a afierosit şi închinat marei mânăstiri a Neamţului ocina sa strămoşească, satul *Băşoteani*.

Pomeneaşte, Doamne, pe bătrânul Başotă înrudit cu neamul cel mare al Ciolpanilor şi pe cneaghina lui, fata lui *Şandru Ciolpan*, părcalab de Roman.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii *Anton* şi *Toader Başotă*, pivniceriul cel domnesc, stăpâni în Bodeşti pe Cracău, după neamul Ciolpănesc.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii *Miron Başotă aprodul*, pe *Gheorghe Başotă* visternicul cu cneaghina lui Anastasia şi cu ai lor fii: *Gavrilaş Başotă, Maria Başotă, căsătorită cu Ionaşco Prăjescul* şi *Alexandru;* pe *Iuraşco Başotă hatmanul* cu cneaghina lui *Ifrosina*, pe *Dochia Başotă*, presvitera preutului Vasile din Şerbeşti, pe *Nastasia Başotă*, pe *Eufrosina Başotă* şi pe *Mărica Başotă* cluceroae, cneaghina lui Miron Ciolpan cluceriul, cu fiica lor *Eftimia Ciolpăneasa*, cneaghina marelui vornic al ţării de jos *Toma Cantacuzino*, şi cu cei cinci copii răposaţi de mici în lunga lor căsnicie de peste 20 ani; toţi aceştia ficiorii şi urmaşii pivniceriului cel domnesc din Bodeşti, *Toader Başotă.*

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii; *Pătraşco Başotă*, marele logofăt al marelui Voevod Vasile Lupul cu ale lui trei cneaghine Grozava, Maria şi Elena; şi cu toţi ai lui fraţi şi surori: pe *Dumitraşco Başotă* din Cuciulaţi, pe *Anuşca Başotă*, giupăneasa lui *Hilip Bătiman* cu ai săi fii *Neculai Bătiman*, pe prezbitera preutului Untilă şi pe Udreoaea lui Gănscă; pe *Aniţa Başotă*, cneaghina uricarului Miera cu ai săi fii Miera căpitan şi pe *Tudosia* lui Durac, pe *Cristina Başotă*, prezbitera preutului Purece cu fiul lor *Simeon;* pe *Mărica Başotă* cneaghina lui *Marmure uricarul*, cu fii lor Gligoraşco şi Tudosca; şi pe cneaghina lui *Maje*, adică *Păscariul*, cu fiul lor Nechita Maje; toţi aceştia ficiorii şi urmaşii lui *Anton Başotă* din Bodeşti.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii: *Toader Başotă stolnicul*, pe *Zosin Başotă* hatmanul cel hulit de cronicari, pe cneaghina lui Vasile Şoldan visternicul, pe cneaghina lui Gh. Şeptelici, şi pe *Anghéluşa Başotă*, cneaghina lui Costantin Stârcea, părcalab de Hotin; toţi aceştia feciorii marelui logofăt *Pătraşco Başotă.*

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii: *Pătraşco Zosin Başotă* stolnicul, cu cneaghina lui, pe *Sandu Başotă*, pe *Ilinca Başotă*, cneaghina lui Gavril Leca postelnicul, şi pe *Toderaşco Başotă* postelnicul cu cneaghina lui; toţi aceştia feciorii lui Zosin Başotă hatmanul.

Pomeneaşte, Doamne, pe *Neculai Başotă* visternicul, care urmărit de ura şi pizma domnilor săi a pierdut toată agonisita vieţii sale şi şi-a închinat bătrâneţele sale cinului călugăresc, îmbrăcând schima monahicească, supt numele de *Nicodim călugărul* şi cu cneaghina lui *Axinia*, schimnică; acesta a fost fiul stolnicului Toader Başotă.

Pomeneaşte, Doamne, şi pe *căpitanul Lozenschii Durac*, din sânge Başotesc, şi împreună cu cneaghina lui Aniţa şi cu fiica lor *Irina*, soţul lui Ilie de visterie, căci şi acesta a fost vrednic boiar al vremei, şi împreună cu *Hâncu* şi Hânceştii s'au fost sculat întru apărarea driturilor norodului contra impilărilor grele puse pe umerii ţării de bătrânul Voevod Gheorghe Duca întru cea de a treia a lui domnie la Moldova, şi anume *văcăritul* pentru a face faţă cerinţelor Porţii, dând Voevodului Moldovei în samă şi trebile din lăuntru ale Ucrainei, făcându-l *hatman al Ucrainei.*

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii: *Toader Başotă* şatrar, *Alexandra Başotă*, soţul sulgerului Dumitrachi, cu fiica lor Safta, pe cneaghina lui *Stroici spătarul* din spiţa Năculeasă, pe *Catrină Başotă*, soţul postelnicului Gheorghe al Manei, pe *Maria Başotă*, soţul lui Andrieş Turculeţ, cu fiica lor Dochiţa, şi pe *Tofana Başotă* soţul lui Ilie de visterie cu fii lor Vasile, Sandul şi Neculai.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii *Ioan Zosin Başotă* sulgerul, îmbrăcat în schimă monahicească, *călugărul Iorest*, cu cneaghina lui Maria, pe *Andrieş Başotă* vtori spatar, pe *Ştefan Başotă* ban — fii lui Pătraşco Zosin Başotă stolnic; cum şi pe fraţii: *Ioniţă Başotă*, pe cneaghina lui *Toader Curt* (Lupul) mazil din Şilişeu, cu fii săi *Constantin* Curt, soţul Zoiţei Potlog, *Vasile* Curt, şi *Sandul Curt* cu soţul său Ileana, închinată şi cu ai lor fii: Constantin Curt clucerul, Vasile Curt, Agafia şi Catrina lui Ianacachi; pe *Vasile Başotă* medelniceriul şi pe *Constantin Başotă banul* cu soţul său din neamul Macriesc, vechii stăpâni ai Pomârlei şi întregitori trupului moşiei Pomârlei prin cumpărarea a nenumărate şurine de la scoborîtorii popei lui Draghie; aceştia feciorii lui Toderaşco Başotă postelnicul.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii *Toader Başotă* banul, rămas de-a stânga Prutului, jurând credinţă Măriei Sale Ţarului tuturor Ruşilor, împreună cu alţi 52 boeri moldoveni şi pe soţul său Zoiţa Calmuţchi, scoborîtoare din neamul Calmuţchi, aşezat şi el de-a stânga Prutului, şi care a fost şi dânsa închinată cinului monahicesc, Asineta; pe *Neculai Başotă*, pe *Antohi Başotă*, pe *Maria*, pe *Anastasia*, soţul lui Aslan medelniceriul; aceştia fii lui Ioan Zosin Başotă sulgerul; cum şi pe fraţii: *Iordachi Başotă, Grigore Başotă*, ban, cu cneaghina lui şi cu fiica lor *Ecaterina*, soţul polcovnicului rosienesc Bulhaţcov, pe *Ioniţă Başotă* spatarul şi brigaderiul, mareşalul nobilimei din Basarabia, omul de bine şi de socotinţă, care şi dânsul a jurat în 1814 Iunie 22 împreună cu cei 52 boeri moldoveni credinţă Împăratului Rosienesc, în acelaş act în care a iscălit vărul său de al doilea Toader Başotă, şi împreună cu cneaghina lui Elena, născută Costachi, ramura Boldur Lăţescu, şi pe presvitera preutului Iordachi Lazul; aceştia feciorii lui Costantin Başotă cu sânge Macriesc.

Pomeneaşte, Doamne, pe fraţii *Andrei Başotă* caminar cu cneaghina lui Ruxanda, fata lui Gr. Ventura. cu fiicele lor Raluca, soţul lui Alecu Forăscu, zis şi Tololoi, pe soţul lui Alecu Botez agă, pe *Ilinca Başotă*, soţul lui Neculai Cariofil Cristescu, pe *Maria Başotă*, soţul lui Ion Mavromati, pe *Ecaterina* Başotă, soţul lui Ioan Bantăş; toţi aceştia feciorii lui Toader Başotă.

Pomeneaşte, Doamne, sufletul robului tău *Anastasie Başotă*, ban, hatman şi apoi logofăt şi cavaler, împreună cu a lui doamnă *Ruxanda* din vechea şi însemnata familie a Bălşeştilor, fiica lui Grigore Balş şi al Anei Mavrocordat, nepoata lui Nicolae Balş mare logofăt şi al Roxandei Ghica, strănepoata Lupului Balş marele logofăt şi al Saftei Cantacuzino, care îmbii mânaţi de dumnezeiască râvnă au bine plăcut lui Dumnezeu prin înălţări de biserici în satele de pe moşiile lor, cum la Cocorăni, la Şilişeul-Vârnav, la Lişna, la Pomârla, şi pe alocurea, înzestrându-le cu cărţi, cu odăjdii, cu veşminte, cu vase sfinte şi cu odoare; au cinstit patria şi neamul prin dragostea însădită de pământ şi ţară, sporindu-şi averile, prea cinstind ţărănimea de pe moşiile sale, întru al căror spor a afierosit cu osebită grijă din proprie râvnă şi pornire sufletească şi de bun român, jumătate din averile sale pentru a se înălţare pe locul şi în cuprinsul caselor sale strămoşeşti acest locaş de înaltă şi aleasă cultură, dând neamului întreg minţi luminate, suflete alese, voinţi oţelite, cărturari şi profesionişti aleşi, între care cată să se pomenească aicia pe cei răposaţi întru Domnul, pe *Mihai Tomida*, şi pe *Vasile Popescu* îmbii profesori la Iaşi, pe *Gheorghe Bogrea* şi pe al său frate *Vasile Bogrea*, cărturarul de la Cluj, stâns în plină tinereţe şi vlagă sufletească, pe *Anton Popescu*, institutorul de la Dorohoi; pe *Atanasie Călugăreanu* inginerul, stâns după o crudă şi îndelungată boală. Iar pe deasupra tuturor pomeneaşte Doamne, sufletul lui *Samson Bodnărescu* profesorul distins, literatul emerit, directorul însufleţit, care a închinat toată viaţa sa conducerii Institutului Başotă şi formării caracterelor atâtor generaţii de elevi ai şcoalei lui Başotă şi care doarme somnul de veci în preajma sfântului lăcaş râdicat din pajişte aicea în Pomârla de *Dumitraşco Maçri* marele ban, şi apoi reînoit de *Ioniţă Başotă* spatarul şi în starea actuală de *Anastasie Başotă* logofătul şi cavaler în 1859.

Nu uităm, Doamne, a pomenire în şiraoa fericiţilor tăi aleşi şi sufletele adormitelor roabelor tale, pe *Roxanda*, sora lui Anastasie Başotă, cum şi pe fiicele lui Anastasie Başotă, pe *Sofia Başotă*, moartă năprasnic în plină tinereţă, mânată de apele Prutului întru adâncul nefirei, şi pe *Elena Başotă*, măritată în 1846 cu cneazul Gh. Cantacuzino, mareşalul nobilimei Moldovene şi guvernatorul Basarabiei, la Chişinău, scoborîtor în linie dreaptă din marele visternic al lui Vasile Vodă Lupul, *Iordachi Cantacuzino*, din nobilă viţă de *basileus*, prin Toderaşco Iordachi Cantacuzino spatarul, într'o şirauă de 6 generaţiuni; cum şi pe ai săi fraţi şi surori: *Grigore Cantacuzino*, *Leon Cantacuzino*, *Mihai Cantacuzino*, *Neculai Cantacuzino*, *Aspasia* de Kotzebue, şi *Olga* de Giers; pre toţi aceştia împreună şi cu fii lor: *Artur Cantacuzino*, *Anastasie D. Milziadis Cantacuzino* cu a lui soţie *Elena* născută *Balmez* cu a lor unică fiică Roxana (Inculeţ), *Alexandru Cantacuzino* şi *Matilda* însoţită întâiu cu un *Aslan* şi apoi cu *Iancu Buzdugan*.

Pomeneaşte, Doamne, şi sufletele tuturor acelor dintre *Başoteşti*, care din neştiinţa noastră nu i-am putut rânduire la locul şi şiraoa lor, căci şi pentru a sufletelor lor milă, răpaos, fericită pomenire, vecinică odihnă, ne-am adunat la acest sfânt

şi dumnezeesc locaş, ctitorie *Macriească* şi *Başotească* pentru a ne rugare prea bunului Dumnezeu.

Şi încă ne mai rugăm pentru mila, viaţa, pacea, sănătatea, mântuirea, acoperirea, ajutorul, lăsarea şi ertarea păcatelor celor cu voe sau fără voe a tuturor celor ce trăesc şi vieţuesc din acest neam Başotesc în linie bărbătească sau femeiască şi care întru sporul şi slava şi cinstea şi proslăvirea numelui de Başotă, ne rugăm pentru a lor cinstire şi sporire; iar celor adormiţi fă-le lor, Doamne vecinică pomenire.

Intocmit şi scris în rânduială bisericească de

Gh. Ghibănescu

profesor, Iaşi.

rele logofăt pune încheere: «la cercetarea de al doilea să fie și dmlui Ion Rizul biv vel vornic și Mih, Sturza biv vel vornic și *numai decât să ia pricina sfârșit*». (Surete ms. II, 362). In sfârșit Vodă A. I. Calimah pune capăt pricinilor și prin o nouă carte domnească întărește căminarului Ioniță Bașotă dreptul de stăpânire pe tot locul cu pricina din Hilișeu, ce pătimește împresurare despre Maria Vărnăoae medelnicereasa. (Surete ms. II, 362).

18. *Pomârla lui Talpă și apoi Ralea.* Dumitrașco Macri ban stăpânia trei șferturi din Pomârla de la 1729. De la Dumitrașco Macri Pomârla trecu la fiul său *Vasile* Macri pitar și apoi medelnicer. De la Vasile Macri Pomârla trecu la fiul său *Constantin Macri* medelnicerul. Acesta prin zestre o dă ginerelui său Constantin Bașotă, tatăl lui Ioniță Bașotă, și bunul hatmanului Anastasă Bașotă.

Cât despre pătrimea rămasă a lui Coste și Ionașco Cazacul, povestea este aceasta: După 1719 pătrimea din Pomârla trece la Dumitrașco Potlog, cred prin zestre, căci ne lipsesc actele că s'ar fi vândut. Potlog are 2 fete: pe Anița mama lui *Toader Manole* răzeș și pe altă fată, mama *Mariei Stârcioaea*, păhărniceasa, stăpâni pomeniți în actele de după 1778, ceia ce arată că 60 de ani proprietatea a curs liniștită pe această a patra parte din Pomârla. Se vede că ei stăteau în alte părți, căci nu-și puteau căuta de moșii și Catrina Macrioaea medelnicereasa, soacra lui C. Bașotă, începuse a le încălca hotarele. In 1778 Toader Manole cere de la Vodă să i se aleagă hotarele despre părțile Catrinei Macri. Vodă C. D. Moruz rânduește ca boer hotarnic pe Ioniță Buznea, iar isprăvnicia de Dorohoi fiind ocupată și «fiind că noi avem trebuință și nu ne dă mâna ca să mergem având alte porunci a căuta» rânduesc pe Ioniță Murguleț paharnic să meargă la Pomârla și să aleagă stâlpind'o cu pietre hotară în măsuri și semne despre partea medelniceresei Catrina Macrioaea. (Surete ms. II, 363). In aceiași zi ispravnicii de Dorohoi scriu și lui Ioniță Buzne să meargă cu hotarnic rânduit de Vodă, la Pomârla tot în acest scop. (Surete ms. II. 361). Cercetarea nu s'a putut face de astă dată.

O nouă jalobă se face în 1780 contra medelniceresei Catrina Macri. Ispravnic de Dorohoi era C. C. Crupenschi paharnic; acesta scrie în 9 Ghenar 1780 un răvaș cătră Cc. Catrina, că aducându-i-se de cătră T. Manole o carte domnească pentru Pomârla... «iar de ai ceva a răspunde... poftesc să am răspuns de la dumneta și sănătate». (Surete ms. II, 364).

Părţile cad la un fel de împăcăciune. Nici Toader Manole, nici vară-sa Maria Stărcioae nu-şi puteau căuta de moşii şi se învoesc cu cc. Catrina Macri ca ea să caute şi pătrimea lor şi să le plătească arendă. După un an de proces, medelnicereasa Catrina Macri nu le-a dat de cât 3 galbeni şi se provoacă o nouă jalobă la Vodă C. D. Moruz; In 3 Ghenar 1782 Vodă scrie carte la slugerul Mihalachi să cerceteze pricina dintre părţi, mai ales că Cc. Catrina Macri arătase că ea ar fi plătit arenda în mâna lui Dumitrachi Potlog şi pentru partea lui T. Manole. (Surete ms. II, 363). Toader Manole îşi măritase fata după Gh. Talpă polcovnic şi-i dase zestre optimea sa din Pomărla, căci el stătea în Mlenăuţi, unde era stăpân Gh. Talpă, care cere şi el în 1783 alegerea părţilor sale de zestre despre vecini. Vodă A. C. Mavrocordat rânduește în 11 Sept. 1783 pe ispravnicii de Dorohoi: C. Varnav medelnicer şi pe Iordachi Crupenschi sulger, să cerceteze pricina alegerii hotarelor. Cercetarea nu se face nici de data aceasta. Peste 2 ani, în 1785 Mai 30, boerii horarnici, Ion Rale vornic de poartă şi Ilie Cantacuzino, căci C. Crupenschi pah. ispravnic de Dorohoi, era ocupat, merg la Pomârla şi pentru a putea alege părţile noului reclamant, măsură toată moşia Pomârlei în stânjeni şi în semne. Se face funie de 20 stânjeni domneşti şi se măsură pe 5 locuri în curmeziş:

1). Fundul subt codru, 89 fune = 1780 st.; iar optimea lui Talpă 222½ stânjeni.

2). In jos de sat 79 fune = 1580 st.; iar optimea lui Talpă 197 stânjeni.

3). Intre Hilişeu-Ibăneasa 66 fune = 1257 st.: iar optimea lui Talpă 157 stânjeni.

4). Tot între Hilişeu-Ibăneasa 50 fune=1000 st.; iar optimea lui Talpă 126 stânjeni.

5). In jos despre Dorohoi 39 fune = 793 st., iar optimea lui Talpă 99½ stânjini. [1])

---

1). In a doua măsurătoare făcută Pomârlei în 1804 Iunie 9, din porunca lui A. C. Moruz Vodă, după cererea lui Enachi Volcinschi se dau aceste măsuri:

1. Supt codru 89 odgoane; iar optimea 11 odgoane 2½ stj. = 222½ stj.

Aceasta este prima măsurătoare precisă, potrivit noilor cerinţe, ce se introdusese în măsurarea moşiilor, făcându-se şi *hartă închipuitoare* de starea locului. Harta aceasta lipseşte acum din condica Pomârlei.

In 1793 o nouă jalbă se porneşte de Gh. Talpă contra medelniceresei Mărioara, şi Vodă M. C. Suţu rândueşte pe ispravnicii de Dorohoi, Vas, Neculcea ban şi M. Costachi pah. să cerceteze pricina. Lucrurile rămân aicea. Gh. Talpă polcovnicul îşi măritase fata lui Maria, intâi cu unul Pătraşco, dar n'are copii; al doilea rând o mărită cu sărdarul Iordachi Rale; şi tocmai în 1836 Febr. 1 Maria serdăreasa lui Iordachi Ralea îşi va vinde optimea ei din Pomârla lui Anastasă Başotă hatmanul cu 2200 galbeni; iar în 31 Oct. 1838 Mihai Sturza Vodă va da hrisovul de întărire ‹Condica Pomârlei No. 12 şi 13›.

19. *Pomârla lui Volcinschi.* Tot Anastasă Başotă hatmanul întrase cumpărător şi în optimea lui Volcinschi, a cărei poveste este aceasta: Maria Stărceoae păhărniceasa şi-a fost măritat pe fiica sa Smaranda cu Enachi Volcinschi înainte de 1800. Fiul acestuia Teodor Volcinschi la însuratui lui în 1814 Ghenar 28 capătă ca zestre aceastea: *optimea din Pomârla*, de pe maică-sa Zmaranda; Puenii, Năhorenil, moşiile din *raia*, 12 boi, 12 vaci, 12 vite, o brişcă cu 2 cai şi 300 galbeni. ‹Condica Pomârlci No. 4›,

Fiind departe de moşie, întru cât T. Volcinschi era supus austriecesc, el cere în 29 Sept. 1820 să se vânză prin mezat optimea lui din Pomârla; întinderile le dă după hotarnica din 1804. Tocmai în 1823 Mai 4 Vodă Ion Sandu Sturza scrie carte vornicului de aprozi, C. Aslan, să strige la mezat partea lui Teodor Volcinschi! cu însemnare ca să se înştiinţeze pe spătarul Anastasă

---

2. Din jos de sat 71 odgoane, iar optimea 8 odgoane 19 stj. 3 palme = 179 stj.

3. Intre Hilişeu şi Ibăneasa 53 odgoane, iar optimea 6 odgoane 18 stj. 5 palme = 138 stj.

4. tij 45 odgoane, iar optimea 5 odgoane 17 stj. 1 palmă = 117 stj.

5. Fundul despre Dorohoi 37 odgoane, iar optimea 4 odgoane 14 stj. $1^1/_2$ palmă = 94 stj.

Această nouă măsurătoare este întărită în 5 Sept. 1804 de A. C. Muruz Vodă pe numele lui Enachi Volcinschi ‹Condica Pomârlei No. 3›.

Başotă și dacă Maria Talpă nu va naște pretenție. — La 5 Mai spătarul Anastasie Başotă se prezintă la mezat și dă la hareciu 20000 lei şi la 18 Sept. 1823 moşia rămâne asupră-i; iar la 19 Sept. Vodă Ioniță Sturza întăreşte mezatul.

Acesta este în scurt istoricul proprietății în Pomârla, care începându-și povestea de la popa Draghie din 1420 — când era un trup mare, — se pulverizează la urmași în număr de 12 generațiuni de stăpâni pentru a ajunge iar trup mare la 1838 în mânule hatmanului Anastasă Bașotă.

Zațul cu spițele, arborele genealogic, pomenicul familiei Başotă şi aranjamentul textului, sunt efectuate de Ioan Breabăn tipograf din Iaşi.

Din publicaţiile d-lui Gh. Ghibănescu

a) ISTORICE

1) Originile Huşilor, (extras din *Bârladul*) Bârlad 1888.
2) Epilogul izvodului lui Clănău, (extras din Uricar XVII) Iaşi 1893.
3) Uricar vol. XVIII, XXIII, XXIV (colecţia T. Codrescu) doc. slavo-române, Iaşi 1892—1894.
4) Documentul, studiu istoric şi arheologic. (prefaţa la vol. XXIII din Uricar) Iaşi 1894.
5) Originile Iaşilor, studiu istoric (extras din *Arhiva*) Iaşi 1904.
6) Ştefan cel Mare, studiu şi doc. slavo-române (extras din *Arhiva* Iaşi 1904.
7) Personalitatea religioasă a lui Ştefan cel Mare (extras din *Viitorul*) Iaşi 1904.
8) Centenarul Socolei (extras din *Evenimentul*) Iaşi, 1904.
9) Schiţă despre ţigani, după M. Cogălniceanu (extras din *Viitorul*), Iaşi 1900.
10) Opt urice slavone dela Ştefan cel Mare, Iaşi 1904.
11) Din trecutul bisericii române (Bisericile din Iaşi), Iaşi 1904.
12) Istoria unei moşii (Plotuneşti) in *Arhiva* I. 385.
13) Vlad Ţepeş, studiu de critică istorică, în *Arhiva* VIII, 373.
14) O sută palme domneşti, în *Arhiva* XIII, 154
15) Târgul Ocna, studiu istoric, în *Arhiva* II, 593.
16) Vlad Vodă Călugărul în *Arhiva* VII, 121.
17) Surete şi izvoade vol. I (1440—1572 Iaşi 1906—Vol. II (1433—1634) Iaşi 1907. Vol. (III 1634—1653) Iaşi 1907.—Vol. IV (1488—1672) Iaşi 1907.—Vol. V (1423—1691) Iaşi 1908,—Vol. VI (1472—1715) (documente Munteneşti) Iaşi 1919; Vol. VII (Cuzeştii) Iaşi 1912. —Vol. VIII (Racoviţeştii) Iaşi 1914—Vol. IX (Doc. Basarabene — Catargieştii) Iaşi 1915. — Vol. X (docum. Râşcăneşti) Iaşi 1815, Vol, XI (doc. basarabene)—Iaşi 1922. Vol. XII (docum. Dorohoiului), Iaşi 1923, Vol. XIII (doc. Româneştilor) Huşi 1923. —Vol. XIV (documentele Şendricenilor, Dorohoi) Huşi 1925. Vol. XV Documentele Vasluiului, Iaşi 1926 Vol. XVI Documentele Fereştilor (Vaslui) Iaşi 1926; Vol. XVII Documentele Drăcenilor (Huşi), Vol. XVIII (Doc. slavo-române) Iaşi 1927, Vol. XIX (1546-1587), Iaşi 1927; vol. XX (1587-1618), Iaşi 1928, Vol. XXI (1400—1653); Vol. XXII supt presă. Vol. XXIII (Başoteşti) Iaşi 1929.
18) Arhiva Muzeului Municipal Iaşi, doc. slavo-române (1400—1653) fasc. I, Iaşi, 1928. Fasc. II Doc. româneşti (1653—1722) Iaşi, 1929.
19) Ispisoace şi Zapise, vol. I p. 1—1400—1600. Iaşi 1906—vol. I p, II 1600—1631. Iaşi 1907, vol. II p. I 1631—1641. Iaşi 1908, vol. II p. II 1641—1651. Iaşi 1909, vol. III p. I 1651—1663. Iaşi 1910. vol. III p II. Iaşi 1914, vol, IV, p. I Iaşi 1915. vol. IV p. II 1692—1694. Iaşi 1915, vol. V p. I 1694-seq., 1921. vol. V p. II 1696-seq., Iaşi 1922 Huşi 1924.-vol. VI p. I, documente Basarabene (supt presă).
20) Ponturile vămilor Munteniei 1827, (extras din Surete IV) Iaşi 1990.
21) Ideia Unirei, conferinţă (extras din *Opinia)* Iaşi 1909.
22) Breasla Armenilor din Roman (extras din *Arhiva*) Iaşi 1910.
23) Istoria unui sat din Basarabia—Cobâlele pe Nistru (prefaţă la vol. IX din Surete şi Izvoade) Iaşi 1914.
24) Istoria Docolinei, (extras din vol. V. p. I al Ispisoacelor).
25) Catastihul vămilor Moldov. din 1755 (extr. d. *Ioan Neculce*) Iaşi 1922.

26) Catastihul Iaşilor din 1755 (extras din *Ioan Neculce*) Iaşi 1922.
27) Th. Codrescu revistă istorică anul I Octombrie 1915-1916; No. 1 şi 2 an II.
28) Roşieştii şi apa Idriciului, studiu istoric (prefaţă la vol. V p. 2 Ispisoace) Huşi 1924.
29) Breasla mişeilor şi mahalaua calicilor din Iaşi, (extras din Ioan Neculce), Iaşi 1924.
30) Uricile satelor Bereasa, Grumezoaia, Grajduri, Drănceni, Fălciu, bis. armeneşti din Iaşi şi pomelnicul Cantemireştilor în foi volante).
31) Surete şi izvoade, colecţie manuscriptă de documente slavo-române în 60 vol. mari, cuprinde peste 80.000 documente.

b) LITERARE, DIDACTICE PEDAGOGICE

1) Şcoala privită prin prizma socială (extras din Gh. Lazăr) Bărlad 1887.
2) Invăţământul primar în Bulgaria (extras din *Evenimentul*) Iaşi 1904.
3) Tradiţia literară la Români, conferinţă Buc. 1890.
4) Gheorghe Lazăr, revistă de pedagogie şi literatură (în colaborare) Bârlad 1887, 1888, 1889.
5) Gramatica l. române pentru cursul primar urban şi rural, 3 ediţii, Iaşi Tip. Dacia 1894—1904.
6) Gramatica l. române pentru clasa III şi IV urbană, pentru divizia III rurală, Bucureşti, Editura Şteinberg, 1914.
7) Gramatica l. române p. cursul secundar, 2 vol. Morfologia şi Sintaxa, Iaşi 1894.
8) Studiu critic anteproectului legei Instrucţiunei, prezentat de d. Spiru Haret, Iaşi 1898.
9) Ţinerea clasului, după A. Vessiot, Piatra-Neamţ, 1899.
10) Baba Vodoaia şi Dascălul Dumitrachi nuvele, Iaşi 1892.
11) Şcoli normale din iniţiativă particulară, Iaşi 1906.
12) Bârladul, ziar politic-literar, Bârlad 1888.
13) Gramatica limbii slavone, traducere din ruseşte după Colosoff Iaşi Tipografia Dacia 1900.
14) Glosarul psaltirei Scheiane, (extras din *Viitorul* Iaşi 1901).
15) Glosar Slavo-Român, (extras din Ispisoace şi Zapise vol. III p. 2), Iaşi 1914.
16) Din traista cu vorbe, Iaşi 1906. Ediţia II în 2 volume, Iaşi 1924-1925.
17) Grafica Chirilică la Români, Bârlad 1888.
18) Leastviţa de Varlam Mitropolitul (extras din Arhiva), Iaşi 1914.
19) Articole politice şi studii literare-istorice în următoarele ziare: „Vocea Tutovei", Bârlad, „Bârladul" Bârlad, „Românul" Buc. „Lupta" Iaşi-Buc. „Evenimentul" Iaşi, „Sara" Iaşi, „Opinia" Iaşi, „Patria" Buc., „Ordinea" Buc., „Presa" Buc., „Gloria" Iaşi, „Ziua de mâine" Iaşi, „Jurnalul" Iaşi, „Poporul Huşi, „Arma" Iaşi şi reviste: „Gheorghe Lazăr" Bârlad, „Arhiva" Iaşi, „Arhiva Genealogică" Iaşi, „Indrumarea" Iaşi, „Analele Literare" Buc., „Viitorul" şi „Ţara Nouă" Buc., „Şcoala Nouă" Bucureşti „Şcoala Normală" Iaşi, „Ion Neculce" Iaşi, „Viaţa Creştină" Iaşi, „Revista Arhivelor" Bucureşti, „Conştiinţa Naţională" Bucureşti, Convorbiri Literare (Bucureşti), Zorile (Iaşi), Solia Moldovei (Iaşi).
Anuarul şcoalei normale „V. Lupu" (Iaşi), „Vremea Şcoalei" Iaşi.